STRIPSCHRIFT

verschijnt maandelijks
nummer 107/108
prijs f4,95

KAPITEIN ROB

STRIPSCHRIFT

no. 107/108 jan/febr 1978

Uitgegeven door Thespa Uitgeverij voor het Stripschap Nederlands Centrum voor Belangstellenden in Strips, goedgekeurd bij K.B. 30 september 1968.

Uitgeverij Thespa
Koninginneweg 164
Amsterdam
tel. (020) 791319
Abonnementen en advertenties
tel. (020) 791319

Redactie-adres:
Postbus 9494, Amsterdam
tel. (020) 171332

Hoofdredaktie:
Martin Wassington
Redaktie:
Hans van den Boom, Kees de Bree, Har Brok, Hans Frederiks, Wim van Helden, Martin Wassington
Vormgeving:
Jan Harren, F. Hansen
Omslag: Pieter Kuhn/F.Hansen
Vaste medewerkers: Herman Pieter de Boer, Evert Geradts, Cees de Groot, Rob Harren, Eric Hoek, Cees Kousemaker, Dick Matena, Henk J. Meier, Nico Noordermeer, Guus Ong, Hans Stoovelaar, Leny Zwalve.

Stripschrift is verkrijgbaar: via een abonnement (jan t/m dec) à f 38,50
giro 20 99 48 tnv Stripschrift, Koninginneweg 164, Amsterdam; of via een lidmaatschap/abonnement van het Stripschap à f 47,– giro no. 15 13 000 tnv de penningmeester van het Stripschap te Amsterdam; in de losse verkoop à f 3,95.
Houders van een CJP-paspoort kunnen zich bij hun CJP-buro opgeven en betalen de gereduceerde abonnementsprijs van f 32,50 voor een kalenderjaar.
Lopende (bestaande) abonnementen kunnen niet omgezet worden!
Abonnementen op Stripschrift die in de loop van het abonnementsjaar worden opgegeven, kunnen slechts voor een gehele jaargang worden afgesloten.
Abonnementen worden automatisch verlengd indien niet opgezegd vóór 1 december.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van stripschrift en auteurs.
De verantwoordelijkheid voor de geplaatste artikelen berust bij de auteurs.

EEN VOORSPOEDIG 1978. . .

Stripschrift gaat een elfde jaar in, dat moet wel een heel vreemd jaar worden! Eerst al een - zij het geringe - prijsverhoging en dan meteen al op ons scherp jacht met Kapitein Rob het grootzeil gehesen, de fok bijgezet voor een snelle afvaart en voor de wind, ree. . . .!
Na het gegist bestek van vorig jaar nu het oog strak gericht op het kompas voor een stringent, tien reizen omvattend navigatieplan dat ons ongenaakbaar door stormen, tornado's en orkanen de steven doet wenden naar buiten-territoriale wateren. Via België, Frankrijk, Italië en Ierland koersen we naar Amerika. Ook wenden we het roer, om tussen galjoenen, prauwen, clippers, vletten, jonken, schoeners en katamarans door laverend, overstag te gaan naar de Nederlandse stripwateren, ree. . .! Daarin laten we het peillood diep zakken!
Bij een eerste Nederlandse peiling stuiten we op het zeilschip 'De Vrijheid' en haar eerste eigenaar Pieter J. Kuhn. We richten de sextant op de voltallige bemanning, want waar de alweer 12 jaar geleden overleden Kuhn 21 jaar lang in nagenoeg volstrekte anonimiteit aan de strip werkte, besteedde ook dit tijdschrift in het verleden nauwelijks aandacht aan de stripserie en zijn makers (zie SS 4/5, 11 en 24).
Gelukkig zijn er dan ook nog uitgevers die je zo nu en dan met de neus op de stripfeiten drukken: Uitgeverij Skarabee bracht b.v. onlangs een nieuwe (tweede) serie herdrukken met de avonturen van de legendarische zeeman op gang, in oblong formaat nog wel. Al met al voldoende aanleiding dus om eens flink de geheugens van de Kuhnkenners en Kapitein Rob-bewonderaars te testen. We hopen met dit immense logboek een bijdrage te leveren tot een Rob-revival, want de wind lijkt in een goede hoek te zitten voor de verdere avonturen van Kapitein Rob.
Dit nummer kwam tot stand met medewerking van de fam. Kuhn, Toonder Studio's, Swan Features, E. Werkman, M. Lodewijk, L. Ritman, H. Matla, K. Kousemaker e.v.a.

Redactie

5. HET GING KUHN OM HET VERHAAL ZONDER MEER, tekstschrijver E. Werkman over zijn samenwerking met de kapitein Rob-tekenaar
10. DE AVONTUREN VAN HET ZEILSCHIP DE VRIJHEID, het ontwerp voor een musical van E. Werkman dd. 25/26 december 1950.
20. KUHN WAS 24 UUR PER DAG MET DE STRIP BEZIG, zegt mevr. Kuhn-Groenewoud in een vraaggesprek met Martin Wassington.
29. Herdruk Kuhn-reclamestrip voor de Magneet-fietsenfabriek.
33. DE VERDERE AVONTUREN VAN KAPITEIN ROB, een ontwerp voor de voortzetting van de Kapitein Rob-strip van Gerrit Stapel, in opdracht van de Toonder-Studio's.
35. OUDE STRIPTEKENAARS STERVEN NIET, Martin Lodewijk over Kuhn.
36. BETREFT FOTO'S ALMARE, een reportage over het schip dat model stond voor 'De Vrijheid'.
37. KAPITEIN CEES VOOR PAMPUS, persiflage op Kapitein Rob.
39. IK WAS KAPITEIN ROB, het verslag van Kees van Staal die zijn jongensdroom verwerkelijkte.
41. HET STRIPSCHAP presenteert, een late nieuwjaarswens!
42. KAPITEIN ROB HAD TOCH ONGELIJK, Annemarie Kindt over de science fiction-elementen in de strip.
44. KAPITEIN ROB IN AMSTERDAM, strip en werkelijkheid bij Pieter Kuhn door Lex Ritman.
46. DE EERLOZE KRIJG, vervolg Eric de Noorman-herdrukken.
49. FILMINZICHT, over tekenfilms, ruiladvertenties, nieuws.

SOMMAIRE

'Kapitein Rob' du feu dessinateur Pieter Kuhn c'est une bande dessinée classique en Hollande, aussi parue en France (Le Jour). Cet numéro de Stripschrift presente un dossier complet sur cette bande quotidienne avec un article du scenarist, un interview avec Mme Kuhn, un article sur le style, un projet d'un 'musical' et des documents sur les sources d'inspiration de Kuhn. En exclusivité nous présentons un projet de continuation de la bande en une parodie. Ensuite les nouvelles, les suites d'Eric et une nouvelle rubrique sur des dessins animés, etc.

SUMMARY

'Kapitein Rob' of the late artist Pieter Kuhn is a classical Dutch comic strip, also published in several foreign countries. This issue presents a complete file on this daily comic-strip, with an article by the original author, un interview with mrs. Kuhn, an article on the artwork and documents on the sources of Kuhn's inspiration. Exclusively we have a follow-up project of 'Kapitein Rob' and a parody as well as the script for a musical on the comic-strip.
Furthermore there are the reprints, the usual columns and a new rubric on film news, etc.

Strip Toptien

JUGURTHA

de prins van numidië

1. JUGURTHA
   1. De Prins van Numidië
   2. De Keltiberische Helm
   HERMANN/VERNAL
   Uitgeverij Helmond

3. DE WOESTIJN SCHORPIOENEN (3)
   PRATT
   Uitgeverij Casterman

4. JONATHAN
   1. Weet je nog?
   2. En de Bergen zullen voor je zingen.
   COSEY
   Uitgeverij Helmond

6. BRUNO BRAZIL
   Dossier–
   VANCE/GREG
   Uitgeverij Helmond

7. DONALD DUCK (1)
   Jubileum Album
   WALT DISNEY PROD.
   Uitgeverij Oberon b.v.

8. VIDOCQ (2)
   De Avonturen van –
   KRESSE
   Uitgeverij Oberon B.V.

9. JERRY SPRING
   Canyon Girl
   JIJé/PHILIP
   Uitg. Dupuis

10. O.B. Bommel
    De grote Onthaler
    TOONDER
    Uitg.De Bezige Bij

Tussen de vele nieuwe uitgaven ter gelegenheid van de feestdagen waren de voortreffelijk verzorgde nieuwe albums van Uitgeverij Helmond niet te stuiten. Zulke fraaie albums ter zijde schuiven en er voor in de plaats de duurdere en volkomen identieke Lombarduitgaven kopen is eigenlijk toch onfatsoenlijk.
De tussen haakjes () vermelde getallen geven de notering op de vorige Toptienlijst aan. Gegevens voor deze Toptien werden verstrekt door Athenaeum Nieuwscentrum, De Blauwe Lotus, de Bijenkorf, Drukwerk, fa. Hermans, De Jacobijn, Lambiek, De Leeswinkel, Old Comic House, Plaatjes-Boekjes, Richard, Sjors, Wammes, Wammes Waggel en Wout.

MWMGW

'HET GING KUHN OM HET VERHAAL ZONDER MEER'

door Evert Werkman

Werkman en Kuhn bouwen aan de avonturen van het zeilschip De Vrijheid

Wanneer Pieter Kuhn voor het eerst de geïmproviseerde redactievertrekken van het zich nog in alle denkbare chaotische staten bevindende dagblad Het Parool betrad om zijn diensten aan te bieden als striptekenaar, weet ik niet meer. Het zal wel in de hectische zomermaanden van 1945 zijn geweest, toen we weliswaar nog dagbladen van postzegelformaat maakten omdat de geringe papiervoorraad moest worden verdeeld over honderden gegadigden, maar iedere zich zelf respecterende krant er op uit was medewerkers op allerlei gebied aan te trekken 'voor straks'. De meeste van die medewerkers (en dat gold ook voor de redacteuren) hoefden practisch niets te doen, sterker nog, grote ijver werd niemand in dank afgenomen, want waar moest je heen met al die kopij, die foto's, die tekeningen?

Onder de velen, die zo de revue passeerden, moet zich ook Kuhn hebben bevonden. Had Het Parool een strip nodig? Zo ja, kon je je die niet beter via een persbureau uit het buitenland aantrekken? Voor zover ik mij kan herinneren is over die eerste vraag niet lang gepraat: een krant had een strip nodig. Eén strip, want je moest zoiets niet overdrijven en we zouden bepaald niet de Amerikaanse kranten willen navolgen met hun comic-bijlagen vol plaatjes, want een krant - vonden wij - was een serieuze zaak voor volwassen mensen en het was al mooi al je daarin op de zaterdag een hoekje in ruimde voor de kinderen. Niemand haalde het in zijn hoofd om met het argument aan te komen dragen, dat ook volwassenen die strips wel eens zouden willen bekijken. De stripcultuur uit de vooroorlogse jaren was trouwens toch al magertjes geweest. Jopie Slim en Dikkie Bigmans, Bulletje en Boonestaak, Pijpje Drop (van de Automaat) hadden misschien een bepaalde nationale status bereikt maar 't bleef kinderwerk, ook al waren tekenaars van naam en schrijvers van formaat bereid er hun aandacht aan te besteden. Bruintje Beer mocht er

ook zijn, maar dat was Engels werk van huis uit, maar dat makke beertje met zijn geruite broek was er op de een of andere manier toch maar in geslaagd mede het handelsmerk te worden van het altijd nog vrij deftige en uit dien hoofde vrij vervelende Handelsblad, zoals dat ook gold voor Jopie Slim en Dikkie Bigmans (De Telegraaf) en Bulletje en Boonestaak (Het Volk). Nee, òf we een strip zouden moeten hebben was nauwelijks een vraag, ja, er moest zelfs voorrang aan worden gegeven vond iedereen.

Nu had het buitenland in die dagen direct na de bevrijding wel het een en ander aan te bieden - toen het communistische dagblad De Waarheid met Rip Kirby kwam, aangekocht uit het superkapitalistische Amerika zei iedereen dat we onze kans voorbij hadden laten gaan - maar ik vermoed, dat ook budgettaire overwegingen wel een rol zullen hebben gespeeld om met Pieter Kuhn in zee te gaan. Zijn prijs weet ik echt niet meer uit die beginjaren, maar hij zal er niet veel voor hebben gevraagd.

Wat had hij aan te bieden?

Een avontuurlijk verhaal, uiteraard. Hoofdpersoon was een zekere Rob van Stoerum - die achternaam raakte hij gelukkig gauw kwijt - die niets beters te doen had dan met zijn zeilboot op avontuur te gaan. Nou, daar kon je je nooit een buil aan vallen en wat was er Nederlandser, nationaler, dan zo'n eenzame man aan het roer van zijn ranke boot, die hij ook nog De Vrijheid had gedoopt? Pieter Kuhn werd het dus voor Het Parool. En hij hoefde niet te wachten zoals al die andere medewerkers, die maar moesten duimen draaien tot de kleine krant een grote krant werd. Kapitein Rob mocht direct uitvaren. Aldus geschiedde: op 11 december 1945 koos De Vrijheid zee.

Er was één klein probleem. Kuhn tekende weliswaar uitstekend, maar hij miste nu eenmaal de gave om zijn voorstellingen van een pakkende tekst te voorzien. Dat was echter geen bezwaar: voor dat eenvoudige handwerk huurden we eenvoudig een juffrouw, Kuhn vertelde haar wat hij bedoeld had en zij schreef dat in voor kinderen begrijpelijk Nederlands op. Maar ook dat karwei bleek lastiger dan het op het eerste gezicht scheen. Niet elke aflevering leverde voldoende avontuurlijke situaties op om daar op voort te borduren en de gehuurde kracht had te weinig fantasie om een aanschietend zeetje, een donkere lucht of een onheilspellend zwerk in een afgepast aantal regels uit te werken.

Toen Kuhns eerste verhaal ten einde liep - het telde honderd afleveringen - kreeg ik het verzoek de taak van die gehuurde kracht over te nemen. Het zou volstrekt overdreven zijn om nu te stellen, dat ik die opdracht met beide handen aanvaardde. Ik had geen enkele ervaring op dit gebied, ik was helemaal niet zo dol op strips en het verhaaltje van Pieter Kuhn vond ik niet zo geweldig. Maar we waren nu eenmaal met hem in zee gegaan, we moesten het toch wel een poosje zien vol te houden en bovendien leek het mij ook niet zo'n heidens karwei om die onderschriften te verzorgen. En nog altijd was de situatie op de krant zo, dat niemand van de redacteuren zich kon verschuilen achter het excuus, dat hij het toch al zo druk had. Kuhn vond het best, ook al omdat hij nu op de redactie een man had, met wie hij geregeld kon overleggen over de voortgang van het verhaal.

Eén ding hadden we gelukkig wel gemeen: onze hartstocht voor de zee en voor het varen. Enkele weken vóór de Tweede Wereldoorlog uitbrak had ik met één der schepen van de Holland-Ierlandlijn een vakantietocht gemaakt (Rotterdam-Dublin-Belfast-Fowey-Amsterdam), die nogal spannend was verlopen omdat er in het Kanaal vlootmanoeuvres werden gehouden van de Britse marine, waarbij opeens het Duitse passagiersschip Horst Wessel (van de nazi-organisatie Kraft durch Freude) ook

Hector Fisher en Violet komen tot een plan om aan hun opdracht te voldoen en tevens om de kapitein Rob, zoals hij ook is, onder controle te houden. Die man werkt voor een opdrachtgever in Holland en dient

5364/79

"Nieuwe" 20stmaandt naar de Bahama's te Nassau - Emmanuel aan boord in het nat. Oro.

jachten weg naar vele plaatsen in de wereld ~~Hij ging...~~ Hij huren hem via die Kapoise in Holland en de

Hier en daar wat aantekeningen in de marge gekrabbeld

aan de horizon opdook. Vooral in de haven van Fowey, waar de Theano klei ging laden voor de aardewerkindustrie - de vracht voor Ierland had voornamelijk bestaan uit Egyptische uien! - heerste een nerveuze stemming: de oorlog zat duidelijk in de lucht. Tijdens mijn vrijwillige werkloosheid als journalist gedurende vier van de vijf oorlogsjaren heb ik naar aanleiding van deze tocht een verhaal geschreven met een tot Duitse spion verheven medepassagier - het is kort na de oorlog nog als feuilleton in een inmiddels al weer verdwenen krant verschenen - en ik had mijn krachten ook nog beproefd op een jongensboek ('Klaas Rol valt naar boven', geen meesterwerk, maar direct na de bevrijding stond iedere uitgever te springen om manuscripten, het verscheen en was in een paar weken uitverkocht). Mede op grond van die ervaringen dacht ik mijn taak wel aan te kunnen.
Vanaf het tweede verhaal van Kuhn ('Het scheepsjournaal van Peer den Schuymer') dateert dus mijn samenwerking met Pieter Kuhn en ik heb er nooit spijt van gehad. Eén ding mag daarbij wel voorop staan: kapitein Rob was en bleef de vrucht van Kuhns ongebreidelde fantasie, zoals hij ook de geestelijke vader was en bleef van alle wonderlijke figuren, die in zijn strips optreden. We hebben zeer zeker in die eerste jaren wel voortdurend overleg gepleegd over de draad van het verhaal, over de aard van het onderwerp, over het aanboren van geheel nieuwe gebieden, maar mijn bijdrage daarin bleef verre in de minderheid bij die van Kuhn, voor wie letterlijk geen zee te hoog ging. Ik betwijfelde wel eens of hij op de goede weg was als hij bijvoorbeeld - dat was in het tweede verhaal al het geval - opeens in de historie dook of wanneer hij de vertrouwde zee geheel verliet en zich in de ruimtevaart stortte, die toen in werkelijkheid nog niets voorstelde. Maar Kuhn was nuchter genoeg om Rob zeeman te laten blijven.
De gang van zaken bij elke nieuwe aflevering was nu ongeveer als volgt: tegen de tijd dat het lopende verhaal ten einde liep staken we de koppen bij elkaar en opperden we beiden mogelijkheden voor een vervolg. Konden we iets maken met gebruikmaking van de bestaande hoofdpersonen, of moesten we nieuwe figuren introduceren? Wat zou de locatie worden van het nieuwe verhaal; de Waddenzee, de Pacific, de Zuidpool, de Noordafrikaanse kust, een totaal onbekend eiland? Kuhn was nooit wereldreiziger geweest en is het ook nooit geworden, maar hij beschikte over voldoende materiaal om de sfeer van welk land dan ook goed te treffen. Waren we het in grote lijnen eens, dan ging Kuhn naar huis en kwam twee weken later terug met een stapel tekeningen. Hier en daar in de marge had hij wat aantekeningen gekrabbeld en aan de hand daarvan was het voor mij betrekkelijk gemakkelijk het verhaal op te schrijven.
Later werd het nog gemakkelijker. We raakten zo op elkaar ingespeeld, dat tijdrovende voorbereidingen voor een nieuwe aflevering nauwelijks meer nodig waren en als er helemaal geen tijd was voor overleg door vakantie, ziekte of uitstedigheid - inmiddels maakten we een echte, grote krant en ik was vaak weg - dan wachtte ik maar af wat ik van hem te zien zou krijgen. Het is altijd redelijk goed verlopen, hoewel ik ook wel eens ontspoord ben door het verhaal een wending te geven, die Kuhn niet had bedoeld of door iemand te laten optreden, die enkele strips tevoren al definitief was verdronken, maar in de latere bewerking van de strips voor de boekjesuitgave konden die rimpels wel worden glad gestreken. Alleen zat ik dan wel met de correspondentie van oplettende lezers. Trouwens, Kuhn zelf wist soms ook niet wat hij precies wilde: professor Lupardi meende hij slechts voor één verhaal nodig te hebben en de geleerde moest met kunst- en vliegwerk weer tot de levenden worden teruggeroepen, toen zijn onmisbaarheid bleek.
Die samenwerking tussen ons duurde zo'n negen jaar. Het werd routinewerk. Kuhn bleef de grote inspirator en hij draaide onverstoorbaar in hetzelfde tempo door. De populariteit van kapitein Rob steeg, de boekjesuitgaven gingen vlot weg en we zouden nog jaren door hebben kunnen gaan. Toen besloot Pieter Kuhn opeens er mee op te houden. Het was 1955, hij had het stripwerk voor Het Parool nu tien jaar gedaan en hij vond het welletjes. Wie zou het hem kwalijk nemen? Want het is natuurlijk ook een enorme geestelijke belasting, iedere dag opnieuw met een drieluikje te moeten opdraven, altijd iets nieuws te moeten verzinnen, iedere dag weer boven je tekentafel zitten te turen op de potloodlijntjes. De omstandigheden waaronder hij in zijn huis te Hilversum moest werken waren ook niet ideaal: hij had er niet genoeg ruimte. Maar ik moet achteraf wel vaststellen, dat zijn besluit om er mee te stoppen, ook andere, en misschien belangrijker oorzaken had: hij wilde zijn vleugels wel eens verder uitslaan en vreesde dat hij

tot zijn dood toe striptekenaar zou zijn en blijven. De wereld rondom hem heen was groter dan de beperkte horizon van het zeilschip De Vrijheid.
We hebben afscheid genomen. Zonder tranen, zonder sentimentaliteit. 't Was gewoon afgelopen.
Goed, maar een krant kan niet zonder strip.
En dus zochten wij naarstig naar iemand, die een waardige opvolger zou kunnen zijn voor Pieter Kuhn én voor kapitein Rob. Die speurtocht heeft maanden geduurd, tenslotte meenden we te zijn geslaagd en in hetzelfde hoekje van de krant, dat zo vele jaren in beslag was genomen door kapitein Rob verscheen nu Frank, de Vliegende Hollander. De strip is geen succes geworden. Dat lag niet aan de tekenaar, die zijn métier uitstekend verstond. 't Lag hem gewoon aan het feit dat Rob onvervangbaar was. We hadden er, achteraf gezien, beter aan gedaan gewoon iets geheel anders te beginnen. Nu deden we een poging Rob min of meer voort te zetten onder een andere naam en in een ander kader. Ook alweer achteraf kun je alleen constateren dat de mislukking van Frank het succes van Rob aantoonde.
Degene, die dat natuurlijk het beste in de gaten had, was Pieter Kuhn zelf. Hij heeft er met geen woord over gerept, want hij wilde zeker een collega-tekenaar niet in zijn hemd zetten, maar wat mij betreft had hij best mogen zeggen, dat Frank een slechte

Wat mij betreft had Kuhn best mogen zeggen dat Frank een slechte imitatie was....

imitatie was van zijn schepping. Gelukkig bleek, dat Kuhn zelf niet meer zonder Rob kon en het is geen schande om dat mede te verklaren uit materiële overwegingen. De strip liep uitstekend, niet alleen in Het Parool, maar ook in verscheidene buitenlandse kranten en zijn reputatie was bovendien nu wel zo gevestigd, dat hij er een wel niet overdadig, maar toch een behoorlijk inkomen aan had. Rob kwam terug en we gingen in dezelfde harmonie van voorheen door vanaf het punt waarop we waren blijven steken.
Helaas, er zou weer eenonderbreking komen in de reeks.
In 1959 werd Pieter Kuhn getroffen door een hartaanval en dat was nu wel het laatste wat je zou kunnen denken van zo'n uiterlijk sterke, sportieve man. Hij werd opgenomen in het ziekenhuis in Hilversum, knapte weliswaar spoedig op, maar het duurde toch nog geruime tijd voor hij zijn werk kon hervatten. Tot de dood op een koude januaridag in 1966 toesloeg, plotseling, ongenadig en rampzalig. Het was afgelopen met kapitein Rob.
Maar zie, dat laatste bleek een onjuiste conclusie.
Met de voor menigeen zo verrassende opleving van de belangstelling voor de strip werd ook deze stoere zeeman tot nieuw

Skarabee herdrukken

leven gewekt. Zelf mag ik mij wel rekenen tot degenen, die het meest verrast waren. Ik had de strip nooit anders gezien dan als een vorm van lichte verstrooiing zonder veel diepgang, knap bedacht, knap getekend, maar gold dat niet voor zoveel andere soortgelijke series? Hoe het zij, die nieuwe belangstelling was er, zonneklaar. Het is alleen jammer, dat Kuhn zelf deze niet heeft beleefd.
Voor mij zelf betekende de plotselinge dood van Kuhn een even abrupt einde aan mijn medewerking aan het Nederlandse stripwezen. Enkele malen ben ik benaderd door uitgevers om hetzelfde werk voor andere tekenaars te doen, maar ik ben er nooit op ingegaan. Het genre lag mij toch minder dan voor een geregelde medewerking vereist is en trouwens, evenals Kuhn, had ik ook de dagelijkse spanning meegemaakt om alles op tijd te produceren en dat doet wel eens een beroep op je zenuwen. Er zijn met kapitein Rob nooit ongelukken gebeurd, maar herhaalde malen bleken toch cliché's of teksten te zijn zoek geraakt en zoiets wordt op een krant altijd op het laatste moment ontdekt. Mede daardoor zijn er wel eens teksten tussen door geglipt, die niet helemaal puntgaaf waren. Kuhn zelf heeft onder die nooit aflatende druk iedere dag weer met een tekening te komen ongetwijfeld het meest geleden, hoewel hij aan de andere kant die spanning ook weer niet kon missen.
Waren ze nou zo geweldig goed, die strips van Kuhn, die verhalen van Rob?
Misschien ben ik wel de laatste om daarover een oordeel te geven, maar sinds ik de laatste teksten schreef zijn er nu bijna twaalf jaar verstreken en ook omdat ik er maar een bijrol in heb gespeeld meen ik toch er wel iets over te kunnen zeggen.
Kuhns fantasie is wel vergeleken bij die van Jules Verne en in menig verhaal benadert hij deze Fransman ongetwijfeld, maar de 'boodschap', die de laatste vaak in zijn romans meegaf, was Kuhn vreemd. Het ging hem om het spannende verhaal, het avontuur zonder meer. Daarvoor had hij niet al te gecompliceerde figuren nodig: nobele kerels, gemene schurken, dappere mannen, onverschrokken vrouwen. Hij kon ze, bij wijze van spreken, bij het dozijn leveren in telkens gevarieerde opstelling tegenover een steeds wisselend decor. Je zou zijn fantasie, geloof ik, beter kunnen vergelijken bij die van Karl May: herhalingen op hetzelfde thema met soortgelijke zwart-wit getekende figuren. Wie alle boeken van Karl May achter elkaar zou uitlezen houdt de overheersende indruk over dat hij voortdurend hetzelfde meemaakt. Dat is bij Kuhn ook het geval, al was hij knap genoeg om steeds nieuwe variaties te bedenken. Zoekt men niet meer achter zijn werk dan hij er mee heeft bedoeld, namelijk het scheppen van onderhoudende, spannende verhalen, dan verdient hij zeer zeker alle waardering.
Hij tekende zeer gewetensvol. Elk detail was verantwoord. Hij heeft wel eens een complete aflevering helemaal over getekend omdat een onderdeel aan een schip niet helemaal goed was geschetst, een onderdeel, dat alleen een ingewijde, een deskundige misschien zou opvallen. Eens, herinner ik mij, heb ik een enthousiaste brief gekregen van een lezer, die had geconstateerd dat de registratieletters op een boei ergens in de Nederlandse wateren, die Kuhn had getekend, precies klopten. Ja, uiteraard klopten die, want zo precies was Kuhn wel. Hij zou ook niet zo maar een (gefantaseerd) voorwereldlijk monster tekenen, zonder zich eerst te verdiepen in de anatomie van soortgelijke wezens, die echt

Verdiepen in de anatomie van voorwereldlijke monsters

hebben bestaan. Ik kan mijzelf moeilijk een strip-expert noemen, maar als ik het werk van andere tekenaars wel eens zie en moet constateren hoe ze soms te werk gaan juist wat de details betreft, geloof ik wel te mogen zeggen, dat er weinigen waren (en zijn?) die zo conscientieus de tekenpen hanteerden als hij.
Er is Kuhn wel eens het verwijt gemaakt, dat hij zich aan racisme schuldig maakte:

smeerlappen...

zijn smeerlappen waren meestal mannen met Aziatische gelaatstrekken of ze droegen Slavische namen. Het verwijt is, dunkt mij, niet terecht. Van enige vorm van racisme heb ik bij Kuhn nooit iets ontdekt, maar het is natuurlijk wel zo, dat hij een kind van zijn tijd was, hij had, net als zijn leeftijdsgenoten, de oorlog net achter de rug toen hij met zijn strip begon en hij was niet vrij van de vooroordelen, die toen nog bestonden. Trouwens, mocht het verwijt juist zijn, dan treft dit niet hém alleen. Dat voor kapitein Rob Kuhn zelf model stond is zo langzamerhand wel algemeen bekend en uit zijn onmiddellijke omgeving koos hij ook wel eens modellen, zoals zijn dochtertje, die een opmerkelijke gelijkenis vertoonden met de figuren Marga en Willy. Hij kon goed gelijkend tekenen. In 'Het Mysterie van het Zevengesternte' bijvoorbeeld treden burgemeester d'Ailly van Amsterdam op, de toenmalige hoofdcommissaris van politie, Kaasjager en de commandant van de vrijwillige politie, Henk van Laar. Je herkent ze onmiddellijk. Hij heeft mij afgebeeld in het eerste plaatje van deze serie en enkele afleveringen later (no. 739)

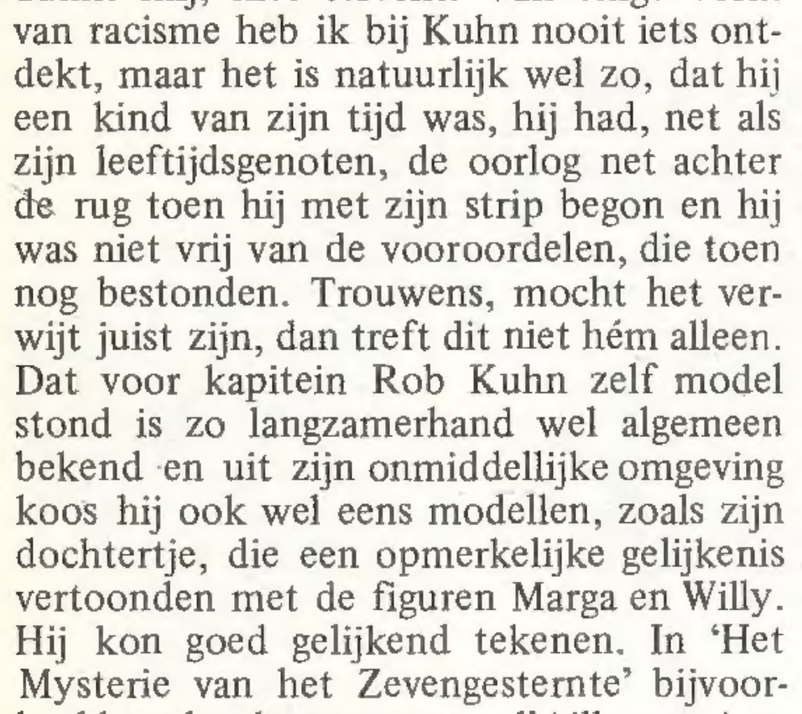

'Hij kon goed gelijkend tekenen'

houdt Rob een toespraak tot een aantal redacteuren van het toenmalige Parool, waarvan nu nog herkenbaar zijn de hoofdredacteur mr G.J. van Heuven Goedhart, de adjunct-hoofdredacteur Johan Winkler (kaal en geweldige wenkbrauwen), Simon Carmiggelt, Henri Knap en Jeanne Roos. Ook direkteur W. van Norden en de portiers Eylers en Almer treden er in op.
En ja, één keer heeft hij enorm geblunderd: hij liet Rob in het huwelijk treden. Laat het een waarschuwing zijn voor alle striptekenaars. Een eenmaal gevestigde held moet solitair blijven, hoogstens mag hij de indruk achterlaten dat hij met allerlei vrouwen affaires heeft, maar het burgerlijke huwelijk is voor hem taboe. We hebben het geweten: er kwamen stapels brieven binnen, de meeste van vrouwen, maar ook wel van manlijke lezers, die ons de heftigste verwijten deden. Het huwelijk hebben we dan ook maar als een nachtkaars laten uitgaan en als ze nog leeft, die vrouw van

ROBS VRIENDEN

3 APRIL 1953 VERSCHIJNT WEKELIJKS PRIJS 12 CENT ZESDE JAARGANG No. 14

KAPITEIN ROB IN CHINA

De vlet wordt gestreken en Rob, Taaie Toon en Roy gaan in een kleine lagune aan land. Voorzichtig leggen ze aan bij een steigertje, de wapens gereed om op alles voorbereid te zijn. Loerend naar links en rechts lopen zij langs een boomstampaadje naar een grote schuur. Taaie Toon opent de deur, terwijl Rob en Roy gereed staan om eventuele belagers direct van repliek te kunnen dienen. Maar de schuur is geheel leeg. Zo onderzoeken zij ook de andere gebouwen, maar er is niets te vinden. „Heb je je niet vergist, Roy?" vraagt Rob. „Ja . . ." zegt deze, „dat begin ik ook te vrezen . . ." Maar meteen slaakt hij een kreet, bukt zich en raapt een nog gevulde patroonhouder op. „Hier hebben de wapens dus toch gelegen!" roept hij uit. „Maar Wang Hang is ons te vlug af geweest", bromt Taaie Toon teleurgesteld.

Onverrichterzake gaan de drie mannen weer aan boord en juist hijst Rob de vlet omhoog, wanneer Willy komt melden, dat zij zojuist een telegram heeft ontvangen, waarin wordt gemeld, dat Chung Chi, de neef van Lu Ling, zich thans in China bevindt en de beschikking heeft gekregen over een vliegtuig. De „Pandora" zet koers naar de kust en Taaie Toon brengt het schip naar een eenzame plek, waar een visser bezig is met behulp van aalscholvers zijn ambacht uit te oefenen. De vogels zitten aan een lijn, duiken de vis op, maar kunnen deze niet doorslikken, omdat zij een ring om de hals hebben. De visser is een matroos van Taaie Toon en wanneer deze enige ogenblikken met hem heeft gepraat, geeft hij snel zijn bevelen. „We varen pal Zuidoost," legt hij uit aan de meisjes en Rob; „er zijn drie jonken in die richting gevaren en de jonk van Wang Hang was er bij." „En hoeveel voorsprong hebben ze?" vraagt Rob. „Slechts een halve dag," luidt het antwoord.

(Vervolg op pag. 2)

'Na enkele jaren is het ter ziele gegaan'

kapitein Rob, dan moet zij zich nu wel erg eenzaam voelen, want niemand kijkt ooit meer naar haar om.

Een keer heeft hij enorm geblunderd.

'Het Smokkelnest van Kid Blauwneus', 'De Schatten van Esmaralda', 'Avontuur op Pampus', 'Het Mexicaanse Afgodsbeeld', 'De geheimzinnige baron Himota', 'De Ontdekking van Krijn Storm' - ik heb ze allemaal nog eens doorgebladerd en na al die jaren waren het voor mij weer nieuwe ontdekkingen. Het zijn doodgewoon goede verhalen en de herleving van de belangstelling voor het werk van Pieter Kuhn is alleszins verdiend.
We hebben rondom kapitein Rob nog wel eens plannen gesmeed, die niet allemaal zijn geslaagd. We hebben een blad uitgegeven onder de titel Kapitein Robs vrienden. Na enkele jaren is het ter ziele gegaan, hoewel ik niet meer zou weten waar dat aan te wijten was. Samen hebben we ook nog vergaande plannen gemaakt om een musical op te bouwen rondom kapitein Rob en de besprekingen daarover (het zou een dure produktie worden, maar we stelden ons al vast voor, dat we Carré in Amsterdam wekenlang vol zouden krijgen) waren al in een veelbelovend stadium. Het is niet doorgegaan. Ergens in een donkere lade moet ik een eerste aanzet voor het draaiboek nog hebben liggen.

DE AVONTUREN VAN HET ZEILSCHIP DE VRIJHEID

EEN KAPITEIN ROB MUSICAL
SCENARIO EVERT WERKMAN
D.D. 25/26 DECEMBER 1950

22 december 1969

Goede vriend,
Indertijd heb ik je verteld, dat ik lang geleden nog eens serieus bezig ben geweest met een scenario voor een opvoering van Kapitein Rob and His Swinging Girls in Carré. Ik meen dat Bob Peters de initiatiefnemer was. Hoe ver de voorbereidingen reeds waren moge blijken uit bijgaande documenten, die ik bij toeval dezer dagen terug vond en die ik je als verwoede Rob-fan gaarne afsta. Eventueel kun jij een en ander aan Het Stripschap legateren.

Het plan is, gelet op de datum (1950) al vrij vroeg geboren en ik herinner mij ook wel, dat we er verscheidene besprekingen aan hebben gewijd. Het is tenslotte toch niet doorgegaan omdat het financiële risico te groot was. Jammer, de gouden langspeelplaat van My Fair Gentleman had er anders bepaald wel ingezeten.

w.g. E. Werkman

brief d.d. 22-12-1969 gericht aan P.H. Frankfurther, de toenmalige voorzitter van Het Stripschap

SPECTACULAIRE FIGUREN

1. Kapitein Rob
2. Marga
3. Willy
4. Taaie Toon
5. Cigaret-Larry
6. Professor Prudon
7. Majoor Ross
8. Peer de Schuymer
9. Lambert
10. Neptunus
11. Professor Lupardi
12. Yoto
13. Feeënkoningin
14. Wang Hang
15. Matrozen
16. Zeerovers (4)
17. Hoela-hoela meisjes (6)
18. Zeemeerminnen (6)
19. Zeeofficieren (3)
20. Pinguins (6)
21. Aethermonsters
22. Elfen
23. Chinezen

PROLOOG

BALLET: MATROZENDANS. DOEK OP. Toneel: Een havengezicht. Kade op de voorgrond. Gepavoiseerde schepen aan de kade. Er waait een harde bries. Twee meisjes (Marga en Willy) staan, half met de rug naar het publiek, op de kade, in de verte te turen.

Van rechts op: TAAIE TOON; hij draagt een reddingsboei van 'De Vrijheid'. Op van links: CIGARET-LARRY.

Cigaret Larry. . .

TAAIE TOON: 'Ha, die Larry! '
LARRY: 'Ha, die Toon! Ik dacht dat jij met je kustvaarder ergens in de Oostzee zat! '
TAAIE TOON: 'Nee, ik ben net gisteravond binnen gelopen. Maar wat kom jij hier doen? '
LARRY: 'Ik denk dat je dat wel weet. Jij komt toch ook voor kapitein Rob? Hij kan elk ogenblik binnenlopen met 'De Vrijheid'. Ik heb hem in geen jaren gezien en ik ben erg benieuwd, wat hij nou weer heeft beleefd.'
TAAIE TOON: 'Ja, ik kom ook voor Rob. Maar ik ben er niet zo erg zeker van, dat hij wel komt. Kijk maar: ik heb gisteravond een paar mijl uit de kust deze boei opgepikt. Van 'De Vrijheid'.
LARRY: 'Een boei van 'De Vrijheid'? Ja, dat is niet mooi. Maar Rob slaat zich er wel doorheen! '
TAAIE TOON: 'O, ja hij is een goed zeeman. Maar er stond gisteravond een harde storm uit het Zuid-Westen en tenslotte is 'De Vrijheid' maar een klein scheepje. De loodsdiensten waren al gestaakt en zelf ben ik nog met moeite binnen gekomen. Ik ben vanmorgen nog even bij de kustwacht geweest en daar hadden ze nog geen enkel bericht ontvangen. Nee, ik maak me écht ongerust...'
GEJUICH van de meisjes.
MARGA: 'Ja, daar komt-ie! '
WILLY: 'Hoera, 'de Vrijheid'! Daar komt kapitein Rob! '
Schepen gaan toeteren. Van links en rechts zeelieden op. Algemene vrolijkheid. De 'Vrijheid' glijdt langzaam langs de kade. KAPITEIN ROB staat aan dek en laat de fok zakken. ROB stapt aan wal. Allen zingen het WELKOMSTLIED.
KAPITEIN ROB (naar voren tredend; tot de zaal): 'Dank je wel, jongens en meisjes, dank je wel! Ik had niet gedacht, dat jullie mij zó hartelijk zouden ontvangen. Jullie weten toch wel, wie ik ben, nietwaar? Ja, ik ben kapitein Rob en dat is mijn schip, De Vrijheid. En jullie kennen mijn vrienden toch ook, nietwaar? Kijk, dat is mijn oude vriend Taaie Toon. Weet jullie nog wel, waar ik die voor het eerst tegen het lijf liep? Juist, op Terschelling. Járen geleden. En dat is Larry. Ja, die met die cigaret in z'n mond. Cigaret-Larry. We hebben elkaar al heel vaak ontmoet en niet altijd onder de beste omstandigheden, hè Larry? En die meneer daar met zijn bril op, kennen jullie

Majoor Ross

die ook? Dat is professor Prudon, de uitvinder van dat toestel, waarmee je het verleden kunt laten herleven. En majoor Ross hadden jullie direct al wel herkend, nietwaar? Wat dóe je eigenlijk hier, Ross? Denk je, dat er spionnen in de zaal zitten? Nou, die hoet je hier niet te zoeken. . . . .
Och, en nou zou ik zowaar de meisjes vergeten. Erg onbeleefd van mij, nietwaar? Ja zo gaat het, als je maanden op zee hebt gezworven, vergeet je je goede manieren. Kom 's hier, Marga en Willy, dan zal ik jullie voorstellen aan mijn vrienden! Geef ze maar een flink applaus, meisjes en jongens, want die meisjes zijn helemaal uit Amerika naar Amsterdam gekomen om met jullie kennis te maken. Ziezo, en nu wilden jullie natuurlijk graag weten, wat je hier straks te zien krijgt? Nou, dat zal ik jullie even vertellen. Kijk 's hier. . .
(TAAIE TOON komt naar voren, fluistert ROB iets in de oren)
'. . . wat zeg je? O. . . Ja, nou goed, vooruit dan maar! Zeg, jongens en meisjes, Taaie Toon fluistert me net in, dat ik jullie niet alles mág vertellen. Dan zou de aardigheid er áf zijn, zegt-ie! En ik praat al véél te lang, zegt-ie. Vinden jullie dat ook? . . . Nou, ik ben niet zo'n redenaar hoor. En ik zal het kort maken. Kijk de bedoeling is, dat we jullie nou vanmiddag eens meenemen naar een paar van die landstreken, waar ik enkele van mijn avonturen heb beleefd. Jullie hebben toch allemaal mijn avonturen wel gevolgd in 'Het Parool'? O, natuurlijk! Maar ik wed om een dubbeltje, dat er nog nooit één van jullie op zo'n onbewoond eiland in de Stille Zuidzee is geweest. En we nemen jullie ook mee naar de Zuidpool, naar het atomatorium

Professor Lupardi

van professor Lupardi! Ja, en we gaan ook een reis maken met de raket naar de een of andere planeet! En we brengen samen ook een bezoek aan China! Jullie kennen allemaal Wang Hang toch nog wel?
(TAAIE TOON fluistert ROB weer iets in het oor)
'O, hij zegt, dat het nou werkelijk lang genoeg heeft geduurd! Vinden jullie dat ook? Ja, hoor, jullie hebt groot gelijk. Je bent hier tenslotte niet gekomen om naar mij te luisteren, maar om iets te zien. Nou, dan gaan we maar gauw beginnen. Tot straks, jongens en meisjes, tot straks! '

DOEK

PROSCENIUM.

KAPITEIN ROB zit, half liggend, op een bank in de kajuit van 'De Vrijheid'. Hij rek zich uit. Geeuwt. Staat op en neemt een boek, dat op de andere bank ligt.

Muziek wordt sterker, hoela-hoela meisjes dansend op van rechts

ROB: 'Hè, hè, wat hebben ze er een drukte van gemaakt om mij te ontvangen! Ik hou daar niet zo erg van. Als zeeman ben je gewend aan de stilte en al dat geroezemoes om je heen gaat je gauw vervelen. Ik ga vanavond maar eens vroeg naar bed. Maar eerst nog een beetje lezen. Ha, kennen jullie dat boek nog? Het Scheepsjournaal van Peer de Schuymer! Dat heb ik jaren geleden nog eens cadeau gekregen van zo'n Arabische sheik. 't Was een heel oud journaal van een Hollandse zeerover, die leefde in de zeventiende eeuw.' (*Slaat het boek open*).

Het journaal van Peer de Schuymer.

'Ja, dat was een rare sinjeur, die Peer. Hij roofde links en rechts en niets was voor hem veilig. En overal ter wereld had hij zijn schatten verborgen. . .' (*Leest*)

DOEK

Peer de Schuymer.

EERSTE TAFEREEL
Strand van een eiland in de Stille Zuidzee. Een oud-Hollands schip op de achtergrond. Palmen. Cocosnoten op de grond. Links TWEE ZEEROVERS bezig een stuk vlees aan het spit te braden. Rechts TWEE ZEEROVERS bezig met het graven van een gat.
PEER DE SCHUYMER op van rechts. Gaat naar de twee, die bezig zijn met het vlees braden.
PEER: 'Ha, vlees! Ik heb een geweldige honger! Laat 's proeven'. (Snijdt een stuk vlees af, proeft). (Woedend): 'Bah! Het lijkt wel nergens naar. Zeg, kok, waar heb jij je kunstjes geleerd? Denk je dat een zeeman dát kan eten? Véél te flauw man. Vooruit, jij, haal peper en zout! Er groeien hier peperbomen en daar liggen zoutklompen op het strand.'
(EEN ZEEROVER AF) PEER schudt de ander (een dikke kerel in kokskostuum, met strooien hoed op) door elkaar.
'Zeg op, kerel, hoe haal je het in je suffe hoofd dat kostelijke vlees zo te verknoeien? '
KOK: 'Genade, seigneur! Ik zal. ... ik zal. .'
PEER: 'Ja, wat zal jij? In de boeien ga je! Of zullen we hem straks kielhalen, mannen? '
ANDERE ZEEROVER: 'Ik weet wat beters, seigneur! Laat 'm zijn eigen hoed opeten! '
PEER: 'Ha, dat is een goed idee! Ja, voor straf zul je je eigen hoed opeten, sufferd! '
KOK (Valt op de knieën voor Peer): 'Heb medelijden met mij, seigneur! Dát kunt u toch niet menen? '
PEER: 'Wat ik zeg, meen ik ook. Vooruit, eet je hoed op! Of moet ik je aan mijn degen rijgen? ' (trekt zijn degen). 'Ik geef je drie seconden. Eet óp, die smerige hoed van je! Eén. . . twéé. . . .
(KOK eet huilend van narigheid zijn eigen hoed op. Grote hilariteit onder de anderen; koksmaat van links met zout en peper)
Dan tam-tam gebonk in de verte en guitaarmuziek.
PEER: 'Ho, wat is dat? Hou op met dat gejank, kok! Ik dacht, dat dit een onbewoond eiland was. Lambert, waar zit je? Lambert! Stuurman! '
LAMBERT: (snel op van rechts; ontdaan) 'Seigneur, seigneur! Laten we ons verdedigen, anders heeft ons laatste uur geslagen! '
PEER: 'Mannen, weest op uw hoede! Misschien zijn het vreedzame inboorlingen, maar je kunt in deze streken nooit weten! (*Muziek wordt sterker*) Daar komen ze! ' (Alle zeerovers trekken het zwaard).
ZES HOELA-HOELA MEISJES dansend op van rechts.
DANS: Muziek zwijgt. Meisjes maken een diepe buiging voor Peer. Zeerovers bekijken meisjes nieuwsgierig.
PEER (TOT LAMBERT): 'Eh. . . zeg, probeer jij 's of je met die meisjes kunt praten. Vraag eens wat ze hier komen doen? '
LAMBERT: 'Zusters van de Zuidzee! Bekoorlijke vrouwen van het rijk der palmen, wat verschaft ons de eer en het genoegen. . .'
PEER: 'Niet zoveel omhaal van woorden! Vraag gewoon, wat ze hier komen doen en wat die hupsasa betekent? '
LAMBERT: 'Seigneur, deze vrouwen zijn niet gewend aan ruwe zeemanstaal. Laat mij ze toespreken op mijn manier. . . Wij, blanke mannen van het ruwe Noorden zijn de wijde zeeën overgestoken om naar dit schone eiland te komen en dachten hier niemand te vinden. Woont gij hier, o, aanbiddellijke bloemen van het eiland der grote stilte! ? :
EEN DER MEISJES: 'Blanke man goed verstaan. Hij van landen komen, waar altijd koud en altijd wolken en altijd rrregen. Dochters van Stille Zuidzee zeerrrr verrrheugd zijn dat blanke mannen gekomen . Wie hierrr niet wonen, want schone eiland onbewoond, doch wij met kano zee overrrgestoken om te zoeken cocosnoten en strraks weerrr wegrrrroeien met voedsel.'
PEER: 'O, nou, dat valt mee. Ik was al bang dat ze ons hier op de vingers wilden kijken. Nou, cocosnoten genoeg, zou ik zeggen. Hé mannen, help jullie die vrouwen eens.' (*Wijst in de verte*) 'Kijk, daar staat een heel bos met palmen. Manne, help ze een handje.'
(Vrouwen af met zeerovers. Peer en Lambert blijven alleen achter).
PEER: 'Ziezo, nou zijn wij tenminste óók alleen. Ik kan onze eigen mensen nu ook missen als kiespijn, want niemand mag weten waar Peer de Schuymer zijn schatten heeft begraven. Waar heb je de kisten gelaten, Lambert? '
LAMBERT: 'Achter dat bosje, seigneur. Ik zal ze even halen.'
(Even af en op met twee zware kisten)
PEER (opent één der kisten; graait er in en haalt een glinsterend snoer kralen te voorschijn): 'Ha, de schatten van de Spaanje galjoenen, die ik bij Hispanolia heb buit gemaakt! Juwelen, bestemd voor het hof van koning Philips. En tienduizend realen van achten. En daar de robijnen van de 'Sante Maria'! Ik schat de waarde op tweehonderdduizend florijnen! Maar nu aan het werk, Lambert, vóór de mannen terug zijn. En vóór de avond valt, moeten we weer onder zeil zijn.'
(Ze gaan graven. De kisten worden in het gat gelaten. Zand erover)
LAMBERT: 'Ziezo, seigneur, uw schatten zijn goed begraven. En niemand buiten ons kent deze plek.
PEER: 'Voorlopig zijn ze hier goed geborgen. Ik zal het eiland in mijn journaal goed in kaart brengen, net als dat vorige, waar wij de buit van de 'Isabella' hebben begraven. En over twee jaar komen wij hier terug. Dan verzamelen wij onze schatten en varen terug naar het vaderland. Ik zal met U de buit eerlijk delen, Lambert, en ook mijn mannen niet vergeten. Wij zijn rijk, Lambert, schátrijk! '

DOEK

PROSCENIUM

ROB (slaat het boek dicht en staat op): 'Ja, zo deed Peer de Schuymer het. Hij roofde zoveel, dat hij het niet riskeerde al die schatten aan boord te houden. En op verscheidene eilanden in de Stille Zuidzee had hij zijn kisten met robijnen, juwelen, goud, zilver en diamanten begraven. Jullie weten, hoe ik er in slaagde zo'n schat terug te vinden. Want in dit oude scheepsjournaal stond precies opgetekend waar ik moest zoeken. Toen ik later het journaal nóg eens doorlas, vond ik ook de sleutel tot dit geheim. Maar ik zocht maandenlang vergeefs naar dit eiland, tot ik begreep, dat het verdwenen moest zijn. Vele eilanden daar in de buurt zijn eigenlijk alleen maar gedeelten van een reusachtige onderzeese bergrug, onderhevig aan vulkanische uitbarstingen. Ze verrijzen soms zomaar, schijnbaar uit het niets, uit de zee, om na

Kapitein Rob gaat langzaam zoekend van links naar rechts.

enkele jaren soms weer te vergaan bij een volgende eruptie. En zo was ook dit eiland verzonken in de oceaan. Toch heb ik, toen ik de plaats eenmaal nauwkeurig had vastgesteld, een poging ondernomen om ook deze schatten van Peer de Schuymer te zoeken.'

TWEEDE TAFEREEL

Diepzeelandschap, waterplanten. Op de voorgrond links en rechts zes grote schelpen. Enkele grote vissen zwemmen voorbij. Blauw-groene verlichting.
Van boven links af wordt eerst een anker neergelaten. Even later zakt een touwladder in het midden naar beneden en kapitein Rob daalt af, in duikerkostuum, naar de zeebodem. Gaat langzaam zoekend van rechts naar links. Wanneer hij op de voorgrond staat, gaan de zes schelpen langzaam open en zes zeemeerminnen komen er uit.

DANS VAN DE ZEEMEERMINNEN

Aan het eind van de dans verschijnt een grote haai, die één der meerminnen aanvalt. ROB trekt zijn mes. Gevecht met de haai, die op de vlucht wordt gedreven. Zeemeerminnen vluchten in de schelpen. Wanneer het gevaar is geweken komen zij weer tevoorschijn en maken om Rob een rondedans. Leiden hem dan naar de hoek, waar de waterplanten staan. De zeemeerminnen doen de planten van elkaar. Rob ziet de kisten, sleept ze te voorschijn, opent de deksels en behangt de zeemeerminnen met juwelen en parelsnoeren. Trompetsignaal. Meerminnen vluchten angstig weg. Rob kijkt verbaasd om zich heen. Van links op de zeegod NEPTUNUS met gevolg van twee dolfijnen. Neptunus maakt Rob in gebarentaal duidelijk, dat hij het gevecht met de haai heeft gadegeslagen en dat hij Rob dankbaar is dat hij het monster op de vlucht heeft gejaagd. Zeemeerminnen komen weer te voorschijn. Neptunus draagt de koffers met juwelen aan Rob over. Deze behangt zich zelf met de kostbaarheden. Bestijgt dan weer de ladder en verdwijnt, nagewuifd door Neptunus en de zeemeerminnen.

(Het gehele tafereel dus pantomime!)

DOEK

PROSCENIUM

ROB: 'Ja, meisjes en jongens, wie verre riezen doet kan de wonderlijkste dingen meemaken. Ik had ook altijd gedacht, dat de zeemeerminnen en die zeegod Neptunus - wat een griezelige kerel, vonden jullie ook niet? - helemaal niet bestonden. Maar het was 'm écht, hoor! 't Was daar anders wel mooi, nietwaar? Ja, het liefste ben ik daar in de Stille Zuidzee met die duizenden eilanden, bewoond en onbewoond. Naar jullie weten wel, dat ik ook andere streken van de aarde heb bezocht. Toen ik de eerste keer terugvoer met de 'Vrijheid' van de Stille Zuidzee, rondom kaap Hoorn, raakte ik uit de koers en ik belandde in het Zuidpoolgebied. En jullie weten toch nog wel, wie ik daar ontmoette? . . . Juist, professor Lupardi! En wie van jullie weet nog, hoe zijn assistent, dat rare kereltje met die zwarte bril heette! . . . Yoto! Goed zo! Nou, hoe het er daar uitzag, zien jullie in het volgende tafereel. Naar het atomatorium van professor Lupardi!

DOEK

DERDE TAFEREEL

Poollandschap. In het midden een grote ijsberg. Daar boven op het atomatorium van professor Lupardi. Poollicht op de achtergrond. In het midden vóór de ijsberg wonderlijke plantengroei. Geheel rechts: ijsbergje met een opening in het midden.
KAPITEIN ROB van links op met DRIE ZEE-OFFICIEREN, allen in Poolkleding, met geweren gewapend. Ze sluipen behoedzaam het toneel op, zich af en toe snel verschuilend, schichtig omkijkend. Vreemde geluiden. Eén der zee-officieren struikelt en valt met een bons.
ROB: 'Voorzicht! Geen lawaai maken! Wij zijn nu vlak in de buurt van het atomatorium van professor Lupardi. Een heel gevaarlijke tegenstander, die beschikt over middelen, die wij nog niet kennen.'
EERSTE OFFICIER 'Ik vertrouw het hier helemaal niet. Wat is dat voor een vreemd geluid? '
ROB: 'Ik weet het niet. En kijk eens naar de planten! '
TWEEDE OFFICIER: 'Hé, groeien hier planten aan de Zuidpool? Hoe kan dat? Wat zien ze er vreemd uit! '
ROB: 'Afblijven! Niet aankomen! Ik vermoed, dat dit een soort knevelplant is. Wie in de buurt komt, wordt vastgegrepen en kan zich niet meer losmaken.'
Eén officier wil toch, nieuwsgierig, de planten aanraken. Hij strekt zijn hand uit maar blijft vastzitten. Hij gilt van pijn. Een andere officier wil de plant kapotschieten.
ROB: 'Niet schieten! Niet schieten! Dat zou ons verraden! Voorzichtig die hand losmaken. En uit de buurt blijven. Pas op, want overal loeren hinderlagen! '
De officier wordt met veel moeite bevrijd. Dan klinkt opeens een doordringende hoge toon. Rob en de officieren kijken hulpeloos rond. Uit de ijsgrot komen zes pinguins met kopantennes op.

een soort knevelplant. . .

BALLET: *Dans van de pinguins*
Tot slot sluiten de pinguins de vier mannen in een kring op.

LUPARDI: (nog onzichtbaar) 'Hahahaha! ' Komt van rechts op; witte jas aan, dirigeerzender voor zijn buik. De vier mannen kijken hem verschrikt aan. YOTO volgt hem op de voet, allerlei instrumenten torsend.
LUPARDI: 'Zo zo! Dus dat zijn de heren, die mij wilden overrompelen. Hahaha! Dacht u werkelijk heren, dat u met die onnozele geweertjes een man als professor Lupardi ook maar een strobreed in de weg zoudt kunnen leggen? Hahahaha! Wie de moed heeft mijn rijk binnen te dringen, zal weten, dat hij nooit, nooit terug zal keren naar wat hij noemt de beschaafde wereld! Wie ik in mijn macht heb, laat ik nooit meer los. Mijn pinguins zullen u bewaken. Die vogels zijn geheel in mijn macht. Met behulp van dit instrument, mijn heren (*klopt op de dirigeerzender*) beheers is de dieren. . . ja, én de mensen. Komaan, heren, vanwaar die sombere gezichten. Het is hier eenzaam en veel vertier hebben wij hier niet. Ik wil wel eens vorlijke gezichten zien. Vooruit Yoto, richt eens een flinke lachstraal op de heren! '
YOTO bestraalt de vier mannen met het mondstuk van een instrument, veel op een stofzuiger lijkend. Na enkele ogenblikken ontspannen zich de gelaatstrekken van de vier mannen en barsten zij in een geforceerd schaterlachen uit.
LUPARDI: 'Goed zo! Yoto, nog méér vrolijkheid, alsjeblieft! Och, heren schikt u zich in het onvermijdelijke! Ik beheers al uw gevoelens. Als ik wil, laat ik u over drie seconden in tranen uitbarsten maar waarom zou ik? Vooruit, Yoto, laat de heren harder lachen! '
(Nieuwe uitbarsting van vrolijkheid. Ondertussen sluipt Yoto achter het viertal en zet ieder een hersenantenne op het hoofd!)

LUPARDI: 'Stop! Genoeg! Hou op met die onzin! ' (Hij draait aan een knop van zijn dirigeerzender). Het gelach verstomt plotseling. Het viertal staat stram in de houding).
LUPARDI: 'Ziezo, Yoto, nu zullen we eens kijken, wat die heren waard zijn! Wat denk je, zouden ze kunnen marcheren? '
YOTO: 'U zoudt het kunnen proberen, professor! '
LUPARDI draait weer aan een paar knoppen. De vier mannen maken rechtsomkeert. Bewegingen zeer stijf en houterig.
LUPARDI: 'Voorwaarrrrts. . . . mars! ' (*Mannen marcheren*).
LUPARDI: 'Laat de mannen allerlei capriolen uithalen.
YOTO bestraalt ze af en toe; mannen trekken rare grimassen.
LUPARDI: 'Zo is het wel genoeg. Op de plááááfs. . . . rrust! Ziezo, en nu zou ik wel eens een babbeltje met de heren willen maken. Vertelt u mij eens, wat komt u hier eigenlijk doen heren? KAPITEIN ROB: 'Professor, u begrijpt ons verkeerd. Wij komen in het geheel niet spionneren, maar wij komen u wel verzoeken uw werkzaamheden hier te staken. Wij weten, dat u al jaren bezig bent om te trachten de stand van de aardas te veranderen en. . .'
LUPARDI (woendend): 'Dus mijn geheim is uitgelekt! De stand van de aardas veranderen? Jawel! Dat wil ik doen en ik zál het doen. En niemand zal mij daarin hinderen.'
ROB: 'Dat begrijpen wij volkomen, professor. U kunt doen, wat u wilt en u heeft ons volkomen in uw macht. Maar wij komen tot u met een verzoek.'
LUPARDI: 'Met een verzoek? Haha! Of ik misschien zo goed wil zijn mij hier terug te trekken om kippen te fokken of tuintjes te wieden, zeker! Vinden jullie mij te gevaarlijk worden? ROB: 'Professor, de wereld erkent volkomen uw grote verdiensten, maar wij menen, dat u uw krachten beter kunt besteden aan andere objecten. Wij staan gereed om binnenkort met een raket op te stijgen, teneinde het heelal te gaan verkennen. Dat wordt de eerste expeditie, die zich buiten de atmosfeer van de aarde zal begeven. En wij zouden u, professor Lupardi, willen verzoeken, de leiding van die tocht op u te nemen.
LUPARDI: 'Aha! Dus u bent van plan mij met zo'n verhaaltje hier weg te halen. Maar daar loop ik niet in. Mijn werk is hiér. Mijn laboratorium is dáár! (*wijst op het atomatorium*) en dit zijn mijn getrouwe medewerkers (*wijst op de pinguins*). 'Nee, mijne heren, wie professor Lupardi iets op de mouw wil spelden, moet vroeger opstaan.'
EERSTE ZEE-OFFICIER: 'Wat kapitein Rob vertelt is volkomen waar, professor. Alle voorbereidingen voor de expeditie zijn getroffen. Tot nog

Het atomatorium van professor Lupardi

toe heeft de officiële wetenschap met u op gespannen voet gestaan, maar thans ziet zij in, dat zij het zonder u niet kan stellen. En de ontwerper van dit grote plan zou graag willen, dat u met ons meeging'.
LUPARDI: 'Zo, en wie is dan wel de ontwerper van dit plan? '
EERSTE ZEE-OFFICIER: 'Professor Prudon'.
LUPARDI: 'Prudon? U bedoelt die Franse geleerde? Ja, dan. . .'
ROB: 'Bent u thans overtuigd van de eerlijke bedoelingen, professor? Wij zijn ervan overtuigd dat de wereld uw geniale uitvinding beter kan gebruiken voor vredelievende doeleinden dan voortdurend met u een gevecht op leven en dood te leveren? '
LUPARDI: 'Zozo. En kunnen de heren wij het bewijs leveren, dat zij worden gestuurd door professor Prudon? Ik ben van huis uit bijzonder wantrouwend, want al te vaak heeft men mij een valstrik gespannen.'
ROB: (een document te voorschijn halend)'Daar hebben wij op gerekend professor. Hier is de officiële uitnodiging van Prudon en tevens een schema van de reis, zoal wij die ons hadden voorgesteld.'
LUPARDI: (Het document bestuderend): 'Wel, nou. . . hm, ja.,,,. ik begin overtuigd te raken van uw eerlijke bedoelingen. Zozo, een reis naar de planeet Mars met de nieuwste super-straalraket REX 21. . . de duur van de reis wordt geschat op zestien dagen. . . wetenschappelijke onderzoekingen naar de juiste samenstelling van de atmosfeer van Mars. . . rapport uitbrengen over de flora en de fauna. . . de samenstelling van de bodem. . . Goed, mijne heren, ik ben bereid met u mee te gaan, mits Prudon mij toestaat Yoto mee te nemen.'
ROB: 'Daar is op gerekend, professor. Er is plaats voor vier personen in de raket. Behalve u en Yoto zullen professor Prudon en ik de reis meemaken. De professor verwacht ons binnen een week in Marseille. Wij kunnen de reis per vliegtuig maken.'
LUPARDI: 'Mijne heren, ik sta te uwer beschikking! '

DOEK

PAUZE

TWEEDE DEEL

PROSCENIUM

MARGA en WILLY in de kajuit van 'De Vrijheid'; koptelefoons om; op tafel staat een radio-ontvang- en zendapparaat. Morseseinen uit de luidspreker. Marga is bezig met de morsesleutel. Na enige tijd houdt ze hiermee op en doet de koptelefoon af, evenals Willy.
MARGA: 'Honolulu heeft nog geen enkel bericht ontvangen. Het radiostation op Tasmanië meldt, dat ze daar drie dagen geleden nog contact hebben gehad met de REX 21. Geen bijzonderheden, seinde Prudon. En Teheran in Perzië heeft nog gisteren zwakke seinen opgevangen, maar daar zijn ze er niet zeker van, dat ze van de raket afkomstig waren.'
WILLY: 'Zullen we het toch nog even met de radiotelefoniezender proberen? Geef die sterrenkaart eens even, dan zullen we proberen uit te rekenen of we de plaats van de raket zo nauwkeurig mogelijk kunnen bepalen. (*Gaat met passer en rekenliniaal aan het werk op de kaart*). 'Als het maar goed afloopt. . . Vertrouw jij die Lupardi eigenlijk wel? Het is zo'n rare vent! En dan die griezelige Yoto! '
MARGA: 'Och, ik geloof niet, dat ze zo gevaarlijk zijn. En tenslotte is Lupardi wel een bijzonder knappe kerel. Ik wou dat ik mee had kunnen gaan! We zitten nu maar in de kajuit van 'De Vrijheid' om op het schip van Rob te passen, terwijl hij door het heelal suist. . . ben je bijna klaar? '
WILLY: 'Ja, ik geloof, dat je nu wel kunt inschakelen. . . Voorzichtig aan.,. . Niet te veel stroom direkt. . Laat eerst de lampen warm lopen. Heb je de luidspreker ingeschakeld? '
MARGA scharrelt aan de knoppen van het toestel. Hoge fluittonen. Een zwakke mannenstem op de achtergrond, die sterker wordt, weer wegzakt, giltonen, geruis.
MARGA: 'Ik zal het maar eens proberen.' (*Neemt de microfoon*) 'Hallo REX 21. . . Hallo REX 21. . . Hier is 'De Vrijheid! '. . . Hallo kapitein Rob. . . Hallo Rob. . . 'De Vrijheid' roept de raket 21. ,. Hallo, REX 21, kunt u mij verstaan. . . Hallo Rob, hier is Marga. . . Hallo, Roger! '
Fluittonen. Geruis. Zwakke mannenstem.
WILLY: 'Ik geloof, dat ik Rob z'n stem even hoorde. Roep 'm nog maar eens op! '
MARGA: 'Hallo, Rob. . . Hallo REX 21. . . Hier is 'De Vrijheid' in de haven Miami, Florida, Kun je mij verstaan? . . . Hallo, REX 21.,. Hoe maken jullie het? Alles wel aan boord? . . Wij gaan luisteren. . . Roger! '
Weer geruis en gefluit. Dan wordt de stem van ROB duidelijker.
ROB: '. . . Ja Marga, ik kan je goed verstaan. . . ik kan je goed verstaan. . . Hallo, 'Vrijheid', hallo Marga, je komt goed door. . . Kun je mij ontvangen. . . Ik zeg: kun je mij ontvangen. . .? Roger! '
MARGA: 'Hallo, Rob, ja je stem komt goed door. . . Wil je even doorpraten, dan kunnen wij even beter afstemmen. . . Roger! '
ROB: 'Dinsdag, woensdag, donderdag, vrijdag, zaterdag, zondag, januari, februari, maart. . . is het zo beter? Hallo, is het zo beter? Roger! '
MARGA: 'Hallo Rob; ja we kunnen je nu uitstekend verstaan! Ik zeg: we kunnen je nu uitstekend verstaan! Hoe maken jullie het? Is alles wel aan boord? Roger! '
ROB: 'Alles wel aan boord. . . Alles wel aan boord. . . Wij komen nu in het gebied van de maan. . . in het gebied van de maan. . . Wij maken een behoorlijke snelheid. . . een behoorlijke snelheid. . . We zijn allemaal goed gezond. . . ik zeg: goed gezond. . . Alleen hebben we vreselijke trek in een malse biefstuk. . . een malse biefstuk. . . We kunnen de aarde nog goed zien. . . met het blote oog zien we nog net de omtrekken van Amerika. ,. Het is een prachtig gezicht. . . Een prachtig gezicht. . . Hallo Marga en Willy, zorgen jullie goed voor Skip? Roger. . .! '
MARGA: 'Hallo Rob. . . Jullie maken het dus goed? . . . ja we zullen goed voor Skip zorgen. . . Zijn jullie nog precies bij met het tijdschema? Roger! '
ROB: 'Hallo Marga, hallo 'Vrijheid', ja we zijn op de seconde na precies goed. Alles loopt gesmeerd. . . Alleen komen we over enkele uren in het gebied van de aethermonsters. . . ik zeg van de aethermonsters. . . Ik hoop maar, dat die gedrochten ons met rust laten. . . Veel kwaad kunnen ze niet, maar ze zouden de instrumenten kunnen beïnvloeden. . . We gaan nu sluiten, want we moeten zuinig zijn met onze energie. . . Wij gaan nu sluiten. . . Dank je wel, Marga. . . Morgen op dezelfde tijd zal ik je oproepen. . . Tot morgen. . . Hallo, Vrijheid, wij gaan sluiten. . . Roger! '
MARGA: 'Hallo, Raket 21. . . Ik heb je goed begrepen, Rob. . . Je gaat nu sluiten. . . Tot morgen op hetzelfde uur. . . Goede vaart en behouden aankomst op Mars. . . Goede reis. . . Roger! '

DOEK

VIERDE TAFEREEL

Interieur van de raket. Veel instrumenten. Lichten gaan uit en aan. In het midden een groot raam, waarachter sterren en andere hemellichamen langzaam voorbij trekken. Links een kleine deur.
LUPARDI, YOTO, ROB en PRUDON bezig met de instrumenten. YOTO zit achter een seinsleutel, koptelefoon om de oren. Gespannen sfeer. Vreemde geluiden. Hoge, zwevende triltoon gedurende het gehele tafereel.

PRUDON: 'We lopen langzaam uit de koers! Ik constateer een afwijking van één-tiende graad! '
LUPARDI: 'Dat is de invloed van de maan! Dat mag niet gebeuren, anders komen we daar te dicht bij en dan blijven we ten eeuwigen dage om de maan cirkelen. Vlug, kapitein Rob, schakel stuurboordraket no. vier in! '
ROB haalt een handle over. Gesis. Een lichte nevel spuit naar binnen
ROB: 'Stuurboordraket nummer vier weigert, professor! '
LUPARDI: 'Schakel raket nummer vijf en zes in'.
ROB haalt andere handles over. Heftiger gesis. Nieuwe nevelwolk.
PRUDON: 'De wijzer kruipt langzaam terug. Wij herstellen onze koers. We hebben nog zes seconden, anders is het te laat!

Raket nummer vier móet er bij! '
LUPARDI: 'Yoto, ga naar de raketruimte en zie wat er aan de hand is. Je hebt vijf seconden de tijd! Anders zijn we verloren! Yoto rukt zich de microfoon van het hoofd, snelt weg door de deur links.
PRUDON: 'Nog vier. . . nog drie. . . nog twee seconden! '
Heftig gesis. Nieuwe nevelwolk.
PRUDON: 'Raket nummer vier werkt! De wijzer kruipt terug. Wij liggen weer in de goede koers! Het gevaar is geweken! '
YOTO komt hijgend terug uit de deur links. Rob en Lupardi vegen zich het voorhoofd af. Algemene ontspanning.
ROB: 'Hé hé, dat was op het nippertje! '
LUPARDI: 'Kijk, daar komt de maan tevoorschijn! '
(Achter het raam wordt de maan zichtbaar)PRUDON: 'Yoto! Goed uitkijken! Wij zijn hier in het gebied van de aethermonsters. Ze zwermen hier bij duizenden rond. . . Kijk, daar is de achterkant van de maan. Dat ding is helemaal hol en die inktzwarte, ijskoude ruimte huizen de aethermonsters. . . Het zijn wezens met geheel aetherische lichamen, maar met een enorme lading statische elektriciteit We moeten ze liefst ontwijken, want ze kunnen ons lelijk uit de koers brengen.'
YOTO: 'Aethermonster aan stuurboord! Komt recht op ons af! '
Achter het raam verschijnt de afschuwelijke kop van een aethermonster.
LUPARDI: 'Opletten! Er naderen nog twee monsters aan bakboord! Als ze in de raket binnendringen, behoeven we voor ons zelf niet zo ongerust te zijn, maar de instrumenten zullen onklaar raken. Yoto, ga eens kijken of in de raketruimte alles in orde is.'
Yoto af door de deur links.
ROB: 'Bij onze vorige tocht naar dit gebied hebben we er wel honderd ontmoet. Je vliegt er dwars doorheen, maar telkens krijg je een verschrikkelijke schok. Het is mij onbegrijpelijk, hoe. ,.'
YOTO (binnenstormend door deur links): 'Pas op, pas op! Aethermonsters zijn de raketruimte binnengedrongen! '
LUPARDI: 'Grendel de deur! Ze mogen hier niet binnendringen! Als we het nog even uithouden, zijn we ze kwijt. We hebben een snelheid van 4000 kilometer per uur en het gebied, waar die monsters kunnen leven, is maar beperkt Yoto, houdt die deur! '
YOTO, ROB en PRUDON zetten de schouders tegen de deur.
ROB: 'We houden het niet, professor. We houden het niet! Er wordt een ontzaglijke druk op de deur uitgeoefend! '
LUPARDI: 'Volhouden! Nog enkele ogenblikken en we zijn in het gebied, waar ze niet meer kunnen leven. De andere monsters wijken al terug. Bij hele zwermen vliegen ze terug naar de maan. Volhouden! '
PRUDON: 'Ik kán niet meer. . .' (De drie mannen worden door een enorme druk teruggeduwd, de deur vliegt open en een aethermonster puilt naar binnen. Algemene verwarring. ROB grijpt een schuimblusser en richt de straal van het instrument op het monster. Bij de eerste straal zakt het monster als een slappe ballon in elkaar).
PRUDON: 'Hoera! Hij is vernietigd! Goed gedaan, Rob. Maar dat had geen twee seconden langer moeten duren. . . Hebt u de raket in de koers kunnen houden, professor? '
LUPARDI: 'Wij zijn geen milhoenste graad van de koers afgeweken collega! En nu geloof ik wel, dat we de grootste moeilijkheden achter de rug hebben. Kijk, daar nadert Mars, recht vooruit! '
(Achter het raam komt een schitterende ster langzaam te voorschijn)
ROB: 'Yoto wil jij nog eens proberen verbinding te krijgen met de 'Vrijheid'? Gebruik zender nummer drie.'
YOTO bezig met de radiozender.
PRUDON: 'Goed beschouwd is het toch wel een riskante onderneming. Met zulke verrassingen als die aethermonsters kun je toch feitelijk geen rekening houden. En wie weet, wat ons straks op Mars te wachten staat? Eigenlijk weet niemand, of die planeet nu wél of niet bewoond is. En wat voor dieren zullen we daar aantreffen? '
LUPARDI: 'Naar mijn mening is Mars ongetwijfeld bewoond. Ik heb al jarenlang waarnemingen gedaan met mijn kijkers in het observatorium op de Zuidpool en op de grond van mijn onderzoekingen meen ik met stelligheid te kunnen beweren dat deze planeet bewoond is.'
ROB: 'Het is alleen maar de vraag hoe die bewoners ons zullen ontvangen. Misschien wonen daar wel heel primitieve wezens die helemaal niet op indringers van de aarde zijn gesteld. Of misschien beschikken ze wel over wapens, die wij niet kennen.'
LUPARDI: 'Persoonlijk ben ik de mening toegedaan, dat de bewoners van Mars ons ver vooruit zijn in de wetenschap. Hun beschaving is vermoedelijk al veel ouder dan de onze. Alleen moeten we er wel op voorbereid zijn, dat zij onder geheel andere omstandigheden leven dan wij. De samenstelling van de atmosfeer is er anders, de aantrekkingskracht is er niet dezelfde als bij ons en hun levensgewoonten zullen ook wel een beetje afwijken van de onze. Wij zullen trachten in de korte tijd, die ons gegeven is om op Mars te blijven zoveel mogelijk stof te verzamelen.'
YOTO: 'Hier is de aarde voor U, kapitein Rob. Ik heb verbin-

ding met de 'Vrijheid' in Miami, Florida'.
ROB: (neemt de microfoon): 'Hallo, Vrijheid. . . Hallo Vrijheid, .. Hier de REX 21. . . Hier is kapitein Rob. . . Kunt u mij verstaan, Vrijheid?, Roger!
MARGA: 'Hallo REX 21! Hallo Rob. . . Ja, we kunnen je goed verstaan. Is alles wel aan boord? Roger! '
ROB: 'Alles wel aan boord! Wij zijn zojuist het gebied van de aethermonsters gepasseerd. . . Wij hebben een gevecht geleverd met een aethermonster, dat de raket was binnengedrongen. . . Ik zal de huid van het beest voor je meenemen. . . ik zeg: de huid van het beest zal ik voor je meenemen. . . Je mag er een handtasje van laten maken. . . een handtasje van aethermonsterleer. . . Wij naderen nu Mars. . . wij naderen nu Mars. . . Wij zullen over enkele uren landen. . . Over enkele uren zullen wij landen. . . Dit is ons laatste gesprek voorlopig. . . Maakt Skip het goed? Roger! '
MARGA: 'Wij ontvangen je goed, Rob. . . jullie zullen over enkele uren op Mars landen. . . ja, bewaar die huid van dat monster maar voor ons. . . Handtasje lijkt ons te griezelig. . . We zullen het dier opzetten. . Ik zeg: we zullen hem opzetten. . . Skip maakt het prima. . . maakt het prima. . . maar zoekt zijn baas. . . Hij zoekt zijn baas. . . Veel geluk op Mars. . . En behouden terugkeer naar de aarde. . . Behouden terugkeer. . . Roger! '
ROB: 'Hallo Vrijheid, dankjewel, Marga. . . Wij moeten nu sluiten. . . Professor LUPARDI maakt alles gereed voor de landing. . . De planeet wordt nu elk ogenblik groter. . . Verwacht ons over 27 dagen terug op de aarde. . . Tot over 27 dagen. . . Wij zijn allemaal in goede conditie. . . Zodra wij de terugreis aanvaarden, zal ik je weer oproepen. . . Wij gaan nu sluiten. . . Wij gaan landen op Mars. . . Wij gaan landen op Mars. . . Tot wederhoren. . . En tot ziens, op aarde. . . Roger! '

De mannen gaan achter hun instrumenten zitten. De planeet achter het raam wordt al groter en groter. De giltoon wordt hoger en doordringender.

DOEK

PROSCENIUM

ROB (in raketcostuum): '. . . En zo, meisjes en jongens, landden wij op de planeet Mars. Wat zou ons daar te wachten staan? Wij wisten het helemaal niet en het spreekt vanzelf, dat al onze zenuwen tot het uiterste gespannen waren, toen wij eindelijk de raket voorzichtig aan land zetten. Die manoeuvre lukte prachtig, maar toen begonnen onze avonturen pas. Jullie weten uit de krant, dat ik al eens meer zo'n interplanetaire reis had gemaakt. Weten jullie nog, hoe de planeet heette, waar ik toen naar toe ging? . . . Juist, dat was Venus! Nou, die lui van Venus waren ons inderdaad heel wat vooruit in de wetenschap en de techniek. Maar ze hadden te kampen met verschrikkelijke monsters. Wie van jullie weet nog hoe die afschuwelijke beesten heetten? Goed zo, de spintanen, nietwaar? Wij wisten natuurlijk helemaal niet of we daar op Mars ook niet zulke gedrochten zouden ontmoeten, maar wij waren er natuurlijk op voorbereid.
En áls er levende wezens zouden leven - ik bedoel dan: mensen, zo ongeveer als wij, - hóe zouden die er uitzien en hoe zouden ze ons ontvangen? . . . Jullie zijn geen van allen ooit op een andere planeet geweest, hè? Nou, dan lijkt het mij het beste wanneer ik jullie nu laat zien, hoe het er op Mars uitzag en wat we daar beleefden! '

DOEK

VIJFDE TAFEREEL

Op de planeet Mars. Landschap: sprookjesachtig licht. Links in de hoek de raket, weer klaar voor de start. Lupardi, Yoto, Prudon en Rob lopen voorzichtig onderzoekend ronrond.
PRUDON: 'Wat een vreemde stilte hier. En wat een eigenaardig licht! Kijk, daar zijn gebergten in de verte en ik geloof, dat daar een rivier loopt. En de bodem lijkt hier wel bezaaid met diamanten! '
ROB: 'Heb je die bloemen gezien, Prudon? Ze lijken wel wat op orchideeën. En die struiken daar lijken wel wat op die planten van professor Lupardi. . . hé professor, wat denkt u van de flora? Hebt u ook niet soortgelijke planten gekweekt in uw atomatorium?
LUPARDI: 'Nee, die waren anders samengesteld. Ik begrijp nog niet hoe deze zijn samengesteld. Kijk, ze hebben geen wortels en de bloeiwijze is heel eigenaardig. Yoto, wij moeten enkele van deze planten verzamelen. Berg ze zorgvuldig op in ruim acht en zorg, dat de temperatuur er goed blijft.'
YOTO: 'Goed professor'.
PRUDON: 'Wat mij het meest opvalt, is de temperatuur. Het zou hier veel heter moeten zijn, volgens onze berekeningen op aarde. Mars staat veel dichter bij de zon dan de aarde, maar het is hier niet eens veel warmer dan aan de Rivièra.' (Bukt zich om een paar 'diamanten' op te rapen; bekijkt ze nauwkeurig) 'Zeg, Rob, ik geloof warempel dat het inderdaad diamanten zijn. Je hebt ze hier maar voor het oprapen! En kijk, daar glinstert goud en zilver! Als we willen kunnen we schatrijk terugkomen naar de aarde. Wat grind en kiezelstenen bij ons zijn, zijn hier de kostbaarste gesteenten.'
LUPARDI: 'Yoto, verzamel van dit gesteente zoveel mogelijk alle soorten. Heren, wij zijn op een wetenschappelijke expeditie. En wij zijn geen luchtruimrovers! Laten we niet dezelfde fouten maken, die onze voorvaderen maakten, toen ze het rijk van de Inca's leegroofden van hun schatten. Wij moeten vóór alles op de Marsbewoners een gunstige indruk maken! '
PRUDON: 'Marsbewoners? Tot nu toe heb ik er geen enkele gezien. Zouden hier wel levende wezens zijn? Ik zie nergens sporen. En ik zie ook nergens steden of dorpen. Als hier wezens leven, die ons in de techniek ver vooruit zijn, dan zouden ze ons toch al lang gezien moeten hebben en ze zouden ons hebben opgewacht'.

Zachte, vreemde muziek klinkt in de verte

ROB: 'Hoor eens! Luister! Is dat geen muziek? '
PRUDON: 'Wat een vreemde klanken! '
ROB: 'Het komt van dié kant.'
PRUDON: 'Ik geloof van die kant.'
YOTO: (Die, al diamanten zoekende even van het toneel verdwenen is geweest, komt zenuwachtig van rechts aangestormd) 'Professor, professor. . . daar, daar. . .'
LUPARDI: 'Niet zo nerveus, Yoto! Heb je een monster gezien? Een draak met zeven koppen of een vuurspuwende krokodil? '
YOTO: 'Nee professor, iets heel anders. Kijk maar, kijk, nu kunt u ze ook eens zien'
ALLEN staren met grote verbazing naar rechts; onwillekeurig wijken ze langzaam terug. De muziek wordt sterker. Het licht verandert en verschiet van rose naar fel rood. Van rechts komt, omringd door elfen, de feeënkoningin van Mars, gezeten op een schitterende praalwagen. De elfen dansen om haar heen

BALLET: ELFENDANS

KONINGIN: 'Wie zijt gij, o vreemde wezens, die uit het heelal tot ons zijt gekomen? Vanwaar komt gij en welke zijn uw bedoelingen? Wees welkom op mijn planeet, die schittert aan de hemel, zoals geen andere planeet ooit zal kunnen schitteren. Komt gij van gindse koude streken, waar de eeuwige nacht heerst? Spreek, o vreemdelingen.'
PRUDON (treedt naar voren, maakt een diepe buiging): 'Wij zijn, o, koningin van deze planeet, bewoners van de aarde. Ginds, in de kille nacht, gloeit onze planeet, verlicht door de stralingen van de zon, waarin ook uw wereld zich koestert. Wij zijn tot u gekomen dwars door de ijzige koude van het heelal om u te begroeten als zusters en broeders! Wij zijn mannen van wetenschap en bezield met vreedzame bedoelingen. Wij zullen ons niet verrijken met de schatten van uw planeet, wij zullen uw onderdanen geen geweld aan doen en wij zullen, zodra u ons daar toestemming toe geeft, wederom vertrekken met ons toestel, dat ons tot u bracht om de bewoners der aarde mede te delen, hoe vriendschappelijk wij werden ontvangen door u, koningin van Mars! '
KONINGIN: 'De aarde. . .? Is dat dezelfde planeet, die wij met de naam Grote Donder aanduiden? De aarde. . . is dat de planeet die wij dagelijks waarnemen door onze instrumenten en die wij onze kinderen voorhouden als het oord, waar oorlog, haat, nijd, tweedracht heersen? Komt gij van die planeet, waarvan de geleerden hier voorspellen, dat zij zichzelf tot de ondergang richt? '
PRUDON: 'Helaas, o, koningin, de omschrijving die gij van de aarde geeft, is maar al te waar. Wij, mensen trots op al hetgeen wij hebben uitgevonden, pronkend met onze wetenschap en onze beschaving, waarvan wij veronderstellen, dat zij ons zo ver vooruit heeft gebracht, wij, mensen, hebben wel geleerd de natuur te bedwingen en naar onze wil te stellen, maar wij zijn er niet in geslaagd onze zelfzucht te bedwingen en de goede gaven, die de geest ons schonk, aan te wenden tot meer voorspoed, meer geluk voor de mensen op aarde zelf.'
KONINGIN: 'Meen niet, dat wij u in techniek, in wetenschap ver vooruit zijn. Gij zegt de natuurkrachten te beheersen en naar uw wil te schikken. Wij streven daarnaar niet. Lang, lang geleden, millioenen Marsjaren geleden - zo hebben wij geleerd uit oude boeken - hebben ook de bewoners van deze planeet elkaar gehaat, zoals gij thans op aarde elkander haat. Dat is het tijdperk der Gruwelijke Vernedering, zoals de geschiedschrijvers zeggen. Ook wij hebben toen oorlogen gekend en vele Marseeuwen lang is deze planeet het toneel geweest van bloedige, massale gevechten. Haast was onze planeet de ondergang nabij geweest, want telkens weer werden nieuwe vindingen gedaan op het gebied der vernietiging, tot eindelijk, eindelijk de Grote Geest baan brak en de harten der Marsbewoners verlichtte. Sedertdien heersen beschaving, rust en geluk op onze planeet. Nog staat ons de wetenschap ten dienste, maar zij is ons een dienstknecht en niet, zoals bij u, zijt gij de slaven geworden van uw eigen vooruitgang. Zoekt gij de vrede, zoekt gij de voorspoed, zoekt gij het waarachtige geluk, zo zijt gij welkom op onze planeet. Maar komt gij hier om ons uwe beschaving te brengen, uw redeloosheid, uw drang tot vernietiging, uw haat, zo zal ik mijn onderdanen gebieden u te vermorzelen! '
PRUDON: 'Het is verre van ons, o, koningin, dat laatste te doen. Zouden wij er in slagen ook maar een klein deel van het geheim, waaraan gij hier uw beschaving ontleent, al was het maar een honderdste, een duizendste, een millioenste, mee te nemen naar onze aarde, zo zou onze onderneming niet vergeefs zijn geweest. Wanneer zes maal uw planeet om zijn as heeft gedraaid en zes maal de zon is opgegaan en ondergegaan, zullen wij weer van hier vertrekken en trachten onze medebewoners op aarde deelachtig te doen worden in het geheim van een beter leven, zonder strijd, zonder oorlog.'
KONINGIN: 'Alles wat gij hier vindt, staat te uwen dienste. Neem van de diamanten, die gij hier ziet, de robijnen, de saffieren, al de edelstenen, neem van het goud en het zilver, waarmee de bodem hier is bedekt, neem de parels uit de rivieren en het parelmoer van de schelpen op onze stranden. . ., ach wij weten, hoe gij, op uw planeet, hunkert naar deze rijkdommen, die wij achteloos van ons werpen.'
PRUDON: 'Betekenen zij dan niets voor u en uw onderdanen? '
KONINGIN: 'Om deze rijkdommen hebben millioenen eeuwen geleden, hier de oorlogen gewoed. En wat hebben zij ons gebracht? Slechts ellende, vernedering, verwoesting. Wij weten reeds, dat het geluk niet schuilt in het verzamelen van deze rijkdommen; wij streven naar het vinden van andere juwelen, kostbaarder dan die, welke gij hier vindt. Zo gij ernstig wilt zoeken naar de bronnen van deze rijkdommen, dan zullen mijn dienaressen u daarbij gaarne behulpzaam zijn.'
Muziek.

BALLET: VERVOLG ELFENDANS

Koningin langzaam af naar rechts. Het licht verschiet weer van fel rood naar rose. De vier mannen staren de koningin verbaasd na. Yoto laat verbouwereerd een handvol diamanten vallen

DOEK

PROSCENIUM

In de kajuit van de Vrijheid zitten ROB, TAAIE TOON en LARRY.
TAAIE TOON: '. . . En toch, Rob, ik zou je ernstig willen waarschuwen. Het is hier een gevaarlijke streek en het wemelt hier van de rovers. China is een gevaarlijk land. Ik ken deze kust op mijn duimpje en al ziet het er hier, in de haven van TsjauTsjong, nu nog zo aardig uit, kijk goed uit en houdt die Chinezen in de gaten.'
LARRY: 'Heb je een kostbare lading aan boord, Rob? '

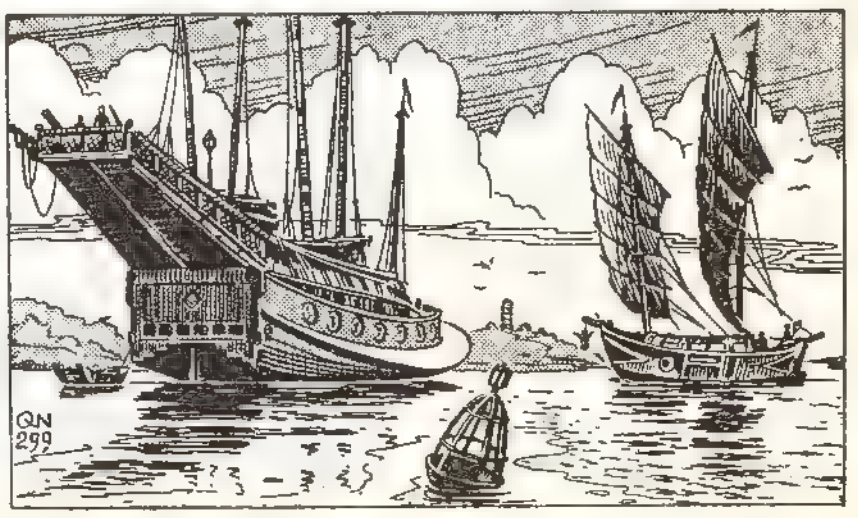

ROB: 'Een paar kisten met kostbaarheden, die ik op een eiland in de buurt van Tahiti heb opgegraven. Je weet wel, van die rare Peer de Schuymer'.
TAAIE TOON: 'O en dacht je, dat die Chinezen daar al niet de lucht van hadden gekregen? Als ik je was, zou ik mijn schip geen minuut verlaten. Ze loeren op je, wat ik je voorspel! '
ROB: 'Nou, dat had je mij dan wel eerder mogen vertellen! Ik heb een uur geleden een Chinees op bezoek gehad, die mij met veel buigingen en zo kwam uitnodigen voor een bezoek aan zijn heer. Nou, ik heb gezegd dat ik kwam. Waarom ook niet? Jullie zien spoken! Dit is niet meer het China van de negentiende eeuw. . .'
TAAIE TOON: 'En wie was het, die je uitnodigde? '
ROB: 'Een zekere Wang Hang, een koopman! '
TAAIE TOON: 'Haha, Wang Hang, een koopman! Nou, dan is het maar goed, dat je ons hier hebt ontmoet, Rob. Want als je het mij vraagt is die Wang Hang een grote schurk. Ik weet het natuurlijk niet precies, maar ze zeggen hier dat die knaap de aanvoerder is van de grootste roversbende in dit gebied.'
LARRY: 'Zodra jij bij hem bent en hij je overlaadt met allerlei beleefdheden stelen zijn handlangers de 'Vrijheid' leeg en dan heb jij het nakijken! '
TAAIE TOON: 'Als je die kans tenminste krijgt! Dacht je, dat Wang Hang risico neemt? Die laat je ongemerkt verdwijnen, Rob. Als je een goeie raad van een zeeman met een beetje ervaring wilt aannemen, ga dan niet naar die snoeshaan toe. Stuur bericht, dat je verhinderd bent. Dat je met het oog op het weer zo snel mogelijk moet uitzeilen. Bedenk maar wat, maar ga er niét heen! '
ROB: 'Onzin, jullie hebt teveel van die romannetjes gelezen en teveel films gezien. Ik ga naar die Wang Hang. Tenslotte wil ik wel eens kennismaken met zo'n gentleman-rover, áls-ie dat tenminste is.'
TAAIE TOON: 'Nou, als je dan per se wilt. . . Maar dan blijven wij hier achter om op je schip te passen. En als je na twee uur nog niet terug bent, komen we je halen. Want volgens mij steekt er iets achter.'
ROB (staat op, trekt zijn jas aan): 'Nou Toon, ik waag het er toch maar op. En bedankt voor je aanbod. Adieu Larry. Tot straks. Ik zal een portie haaievinnensoep voor je meenemen! Hahahaha. . .' (af)

DOEK

ZESDE TAFEREEL

Chinees landschap. Links een theetuin. Wang Hang, met bedienden om zich heen, ligt in een ligstoel. Lampions in de bomen. Heuvels met Chinese pagode op de achtergrond rechts.
CHINEES op van rechts, maakt diepe buiging voor Wang Hang. Deze wenkt hem nader te komen.
CHINEES: 'Grote Kapitein Rob geantwoord hebben, hij als grote eer beschouwen Wang

Hang te bezoeken. Kapitein Rob elk ogenblik hier kunnen zijn.'
WANG HANG: 'Kapitein Rob hij niet achterdochtig zijn en vermoeden, dat Wang Hang grote schurk en hem beroven van kostbaarheden? Kapitein Rob schat aan boord, die van veel waarde. En hij waarschijnlijk denken, dat Chinezen allemaal rovers.'
CHINEES: 'Hij daarvan niets zeggen. Maar spion zoeven gemeld, dat twee mannen aan boord van kapitein Rob en zij hem waarschuwen voor Wang Hang.'
WANG HANG: 'Hebben spion bezoekers herkend? '
CHINEES: 'Ja, Waren Taaie Toon en Cigaret-Larry. Zij tegen kapitein Rob zeggen, dat Wang Hang aan hoofd staat van grote bende en hij loeren op schat aan boord van 'Vrijheid'. En Wang Hang kapitein Rob uitnodigen met listige bedoelingen.'
WANG HANG: 'En wat kapitein Rob daar op zeggen? '
CHINEES: 'Hij zeggen: allemaal onzin. Maar in toegestemd, dat vrienden aan boord blijven voor bewaking. En als kapitein Rob niet binnen twee uur aan boord terug zijn, dan zij te hulp komen.'
WANG HANG: 'Haha! Vreemdelingen wel op hun hoede. Zullen Taaie Toon en Cigaret-Larry warme ontvangst bereiden als zij trachten Kapitein Rob te bevrijden. . . Zijn meisjes gereed voor dans? Is thee gereed?
CHINEES: 'Alles in orde, Wang Hang'.
TWEEDE CHINEES (op van rechts): 'Daar kapitein Rob zijn voor bezoek aan grote heer Wang Hang.' (Rob op)
WANG HANG (maakt diepe buiging): 'Het armzalige eigenaar van deze nederige hut grote eer zijn beroemde kapitein Rob te ontvangen. Hoopt dat grote Hollandse Kapitein nietig schepsel Wang Hang voorrecht wil schenken enkele ogenblikken te verblijven onder dak van zijn wormstekige woning en hem te vertellen van stoutmoedige reizen over vele zeeën.'
ROB: (buigend) 'Het is voor mij een grote eer uw woning te betreden. Ik sta geheel tot uw dienst.'
WANG HANG (wijzend op de tweede ligstoel): 'Wang Hang dan kapitein Rob onderdanig verzoeken minderwaardige zetel voor lief te nemen en thee met Wang Hang te gebruiken. Grote kapitein houden van muziek en dans, ja? '
ROB: 'Och ja, muziek. . . dans. . . graag. . .'
WANG HANG klapt in zijn handen. Chinese meisjes van rechts op.

BALLET: CHINESE DANS.

WANG HANG: 'Grote kapitein Rob niet bang zijn, dat hem iets overkomen in vreemd land? '
ROB: 'Och, waarom? Ik heb al zoveel vreemde streken bezocht en overal wonen schurken én goede mensen. Waarom zou mij hier iets moeten overkomen? Ik geloof heus niet in dat sprookje, dat alle Chinezen zeerovers zijn.'
WANG HANG: 'Wang Hang zeer gelukkig dit uit mond van grote kapitein te vernemen. Maar hij kapitein Rob toch ernstig moeten waarschuwen voor te grote lichtvaardigheid. Chinese kust niet overal veilig en soms schepen met kostbare lading aan boord nog aangevallen en beroofd. Maar schip van kapitein Rob geen kostbare lading hebben, wel? '
ROB: 'Eh. . . wat? O, nee. . . Nee, bij mij aan boord is niets te vinden! '
WANG HANG: 'Chinezen erg

gesteld op openhartigheid. Kapitein Rob zeker weten, dat aan boord van 'Vrijheid' geen kostbare lading zijn? '
ROB: 'Eh. . . Nou, dat zég ik toch? Wat zou ik nou aan boord hebben? Ik begrijp werkelijk niet wat u bedoelt! '
WANG HANG: 'Kapitein Rob niet achterdochtig moeten worden. Wang Hang verzoeken kapitein Rob afschuwelijk brouwsel, dat wij koffie noemen, met Wang Hang te nuttigen.'
ROB: 'Koffie? O ja graag.'
CHINEES (op van rechts met tafeltje en koffie-gerei). Rob kijkt een beetje nerveus om zich heen. Het wordt donkerder. Hij kijkt op zijn horloge.
WANG HANG: 'Grote kapitein Rob toch niet willen vertrekken? Gastvrijheid van Chinezen zeer groot en kapitein Rob nog moeten vertellen van grote reizen en vreemde avonturen.'
ROB: 'O ja, nou. . . eh. . . 's kijken.,. Ja ik vaar al een heel tijdje. Heb heel wat meegemaakt.' (Achter zijn rug doet de Chinees iets in de koffie; Wang Hang knipoogt). . .
'Tja. . . hebt u dat verhaal wel eens gehoord van die Chinese jonk, die ik een paar jaar geleden tegenkwam met zware averij, zestig mijl ten Zuiden van Hong Kong? Nou, die schuit was er lelijk aan toe en ik dacht. . .' (proeft van zijn koffie) . . . wel, ik dacht, ik moest die lui maar een handje helpen. Dus ik praai die jonk, maar wat ik ook schreeuwde, er kwam niemand aan dek. Da's raar denk ik en ik maak aan die schuit vast. Ik klim naar boven en. . .' (Zijn stem wordt hoe langer hoe zwakker; dan valt hij in een diepe slaap).
WANG HANG buigt zich voorover.
CHINEES: 'Kapitein Rob slapen. Hij zéér diep slapen.'
WANG HANG: 'Kapitein Rob groot zeeman, maar niet sluw genoeg. Niet begrepen, dat hier valstrik gespannen. Zijn wachtposten uitgezet om vrienden van kapitein Rob te grijpen? '
Hevig tumult achter het toneel. Even later worden TAAIE TOON en LARRY gebonden en met proppen in de mond op het toneel gesleurd.

WANG HANG slaat zich van plezier op de buik. Vergeefs pogen Toon en Larry zich los te worstelen. Rob blijft slapen.
WANG HANG (tot Larry en Toon): 'Stinkende, minderwaardige Chinees zeer bedroefd dat hij dappere mannen niet betere ontvangst kan bereiden in nederige woning. Doet hem zeer leed, dat onverschrokken zeelieden zo toegetakeld en bied nederig excuus aan. Maatregel echter noodzakelijk, omdat heer Toon en Larry van mening, dat nietwaardige Wang Hang groot zeerover en zij menen, kapitein Rob groot gevaar lopen. Wang Hang wel weten dat aan boord van 'Vrijheid' grote schat geborgen, maar dat niet reden, waarom hij heren Toon en Larry gevangen heeft genomen. Hier uw vriend, grote kapitein Rob, maar hij in diepe slaap gevallen, want zo onvoorzichtig om koffie te nuttigen en niet aan denken, dat Chinezen daar altijd middeltje in doen om argeloze vreemdeling te overrompelen.' (Tot de Chinezen, die Larry en Toon bewaken): 'Neem proppen uit mond van heren. Wang Hang wil praatje met vreemde zeelieden maken.'
Chinezen nemen proppen uit de monden van Larry en Toon.
TAAIE TOON: 'Jij, smerige ellendige bandiet, wat denk jij wel'.
LARRY: 'Gemene rover, denk je, dat jij ongestraft eerlijke zeelieden zo kunt behandelen? Wacht maar, we zullen. . .'
WANG HANG (stuurt met een handgebaar de andere Chinezen weg): 'Heren positie nog niet begrijpen, Geduld, geduld, heren. Voorbeeld nemen aan Chinezen, die zich nooit opwinden. Wang Hang oprecht medelijden hebben met heren Toon en Larry, ja, en met kapitein Rob, die in diepe slaap, waaruit hij voorlopig niet ontwaken. . .' (Wendt, al pratende, de rug naar Rob, die zich opeens uitrekt, overeind komt en zijn vrienden beduidt, niet te laten merken). . 'Heren zoëven in de kajuit van de 'Vrijheid' besproken hoe grote schurken Chinezen zijn. Wang Hang overal spionnen hebben en dus weten, hoe heer Toon

menen, dat Wang Hang hoofd is van grote bende, die loeren op schatten van Peer de Schuymer, aan boord van 'Vrijheid' (Rob komt langzaam overeind, sluipt voorzichtig achter Wang Hang). . . 'Maar heren nog altijd in verleden leven en niet willen horen naar Kapitein Rob, die menen, dat verhalen van Chinezen, die allemaal rovers, sprookjes zijn. Tijd worden dat heren Chinezen leren kennen en daarom hier gebracht. Wang Hang hopen dat. . .'
(ROB overvalt Wang Hang van achteren; korte, hevige worsteling; Rob overmeestert Wang Hang, bindt hem stevig met zijn zijden gewaad; snijdt de touwen van Taaie Toon en Larry door).
ROB: 'Ziezo, dát had je niet gedacht, hè, lelijke, smerige zeerover. Een bedwelmend goedje in de koffie doen, hè, en dan denken, dat arme kapitein Rob wel in slaap zal vallen, nietwaar en ondertussen schip leegroven, dát was je opzet, niet? '
LARRY: 'Vlug Rob, laten wij 'm smeren, vóór die andere Chinezen terugkomen.'
TAAIE TOON: 'Die smeerlap. . . Buiten werden we vastgegrepen en gekneveld. Maar heb je dan geen last van dat slaapmiddel? '
ROB: 'Haha. Ik dééd net, of ik dronk. Ik begreep de opzet wel en ik liet hém er in lopen. De sufferd! Wat zullen we met hem doen, mannen? '
LARRY: 'O, hij wil nog wat zeggen. Laat 'm even los, Rob! '
WANG HANG: 'Oef! Wang Hang toegeven, dat grote kapitein Rob zéér vindingrijk. Hij knapper dan Wang Hang, want Wang Hang echt geloven dat hij koffie gedronken. Maar heren toch niet begrijpen, wat Wang Hang echt geloven, doelen. Als zij nietige worm Wang Hang in gelegenheid willen stellen te verklaren wat bedoeling van klucht, hij hen zeer dankbaar.'
TAAIE TOON: 'Een klucht? Een klucht? Zoú je hem niet, zo'n ellendeling? Als hij de kans had, zou hij ons alle drie ongemerkt laten verdwijnen.'
ROB: 'Vooruit, laten we eens horen, wat hij te zeggen heeft! Misschien leren we er nog iets van! '
(Ontbindt Wang Hang)
WANG HANG: 'Onderdanige dienaar ten eeuwigen dage grote vriend Rob zeer dankbaar voor bevrijding. Misselijk insect Wang Hang nu in staat grote blanken vrienden te onthullen wát bedoeling. Hebben willen aantonen, dat mening onwaar, dat Chinezen onguur gespuis. Wang Hang zeer rijk man en hebben niet nodig vreemdelingen te beroven. Hij zelf zeer rijk en als hij behoefte aan nog meer schatten, hij niet behoeven te gaan stellen. Want hij maar met vinger behoeven te knippen en alles, wat hij begeren, voor hem klaar staan! '
TAAIE TOON: 'Hahaha! Dàt zou ik wel een willen zien! '
LARRY: 'Hij wil ons zeker wijsmaken, dat hij een tovenaar is! '
ROB: 'Nou Wang Hang, ik heb je zoëven bij de neus genomen, laat nou 's zien, wat je kunt! '
WANG HANG: 'Wang Hang gaarne bereid te laten zien, dat hij waarheid spreken. Als blanke vrienden zo goed willen zijn dáár te gaan staan, zal hij aantonen dat Chinezen beschikken over geheime middelen, die blanke mannen onbekend. . .'

(TOVERSCENE)

WANG HANG: 'En blanke vrienden nu overtuigd, dat Wang Hang geen zeerover zijn? '
ROB: 'Ja, Wang Hang, we hebben ons verschrikkelijk vergist. Maar u bent wel een groot man. En wie nog eens wil beweren, dat alle Chinezen rovers en dieven zijn, krijgt voortaan met mij te doen! '

DOEK

EPILOOG

Zelfde toneel als in de proloog. Alle deelnemers, inclusief 2 pinguins, 2 zeemeerminnen, 2 elfen.

ROB: 'Beste vrienden, beste meisjes en jongens!
Wij hebben jullie vandaag meegenomen naar het eiland van Peer de Schuymer, naar het atomatorium van professor Lupardi, de planeet Mars en het land van Wang Hang, de grote Chinese tovenaar. Natuurlijk zouden wij jullie nog veel meer kunnen laten zien. Ik had jullie kunnen meenemen naar het Rijk van de Witte Mammouth, naar de Vallei der vergeten Wereld, naar het Vliegende Eiland en naar de Burcht van de Grandezza Dolorez. Maar dat bewaren we voor een latere keer. Ik ga nu weer vertrekken met het zeilschip 'De Vrijheid', want ik ben al veel te lang aan wal geweest. Het weer is opgeklaard en er staat nu een mooie bries. Nu ga ik weer aan boord, op zoek naar nieuwe avonturen. Willen jullie weten, wat ik ga beleven? Lees dan elke avond 'De Avonturen van Kapitein Rob' in 'Het Parool', dan kunnen jullie op de voet mijn belevenissen volgen.
Tot de volgende keer, meisjes en jongens, tot ziens!

AFSCHEIDSLIED

Kapitein Rob gaat aan boord. Nagewuifd door allen vertrekt het zeilschip 'De Vrijheid' langzaam.

DOEK

Amsterdam, 25/26 december 1950.

Evert Werkman

KUHN WAS 24 UUR PER DAG MET DE STRIP BEZIG

Een vraaggesprek met mevr. M. Kuhn-Groenewoud en Frank van der Meulen, door Martin Wassington

Vreemd eigenlijk realiseer ik mij als ik daar zo op het puntje van de stoel in de fel brandende gashaard zit te staren: hier in dit doorsneehuis in een doorsneestraat in Hilversum gebeurde het, werden de grilligste en opwindendste fantasiën tot strip gebracht, zo'n dertig jaar lang.
Het huis is dat van de familie Kuhn en als ik er voor het eerst zit, is de maker van één van Nederlands meest suksesvolle dagbladstrips al twaalf jaar daarvoor overleden. En het vreemde is dan dat zijn legendarische held Kapitein Rob nog springlevend is! Ik voel me nog niet op mijn gemak daar bij de weduwe Kuhn en haar schoonzoon. Het ligt zeker niet aan hen, in tegendeel ze zijn uiterst gastvrij. Waaraan dan wel. . .?
Het moet te maken hebben met de affiniteit die ik nog steeds met de strip voel - want was het niet Kapitein Rob die mij samen met Kresse's Noorman aan de strip verslaafde. Zo verslaafde dat ik allerlei subversieve activiteiten verantwoord achtte om hoe dan ook in het gelukmakende bezit te komen van die stapel magische boekjes: sluikhandel in gasmuntjes, malversaties met flessenstatiegeld en het foetselen van dubbeltjes uit mijn moeder's peignoir. Onvergetelijke scène's schieten me te binnen: de griezelige experimenten van Lupardi, de huiveringwekkende nazi's onder Terschelling, de angstaanjagende manier waarop Kapitein Rob zijn broer Kees hervindt en de meedogenloze akties van piraat Peer de Schuymer. Maar goed ik kom voor een interview, of liever voor de reconstructie van een vraaggesprek dat al zo'n vijftien jaar eerder gemaakt had moeten worden. Dat heeft toen niet zo kunnen zijn: Stripschap en dus Stripschrift verkeerde nog in de verwekkingsfase en Kuhn werkte in geïsoleerde anonimiteit gedreven aan zijn tekeningen, werd daar ook nauwelijks uitgetild door de verschijning van het vijfentwintigste of vijftigste boekje in de reeks gebundelde avonturen. Zo'n zes meter van mij af ligt Rob in al zijn gedaanten tussen de schurken die eigenlijk steeds toch geen schurken bleken in de immense stapel van 16.000 tekeningen die Kuhn van Kapitein Rob maakte. Een gedeelte daarvan is onherstelbaar omgewerkt tot balloenstrip. Het verwart me nog allemaal een beetje, langzaam, onzeker begin ik te bouwen aan het beeld van Rob's schepper. Het gaat moeizaam, omdat het allemaal zo erg lang geleden is, maar vooral ook omdat Kuhn zijn privéleven en werk door de jaren heen streng gescheiden wist te houden.
Het geheugen van mevrouw Kuhn laat het op belangrijke momenten afweten, ze vindt dat onterecht verschrikkelijk. Schoonzoon Frank heeft natuurlijk als aanbidder van Kuhn's dochter, maar een stuk familiegeschiedenis meegemaakt. Zijn vrouw Jeannette en Evert Werkman zullen me later met informatie te hulp schieten.
Frank heeft echter wel een scherpe kijk op de zakelijke gedeelten omdat hij in samenwerking met dochters Jeannette, Wil en Marga Kuhn de rechten, fanmail en dergelijke van Rob's avonturen behartigt sinds de expiratie van het kontrakt met Het Parool.
Hij ook weet aan het eind van het gesprek mijn somberheid wat te verdrijven met opwekkende nieuwtjes over Kapitein Rob's verdere avonturen.

Er is maar bedroevend weinig gepubliceerd over Pieter J. Kuhn, wat voor een man was hij?
Je kunt wel zeggen hij was 'Kapitein Rob', het was zijn leven die schepen en de sfeer er omheen. Hij werd in Amsterdam uit een gewone burgerlijke familie geboren en heeft zich daar als enige van de kinderen - hij had nog twee broers en een zuster - aan ontworsteld. Eigenlijk had hij dat te danken aan een tekenleraar van de avondopleiding aan de Quellinuskunstnijverheidschool. Die onderkende zijn tekentalent, en stimuleerde hem om na zijn entree in het bedrijfsleven, bij drukkerij Senefelder, 's avonds door te studeren. Juist die stimulans en de avondstudies die hij daarna aan de Rijksakademie voor Beeldende Kunsten aan de Stadhouderskade te Amsterdam - waar later in '67 Het Stripschap zou worden opgericht – red.) volgde, gaven hem de gelegenheid om zich uit zijn toch wel behoeftige sigarenmakersmilieu op te werken. Uiteindelijk werd hij lithograaf en kreeg in die job veel reclamewerk te doen. Toen we later in Schiedam woonden en hij er steeds naar Drukkerij Van Dooren, Vlaardingen op uit moest om te werken kreeg hij daar snel genoeg van. Hij wilde voor zichzelf beginnen. En waar zou dat beter kunnen dan in een grote stad? We verhuisden dus naar de Admiralengracht in Amsterdam. Zijn speurtochten naar werk daar gaven ons echter in een half jaar zo weinig hoop op betere tijden, dat we besloten ons boeltje maar weer in te pakken en hier, in Hilversum, aan de slag te gaan. Dat lukte Pieter bij reklameburo Kastelein.

U zegt dat zo even terloops, 'hij was Kapitein Rob', maar een koene stoere zeeman, was hij toch zeker niet!
Hij was dan wel geen zeeman, maar had het wel graag willen zijn; alles wat met schepen te maken had, daar was hij helemaal gek van. En dan niet eens het varen met die schepen, maar vooral het werken eraan, dus opkalefateren, teren, schilderen, machine-onderhoud en ga zo maar door.

Die passie voor schepen waarin lag die verankerd?
Zijn vader was dan wel bij de marine geweest, maar ik zie daarmee geen enkel verband. Wel denk ik dat vooral de omgeving van zijn ouderlijk huis aan de Hugo de Grootkade in Amsterdam voor zijn belangstelling in schepen en voor zijn fantasie van belang is geweest.

Kuhn daar zelf over in een interview: 'De dingen die ik op zeer jeugdige leeftijd waarnam maakten een diepe indruk op me. De gebeurtenissen thuis en het rijke, bewogen leven in de volksbuurt waar ik opgroeide waren stuk voor stuk stripverhalen, alleen wist ik toen nog niet wat een strip was. Wij woonden op een bovenhuis in Amsterdam, niet ver van het centrum. Het huis werd door acht families bewoond. Aan de overkant van de gracht was een kleine vervallen begraafplaats met mooie oude iepen en een wildernis van vlierhout. De kade en de grachten waren het onbetwiste speelterrein van ons, de jongens. In de gracht lagen ook altijd tjalken, wachtend op bevrachting. Soms lukte het mij om aan te pappen met een schipperskind van mijn leeftijd en dan mocht ik wel eens op visite komen in de roef. Maar de meeste schippers mochten ons niet. Want wat was mooier dan in een vlet te schommelen tot de boot half vol water stond? Het grachtwater was toen nog brak nòg voel ik zo'n dun puitaaltje tussen mijn vingers doorglippen. . .

Schepen hebben ook trouwens later nog een goed deel van ons bestaan bepaald: al in onze verlovingstijd hadden we een fantastisch mooie Canadese zeilkano, die Pieter zelf helemaal had opgeknapt.

Hoe zat het met verdere hobbies, interesses?
Het was schepen, schepen en nog eens schepen wat de bel luidde. Naast het werken eraan, kwam er later vooral de gezelligheid op Loosdrecht bij. Die schepen waren een tic van hem en ik had zo'n zelfde tic, dus dat kwam mooi uit!

Romantiek op het water!
Ja, we leerden elkaar op het water kennen, maar de avonturen van Kapitein Rob waren toch romantischer hoor! Wel was Pieter een enorm boeiend verteller, dat zal je niet verbazen, en ook kon hij er van achter een neut met iedereen lekker op los kletsen. Ook had hij dat typisch Amsterdamse gevoel voor humor, hoewel je er - dat besef ik - nauwelijks iets van in de strip terugvindt. Thuis hadden we echter evenals op Loosdrecht veel plezier. Ook in de vakanties leefden we op het water. De dag voordat het zo ver was, zorgde moeder dat alles ingepakt stond, zo vertrokken we naar Loosdrecht. Daar werkte Kuhn aan boord door, echte vakanties hebben we gezamenlijk, een uitzondering daargelaten, nooit gehad.

Hoe kwamen jullie de oorlog door?
Hij werkte in die tijd nog wel bij drukkerij Kastelein, maar deed er buitenom reclame- en illustratiewerk. Het belangrijkste was echter zijn werk in de illegaliteit! Het kwam daarbij mooi van pas dat hij behalve een begenadigd tekenaar, ook lithograaf was, want hij vervalste in die tijd persoonsbewijzen voor mensen die allemaal wat ouder of jonger moesten zijn. Die kwamen dan met hun bewijs aanzetten, waaraan ze dan zelf al het nodige getutteld hadden - er zaten soms gaten in - en dan stopte Kuhn zo goed en zo kwaad als dat ging die gaten weer met een papje of weet ik wat dicht. Maar op handtekeningen had hij zich gespecialiseerd, die van de Ortskommandantur b.v. werden prachtig. We ontvingen daar geen betaling voor, wel soms vergoedingen in natura. Het klinkt allemaal simpel hoor, maar we zaten natuurlijk wel met behoorlijke spanningen, zoals die keer dat we na verraad een inval kregen! Toen er hard op de deur gebonkt werd:'Aufmachen, veldgendarmerie', opende Pieter het luikje en kreeg meteen een revolver tegen zijn neus gedrukt. De smeerolie zat op zijn wang. Omdat die lui het gelukkig onderling helemaal niet eens waren, kreeg Kuhn de gelegenheid belastend materiaal weg te werken. Onze grootste angst was op dat moment ook dat onze buurman die altijd bij ons naar de radio luisterde onvoorbereid zou binnenstappen. Ik ging daarom behoedzaam naar de achterdeur, maar botste daar tegen zo'n geüniformeerde reus aan. Met alle tegenwoordigheid van geest zei ik 'Kommen Sie herein', daardoor liep het nog met een sisser af.

'Hij was dan wel geen zeeman, maar had het graag willen zijn!

Vilversum, 11 Mei 1945.

De Heer Kuhn, Pieter Jozef, wonende te Hilversum, van Beuningenstraat 23, heeft zich gedurende de oorlogstoestand zeer verdienstelijk gemaakt met het veranderen , verzorgen en bruikbaar maken van P.B. Ausweisen, stamkaarten enz.enz. ten behoeve van onderduikers en hiermede bereikt, dat deze menschen uit de handen bleven van de Duitschers.
Voor dit werk werd hij geplaatst bij de N.B.S., hoewel geen militair zijnde, kreeg hij daar een functie bij de keurstoottroepen. Bij de opheffing der N.S. werd hij op zijn verzoek eervol ontslagen.
Kuhn was een flink ondergrondsche werker.
De Hoofdcommissaris van Politie
voorm. N.S.B. voorzitter
J.P. HAAS.

.... Kuhn was een flink ondergrondsche werker.....

. . . Academietekeningen . . . .

Overigens wist de hele buurt natuurlijk al lang dat er bij ons een inval was. De volgende dag toen Pieter zich moest melden heeft hij het zekere voor het onzekere genomen; zijn vervalsingsspulletjes op de fiets geladen en is in Haarlem ondergedoken. Ik werd toen een soort koerierster die met een Turkse pas een grillig gescheurd stuk papier waarvan de andere partij het complement bezat, nieuwe persoonsbewijzen moest halen in Amsterdam. Later hebben we hier toen mijn man weer terug was, ook wel Joodse onderduikers gehad. Bij onraad dook het hele stel onder de vloer, waarbij mijn dochtertje dan aan de mannen onder haar een ooggetuige verslag van de gebeurtenissen gaf: 'Pap, ze zijn nu op nummer dertien. . .'.

Plotseling waren er dan na de oorlog de strips?

Hij kende natuurlijk wel strips, maar om nu te zeggen dat hier zoveel strips over de grond kwam, nee. Hij had gewoon al lang het idee om een geïllustreerd verhaal te maken, en dat is dan uiteindelijk Kapitein Rob geworden. Ik kan me nog wel herinneren dat we er al tijden tevoren 's avonds over zaten te praten en dat ik toen nog die oer-Hollandse naam Rob heb bedacht. In feite is Kapitein Rob natuurlijk ook een geïllustreerd verhaal. Kuhn kon bovendien met een over de wereld zwalkende zeeman natuurlijk lekker uit de voeten in zijn fantasie en het belangrijkste van alles was dat hij daardoor zelfstandig kon werken. Op gegeven moment is hij toen aan de slag gegaan en met een volledig uitgewerkt voorstel naar Het Parool gestapt, waar de strip m.i.v. 11 december 1945 gepubliceerd werd.

Evert Werkman daarover: 'Het hele initiatief ging van Kuhn uit, hij kwam met het idee, en tekeningen kant en klaar, het was geen kwestie van om de tafel zitten. We hebben het zo aanvaard'.

Het Parool i.v.m. de illegaliteit?

Van kontakten uit de oorlog is mij niets bekend.

Wat waren zijn bronnen, wat was zijn dokumentatie?

Dokumentatie gebruikte hij wel, maar alles sproot toch vooral voort uit zijn ongebreidelde fantasie en ook had hij een fotografisch geheugen. Film en boeken gebruikte hij nauwelijks, wel konden bepaalde kranteberichten e.d. hem beïnvloeden. Hij tekende ook wel van foto's, kalenders waarvan hij o.m. oude kaarten overnam en ansichtkaarten. Exact aangeven wat hij gebruikte is moeilijk, wat hij gebruikte is overal terug te vinden, maar het gaat meestal om details. (zie daarover artikel Lex Ritman). Als tijdschriften gebruikte hij wel 'The National Geographic' en 'De Blauwe Wimpel, Maritiem Maandblad voor Scheepvaart en Scheepsbouw in de Lage Landen', uitgegeven door De Boer Hilversum, waarvoor hij ook wel illustreerde. Ook bezocht hij regelmatig het Scheepvaartmuseum in Amsterdam, toen nog gevestigd in De Lairessestraat en was hij lid van 'Het Zeilend Schoolschip', een vereniging van mensen die belangstelden in oude zeilschepen. Zij haalden dan b.v. de 'Americo Vespucci' naar Amsterdam en bezichtigden ook wel opleidingsschepen. Voor verdere gegevens bestudeerde hij handboeken over schepen en scheepsbouw. Andere informatie moet hij ook wel via de radio gekregen hebben want boven stond dat ding de godganse dag aan.

Wat was de inbreng van Werkman?

Werkman nam aan de eigenlijke produktie geen deel. Hij werkte de korte tekstjes die Kuhn bij de tekeningen aangaf uit tot zo'n zes à tien regels, goed Nederlands. Hij deed dat in vaste dienst van Het Parool. (zie verder artikel Werkman hierover!)

Hoe serieus zag Kuhn b.v. zijn science-fiction?

Die was volledig gefantaseerd, hij had natuurlijk wel zoals velen het werk van Jules Verne gelezen, maar verdere invloeden ken ik niet (zie hierover Annemarie Kindt). Hij sloeg er m.i. geen sf-boeken op na. Hij volgde wel de ruimtevaart met de eerste onbemande vluchten; de landingen op de maan heeft hij helaas niet meer meegemaakt. Om op de vraag terug te

Bezaarl, handboeken over schepen en scheepsbouw. . . .

Het was schepen, schepen en nog eens schepen....

komen; zijn verhalen waren altijd technisch aanvaardbaar, wat hij bedacht zou eventueel verwezenlijkt kunnen worden en is dat ook wel vaak in de ruimtevaart, robots e.d. Uit zijn sf komen twee dingen duidelijk naar voren: zijn interesse voor het onderwerp, maar ook zijn grote gevoel voor perfektie. Zijn sf was ook niet zo zouteloos als die van de meeste sf-tv-series van tegenwoordig.

Aan boord waar hij ook wel stond te sturen, had hij altijd zijn tekenspullen bij zich, maar werken aan boord ging hem natuurlijk toch veel minder makkelijk af dan thuis. Voor het verhaal 'Het geheim van de Bosplaat' heeft hij een zeilreis naar Terschelling gemaakt en dan maakte hij nog een poldertocht met Anthonie van Kampen van de redactie van 'De Blauwe Wimpel'.

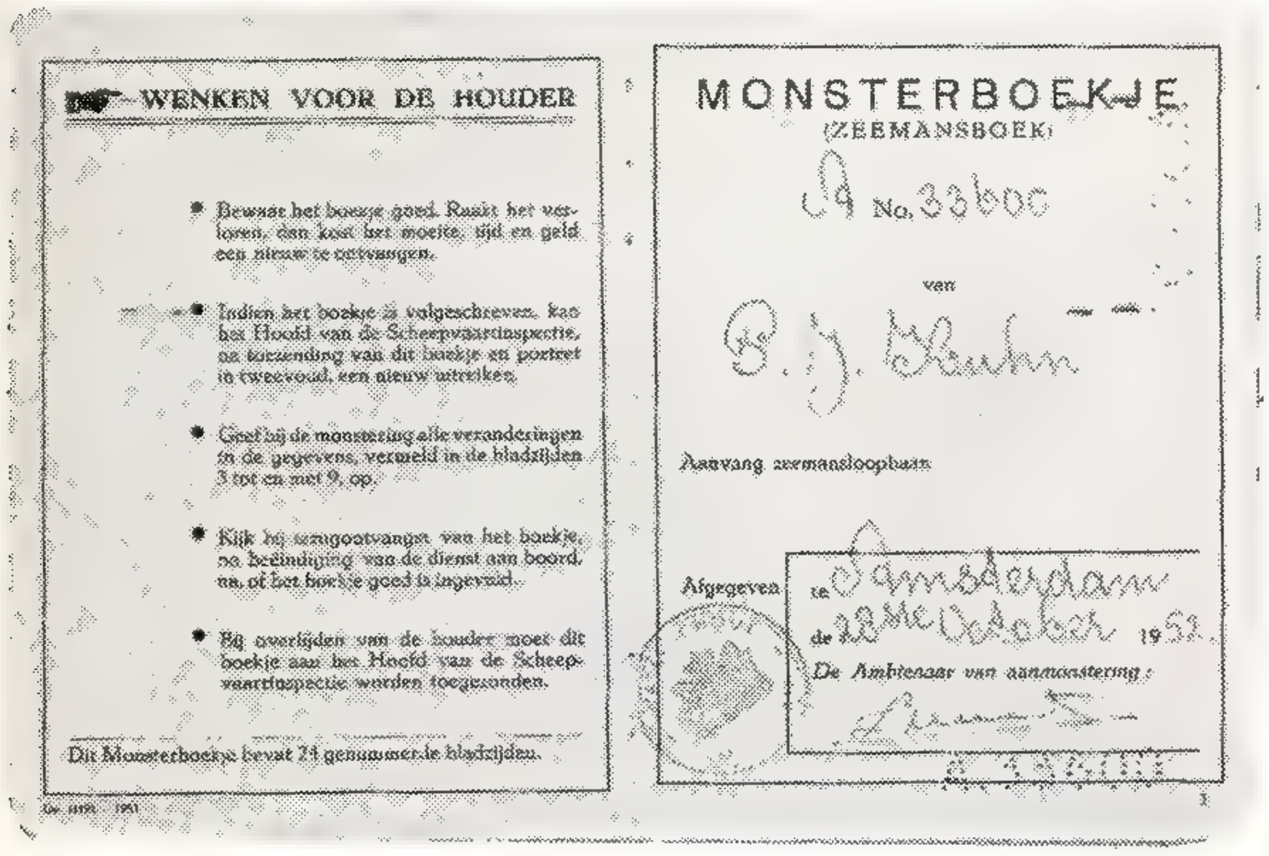
WENKEN VOOR DE HOUDER

* Bewaar het boekje goed. Raakt het verloren, dan kost het moeite, tijd en geld een nieuw te verkrijgen.

* Indien het boekje is volgeschreven, kan het Hoofd van de Scheepvaartinspectie, na toezending van dit boekje en portret in tweevoud, een nieuw uitreiken.

* Geef bij de monstering alle veranderingen in de gegevens, vermeld in de bladzijden 3 tot en met 9, op.

* Kijk bij uitgooutvangst van het boekje, na beëindiging van de dienst aan boord, na, of het boekje goed is ingevuld.

* Bij overlijden van de houder moet dit boekje aan het Hoofd van de Scheepvaartinspectie worden toegezonden.

Dit Monsterboekje bevat 24 genummerde bladzijden.

MONSTERBOEKJE
(ZEEMANSBOEK)
No. 33606
van
B. J. Kuhn
Aanvang zeemansloopbaan
Afgegeven te Amsterdam
de 28 October 1952
De Ambtenaar van aanmonstering:

..... 1952 Coastertrip als hofmeester

Kuhn kon overigens adembenemend vertellen over sciencefiction en als aanbidder van zijn dochter kon ik daar natuurlijk sowieso al nachten naar luisteren.

Kapitein Rob was ook vaak speurder, las Kuhn dan detectives?
Inderdaad, Rob was vaak speurder, hij loste zaakjes op en werd daar in de latere verhalen ook wel speciaal voor aangezocht. Dat kwam zeker niet voort uit het lezen van bestaande detectives. Het was allemaal een produkt van zijn onmetelijke fantasie. Ik zei wel eens tegen hem: 'Ik snap niet hoe je maar verhalen kunt blijven verzinnen', dan zei hij: 'Jij denkt zeker dat fantasie in een soort potje zit dat op een gegeven moment leeg is'. Het is natuurlijk ook wel geweldig hè, dat die man steeds maar weer allerlei dingen kon bedenken!

Wat die bronnen verder betreft, reisde Kuhn veel?
Nee, nauwelijks. Het is een beetje vergelijkbaar met het werken van Karl May. Hij is wel naar Marokko geweest en we hebben een trip gemaakt met 'De Blauwe Wimpel' naar Corsica, met een aantal kapiteins; dat was een zalige, verfrissende vakantie. Hij had daar overigens wekenlang voor vooruit moeten werken. Verder maakte hij wat korte coastertrips vooral met de bevriende Kapitein Rieksen, die later nog onze buurman werd. Eén coastertrip maakte hij zelfs als bemanningslid mee, wat blijkt uit een monsterboekje van 1952, waarin hij één reis met Kapitein Smit als hofmeester voer.

Kuhn verwerkte in zijn verhalen ook vaak bekenden!
Ja, dat geval met de redactie van Het Parool, (Mysterie van het Zevengesternte) is overbekend, maar ook verder kwamen er veel bekenden in voor. Dat ging in een aantal gevallen om namen, maar ook had vaak het uiterlijk van mensen hem geïnspireerd. Zoals Ome Jan Tijms, de eigenaar van de tagrijn, de handel in oude scheepsmaterialen en onze schoonzoon Jan Heiliger, die vroeger met Wil getrouwd was; hij was vertegenwoordiger in kasregisters, ik kan me herinneren dat er een winkeltje in kasregisters voorkomt, en verder vooral mijn dochters Wil en Marga maar ook Jeannette die door de familie wel de boot genoemd werd, al was de gelijknamige sleepboot veel eerder in de strip dan de dochter op de wereld was. Het typische van Kuhn was dat hij daar erg geheimzinnig over deed, hij gaf nooit toe dat hij bekenden in de strip liet opdraven!

En Cigaret Larry?
Larry was altijd mijn favoriet, zo'n prachtige aantrekkelijke kerel. In ieder geval kwam hij niet in mijn kennissenkring voor anders was mijn hele leven misschien wel anders gelopen! Larry was het type van de populaire filmster uit die dagen, een jonge Clark Gable, het prototype van de ladykiller. Maar ter zake, m'n man werkte niet met modellen, hij heeft wel model getekend, maar voor zijn stripfiguren deed hij dat niet.
Als ik boven kwam zat hij vaak in de spiegel te kijken zo (ze plant haar vuist op haar kaak en vertrekt haar gezicht) dan had hij een of andere rare smoel of houding nodig. Hij tekende dus met een spiegel. Ik herinner me nog wel dat hij het moeilijk vond om vechtende mensen te tekenen en dat terwijl hij zelf had gebokst.

Delft, 27 April 1963.

Wij, Bestuur van de Delftse Studenten Zeilvereniging

„Peer de Schuymer"

getuigen hiermee van onze grote dank, verschuldigd aan

de Heer P. J. Kuhn

en verklaren hem tot Erelid.

Voorzitter
Secretaris
Penningmeester

.... waardering vakmensen....

Hoe reageerden de vakmensen op zijn verhalen?
Zoals ik al zei vond Kuhn het werken aan schepen belangrijker dan het varen ermee. Hij was dan ook blij als er bv. iets aan onze tjalk kapot was, want dan kon hij weer naar Amsterdam, waar hij zijn vaste tagrijn had. Daar ontdekte hij allerlei boeiende dingen tussen die oude spullen, maar ontmoette er ook veel mensen uit het havenkwartier. Zij waardeerden hem evenals de eigenaar van de zaak Jan Tijms enorm, alleen ze spraken bijna nooit over zijn verhalen. Wel werd Pieter b.v. in 1963 erelid van de Delftse studentenzeilvereniging 'Peer de Schuymer'; maar als je met de vraag andere striptekenaars - als een Kresse of een Toonder - bedoeld, er zijn nooit kontakten geweest.

Hoe reageerde het verdere publiek, er moeten nogal veel reacties gekomen zijn op een zo populaire strip!
Wij hoorden er eigenlijk nooit iets van, maar misschien dat ze op de redactie van Het Parool reacties ontvingen? In die tijd interesseerde nu eenmaal niemand zich nog voor de maker of bedenker van een strip. Dat is nu wel allemaal anders geworden mede door jullie inspanningen; er is veel meer interesse en bekendheid gekomen voor de mensen achter de strip.

Evert Werkman daarover: 'We kregen eigenlijk alleen reacties als we iemand in een verhaal lieten doodgaan en hem dan later zonder verklaring weer in een ander verhaal opvoerden. We schoten er door dat hap-snap werken wel eens naast hoor! Rond die trouwpartij van Rob is het overigens nog wel een hele toestand geweest en niet alleen door de vrouwelijke lezers van de strip hoor! Op het abonneebestand had de strip geen aantoonbare invloed, maar als je ervan uitgaat dat de strip een van de factoren was die het gezicht van het blad bepaalde, was die invloed er wellicht toch wel.

Hoe reageerden jullie als kinderen?
Jeannette: Om eerlijk te zijn, als kind was ik niet zo'n verslinder van Kapitein Rob, mijn zuster Wil wel, maar die was dan ook wat avontuurlijker ingesteld. Op school kreeg je natuurlijk ook wel reacties van 'Göh, is dat jouw vader die dat maakt? '. Ze vonden het over het algemeen prachtig, het sprak wel tot de verbeelding

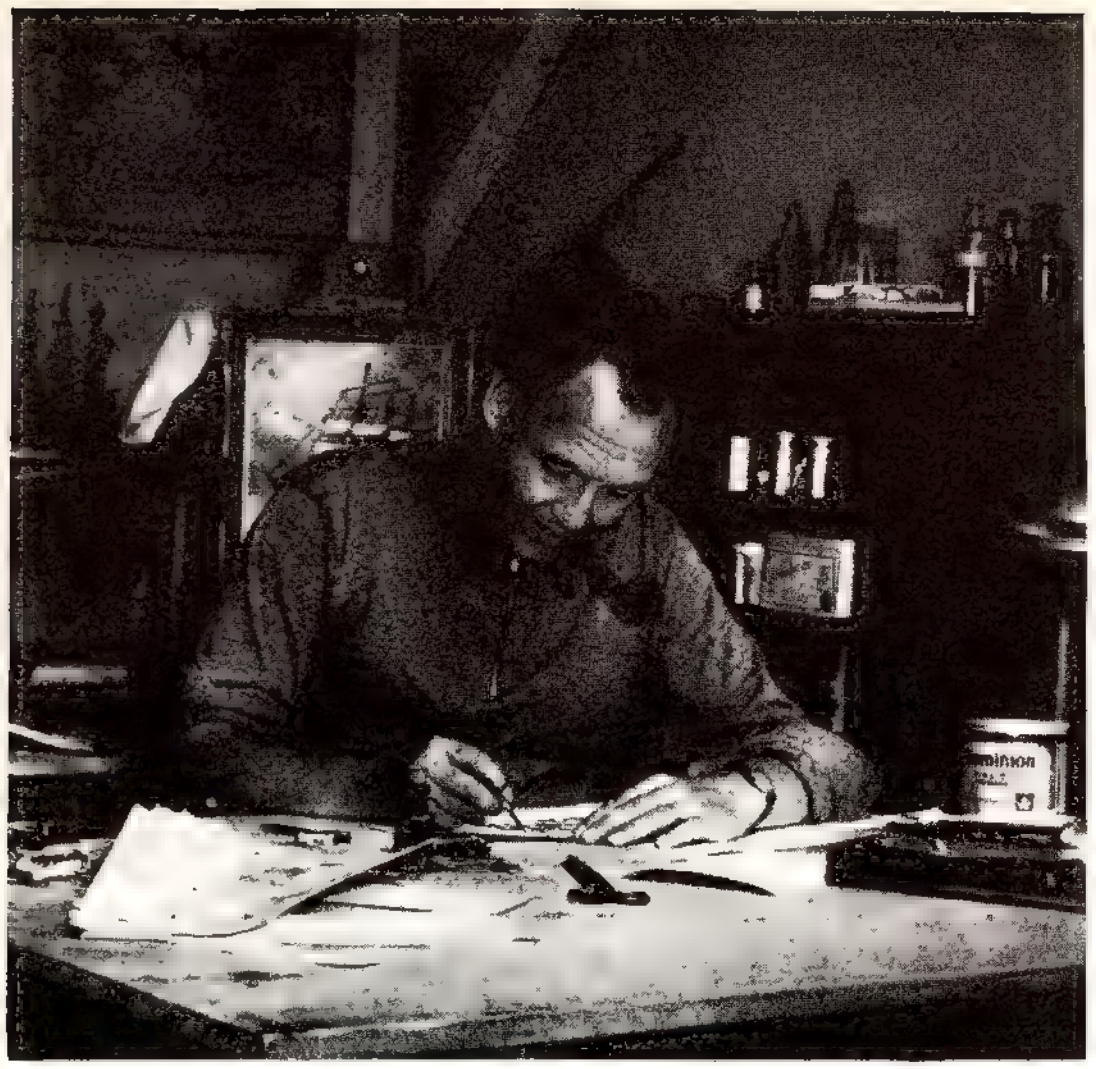

Dat ging zo zes dagen in de week.

dat je daar als vader ook nog je brood mee kon verdienen.

Hoe gedisciplineerd werkte Kuhn thuis?
's Morgens kon hij niet werken, hij probeerde dat wel als hij achter was en in tijdnood dreigde te raken, maar het mislukte evenzovele keren. Het ging gewoon 's morgens niet. Hij kwam zo tegen tien uur naar beneden, maar pas als hij 's middags van Loosdrecht, waar hij zich ontspande, terugkeerde, vlotte het goed. Dan ging hij tot 's avonds laat en soms wel hele nachten door. Dat ging zo zes dagen in de week, een dag was hij vrij omdat de krant op zondag niet uitkwam. Hij werkte uiterst geconcentreerd al die tijd, want als ik de meeste keren met koffie bovenkwam op zijn werkkamer, dan zag hij mij niet eens.
Hij zat dan wel een sigaret te roken, terwijl een tweede lag op te branden in de asbak. Die vergat hij dan gewoon door zijn werk. Al met al was het dus een full-time job. Hij werkte op korte termijn, dus nauwelijks vooruit, dat zie je ook aan het laatste verhaal, 'Rendez-vous op Jamaica' - (herdrukt in SS 24 en later in Skarabee pocket no. 26); de dag dat hij overleed, was dan ook tevens de laatste dag dat de strip in Het Parool verscheen.

Vond hij zijn werk belangrijk?
Hij vond zijn werk enorm belangrijk. We kregen soms wel eens een brief als die van een notaris uit Friesland die hem na.v. dat Bosplaat-verhaal enthousiast complimenteerde met het feit dat iedere boei, brulboei, lichtboei, of wat ook exact overeenstemde met de werkelijke situatie rond Terschelling. Zo klopte ook ieder blok aan wat voor schip ook in de verhalen. De belangrijkheid voor hemzelf zat hem in de perfektie die hij wist te bereiken. Dat maakt ook alle tijd die hij erin stopte zo verklaarbaar. Hij was een gedrevene door schepen en zou er nooit een op de bonnefooi tekenen.

De strip was in Kuhn's tijd nog een zeer ondergewaardeerd medium, zat hij daarmee?
Hij heeft daar naar mijn idee geen enkele moeite mee gehad, Hij schreef en tekende de strip van zich af en daarmee was ook de kous af. Hij had ook geen publiek voor ogen. Nù is het zo dat de vaders van toen de verhalen voor hun kinderen kopen en ze dan zelf eerst nog lezen voor dat die ze krijgen, grappig eigenlijk!

De oplagen van die oblongboekjes met alle herdrukken, moeten gigantisch geweest zijn!
We weten daar niets van, omdat Het Parool alle rechten had; Kuhn had een kontrakt met die krant en had zich daarin letterlijk verkocht. De overeenkomst verplichtte hem iedere dag zo'n plaat te leveren en Het Parool betaalde daarvoor een naar huidige maatstaven belachelijk bedrag. Het laatste kontrakt dateert overigens van 1956, en werd nooit herzien, terwijl Kuhn pas in 1966 overleed, maar goed we konden er van leven.

Evert Werkman daarover: 'Kuhn was de anonieme figuur die de strip leverde, hij kreeg van de boekuitgaven geen royalties, dat was zo per kontrakt geregeld. Omdat ik in loondienst bij Het Parool aan de verhalen werkte, kreeg ik die ook niet. Wel kreeg ik voor het persklaar maken van de boekjes, dat betekende inleidende tekstjes schrijven, tekstjes bijwerken etc. vergoedingen. De totale oplage van de oblongboekjes is 1.750.000 ex. geweest, waarbij dan de herdrukken inbegrepen. Het eerste deeltje ging zo in een totaal oplaag van 80.000 van de hand via agentschappen, wederverkopers en ook wel de boek- en tijdschriftenhandel. Later liepen de oplagen van 40.000 ex. tot 20.000 terug, werd het formaat kleiner, tot tenslotte bij verhaal 57 de uitgave gestaakt werd. Dat kwam door een aantal oorzaken: de prijs van de boekjes moest i.v.m. de geringere oplaag omhoog, de konkurrentie was door de jaren heen snel toegenomen, de wederverkoper raakte zijn zaakjes niet meer zo makkelijk kwijt en vooral de tv slokte veel belangstelling op.

Red.: Geheel anoniem bleef Kuhn nu voor zijn vele trouwe lezers ook weer niet. Het Parool maakte nl. van de eerste druk van het vijfentwintigste verhaal in oblongboekje een fraaie jubileumuitgave. In het boekje werden niet minder dan zes pagina's aan Kuhn en de achtergronden van de verhalen gewijd. Op die pagina's foto's van Kuhn en zijn geliefde schepen maar ook van strip. Hoewel de familie Kuhn altijd honden heeft gehouden was daar nooit een samojeed of keeshond bij. Een Samojeed van kennissen stond dan ook model voor Skip.
Uit het kontrakt van 1956 blijkt dat Kuhn aan royalties 5% van de bruto verkoopprijs van de boekjes kreeg!

Wat waren zo de promotie-activiteiten e.d. rond Kapitein Rob?
De syndication liep eerst via agentschap Vaz Dias en later via Swan Features, maar van activiteiten van Het Parool rond de strip kan ik me alleen een wedstrijd i.v.m. Rob's bruiloft herinneren. De prijs was een vliegtocht het had ook nog iets te maken met het uitdelen van bruidsuikers op een lagere school.

Evert Werkman daarover: 'Er zijn wel een aantal dingen gebeurd, met behulp van een aantal mensen die bij Het Parool ook al zo lang mee-sloffen ben ik op het volgende gekomen. Die vliegtocht was inderdaad nav. een wedstrijd: ik kan me nog herinerren dat ik met Kuhn en wat kinderen toen een rondvlucht boven Amsterdam gemaakt heb met een KLM-toestel. Of dat iets met Rob's vrienden te maken had weet ik niet meer. Cigaret Larry heeft in Amsterdam nog een keer diamantjes uitgedeeld, maar daar weet niemand het fijne meer van. Wat ik wel weet is dat Kuhn nog een keer als onderdeel van een speurtocht - verkleed als Kapitein Rob - op de Dam heeft gelopen. Hij amuseerde zich daar kostelijk mee. Er is verder ook nog iets met een fietsrace geweest, maar het aardigst was toch wel die race in 1959 van Amsterdam naar Zaandam ter ondersteuning van het belang van het aanleggen van een tunnel. De race duurde enkele weken en de deelnemers verplaatsten zich op de origineelste manieren; er waren er die zich per snelle auto of helikopter verplaatsten van de Amsterdamse Dam naar de Dam in Zaandam, maar er waren ook wel mensen die de tocht in duikerpak lopend op de bodem van het Noord-Hollands kanaal volbrachten. Het Parool deed mee met Kapitein Rob, in de praktijk was dat een keurig in Kapitein Rob-kostuum gestoken garagechef van de krant die voer in een schip dat overeenkwam met 'De Vrijheid'. Hoe het allemaal afliep weet ik niet meer.

Hoe liggen de zaken nu met die rechten?
We hebben via auteursrechtexpert Mr. Santbrink van de NOS, verleden jaar de rechten van Het Parool losgekregen. Omdat het kontrakt bij het overlijden van Kuhn expireerde en de krant naliet op een clausule betreffende mogelijke verlenging te reageren, hebben we daar toen kundig gebruik van weten te maken.
We hebben nu de beschikking over alle rechten, om met de figuren te doen wat we willen: merchandising, syndication al

De actieve periode van de heer De Zwaan.

werkt ook Swan daar nog wel aan, film, tv, promotion etc., ook m.b.t. de nieuwe heruitgaven van Skarabee liggen de zaken zo. De eerste heruitgaven waren nl. een deal tussen Het Parool en Skarabee. Voorlopig gaan de nieuwe heruitgaven langzaam van start, met één verhaal per boekje tot 72 verhalen, ga maar na.

Loopt de strip nog in bladen?
Ja, in regionale bladen, maar ook wel in het buitenland, bv. in Zuid-Amerika, waar nu gelukkig de zaak wat stabieler is als vroeger, toen de valuta met de dag kelderden.

Swan Features daarover: 'De strip loopt in de Delftse Courant daar zijn ze met verhaal 40 bezig en ook zij het onregelmatig in Het Nieuwsblad van de landen van Heusden en Altena, waar ze verhaal 31 als laatste plaatsten: Het dagblad 'De West' in Paramaribo publiceert echter nog steeds konstant en is nu met verhaal 45 bezig. De Zuidamerikaanse avonturen van Rob destijds, met die sterk wisselende valuta, hebben ons een hoop oude onbetaalde rekeningen opgeleverd. De strip heeft in Frankrijk nog wel in balloenvorm in 'Le Jour' gelopen,

Kapitein Rob in Duitsland

DE AVONTUREN VAN KAPITEIN Rob
1 HET PINGUINLAND VAN PROF. LUPARDI
2 DE ROSE PARELS VAN TAMOA
WEER EEN KAPOENTJESUITGAVE
ALBUM Nr 6

Kapitein Rob in België

dat was in de actieve jaren van de heer Zwaan. In die tijd zijn er in België nog albums met twee verhalen per deel op A4 formaat verschenen bij Het Volk te Gent. Ook kwamen in het begin van de jaren vijftig in Duitsland 3 boekjes met sf-verhalen uit o.m. 'De strijd om het uraniumkwik', terwijl daarvoor ook al een voorstel uitgewerkt was voor een Duitse versie van het eerste verhaal.'

Werkte Kuhn ondanks kapitein Rob nog aan andere dingen?
Zijn reclamewerk weet je, maar om het een en ander te noe-

ALLEZ, ENTREZ LA LUMIÈRE DOIT TOMBER EN PANNE
ÉVIDEMMENT, UNE PANNE EST VITE ARRIVÉE
UNE RÉPARATION PEUT BIEN DEMANDER QUELQUES HEURES
ENVOYEZ UN MESSAGE PAR RADIO QUE LE PHARE DE PUNTA RAZ EST ÉTEINT.

wervingsfolder

Kapitein Rob in Notedop

Dochter Marga

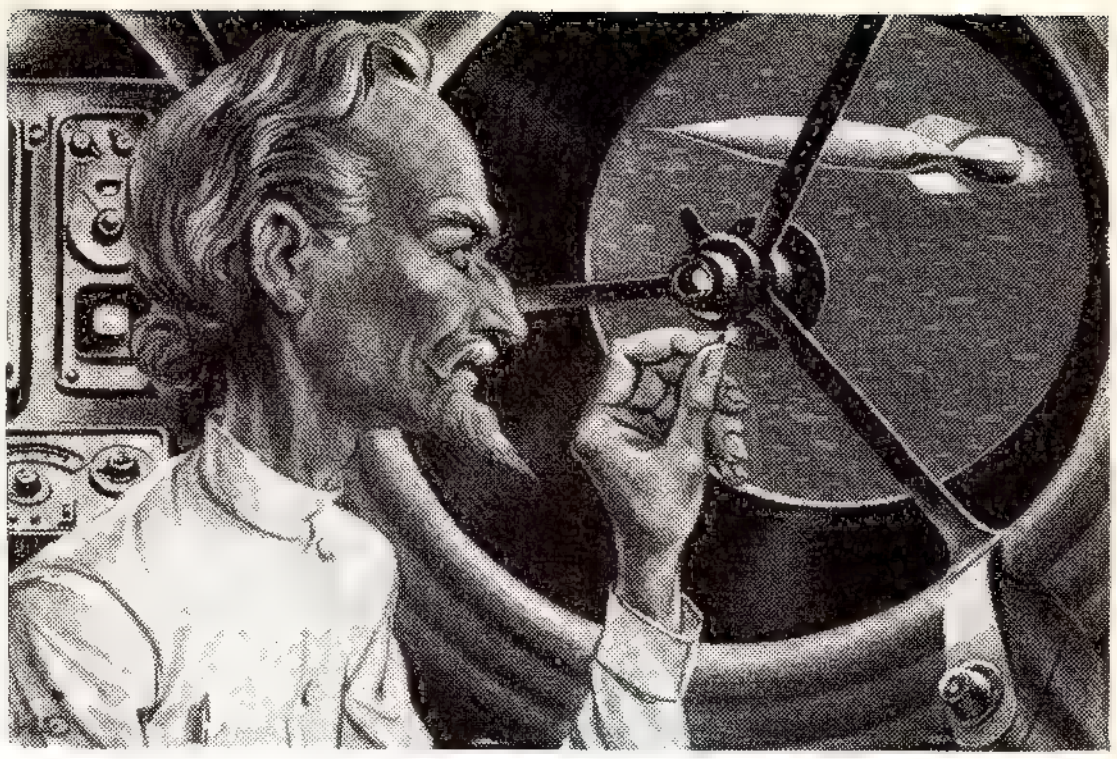

plaat voor 'Pioniers van de Ruimtevaart'

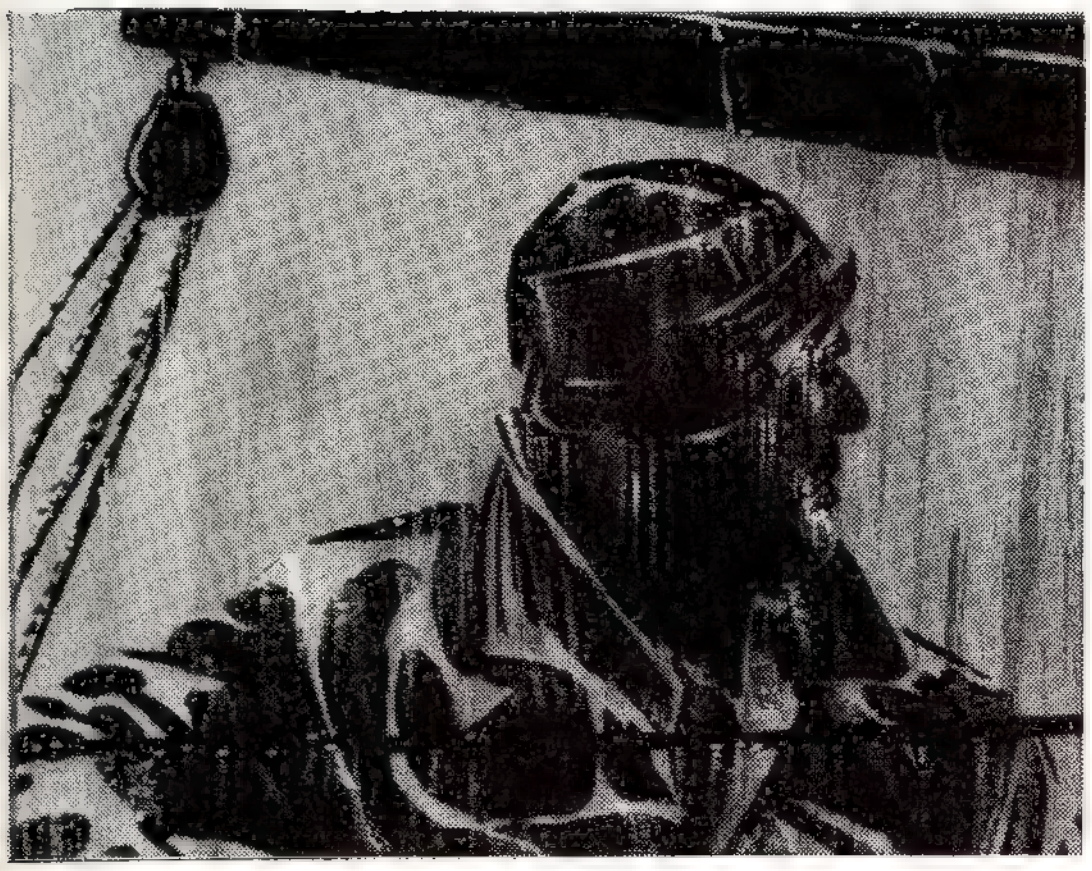

Het Journaal van de Takebora

illustratie voor de Ketelbinkiekrant

men: hij maakte vooral vroeger affiches voor films, dmv het projekteren van kleine afbeeldingen via een vergrotingsprojektor op de muur, een techniek die hij later niet meer toepaste. Hij illustreerde boeken; b.v. Landell's Nachtfluistering (1944), Aakma's Fluisteringen van de zee (1942), Het Journaal van de Takebora van Maurenbrecher (1966) en van Flevo tot IJselmeer (1943), hij ontwierp ook bv. boekomslagen: Michiel de Ruyter, N. Aartsman. Hij illustreerde tijdschriften: vooral 'De Ketelbinkiekrant', 'De Blauwe Wimpel', 'De Waterkampioen' het clubblad van de watersportvereniging 'De Vrijbuiter' e.a. Hij maakte wervingspagina's voor De Koninklijke Marine, de Java-China Paketvaart Lijnen N.V., de Heineken Brouwerij e.a. Hij tekende reclamestrips o.m. voor de fietsenfabriek Magneet (zie herdruk - red.), hij maakte vignetten, platenhoezen, kinderspeelgoed-verpakkingen, ansichtkaarten - toen hij overleed bracht hij juist een verpakking voor een kinderserviesje weg - en illustreerde het programma voor de doop van 'De Groene Draeck' van Prinses Beatrix op 4 juni 1957.

Hoe zat het met die onderbrekingen?
Hij was bij de eerste onderbreking van 4 april 1955 (strip QN 2799) tot 1 september 1956 - de tijd dat Frank de Vliegende Hollander de leemte opvulde, volledig op de strip uitgekeken. Hij wilde wat anders gaan doen, maar dat lukte eenvoudig niet.

Want om nu volledig met illustreren je brood te verdienen, was toen toch onmogelijk, misschien dat dat nu kan, toen in ieder geval niet. De zekerheid die de strip hem gaf, kon hij toch niet missen met drie dochters op een particuliere middelbare school! Dat liep te veel in de papieren. Hij probeerde het wel met van alles, reclamefolders, illustraties etc.

Het belangrijkste waar hij zich in die tijd mee bezig hield was een verzamelalbum voor plakplaatjes dat hij samen met Gerton van Wageningen maakte. Kuhn tekende voor dit boek 'Pionier van de Ruimtevaart' naast illustraties niet minder dan 102 fraai gekleurde platen van o.m. Lupardi. Het ambitieuze projekt was een initiatief van de Rotterdamsche Margarine Industrie te Vlaardingen. Kuhn ontving 1/4 ct. rechten per plaatje = per verkocht pakje margarine, dat werd uiteindelijk f 1470,–! Dokumentatie vormde blijkens korrespondentie met Van Wageningen vooral de Winkler Prins.

De tweede keer in 1959 was hij ernstig ziek?
Ja, hij kreeg toen zijn eerste hartinfarct, of dat nu door de spanningen van zijn werk kwam weet ik niet. Wel was hij zo'n vierentwintig uur per dag met de strip bezig, maar hij kon zich ook enorm goed ontspannen. Oververmoeidheid viel er ook niet aan hem te bespeuren, hij was niet het type zenuwlijer of zo. Ook wist hij zijn werk en privéleven strak gescheiden te houden, we spraken thuis bijna nooit over zijn werk. Zijn plotselinge dood kwam voor ons eigenlijk toch niet zo onverwacht, hij had nl. na zijn tweede infarct de keuze tussen zeer ingetogen langer te leven of op zijn gewone manier korter. Hij koos voor het laatste!

Hoe ziet de toekomst eruit voor de verdere avonturen van Kapitein Rob; u weet dat ik destijds in Zaltbommel op de stripdag het plan lanceerde Rob als balloenstrip door een andere tekenaar voort te laten zetten?
Er zijn wat Kapitein Rob betreft wel wat initiatieven op het moment. We zijn met de NCRV bezig over een dertiendelige verfilming van Rob's avonturen, dat zullen programma's worden van ongeveer een half uur, en Jan Huyskens gaat dat doen. De NCRV heeft er een optie op gevraagd en gekregen. Verder is alles nog allerminst zeker. Wij zijn ook zoals ik al zei bezig met die nieuwe serie heruitgaven bij Skarabee en ook in het buitenland gebeurt wel wat.

Red. – Na een recente bespreking (dec. 77) lijken de plannen vaste vormen aan te nemen en staat de serie voor het tv-winterseizoen '79-'80 gepland. De tv-afleveringen zullen geen afgeronde bestaande verhalen zijn, maar constructies vormen van elementen uit diverse verhalen.

Duitsland?
Ai, ja wat daar in '76 gebeurde sloeg werkelijk alles, maar het is gelukkig achter de rug. Dat was een volslagen misser daar, van een enthousiaste stripgek. Hij is klandestien op vage afspraken met een agent die we toen nog hadden wild aan de gang gegaan. Hij had wel goed gezien dat Rob daar nog nooit op de markt was geweest, misschien had dat iets met de oorlog te maken! Het projekt werd een volledige miskleun door onvoldoende voorbereiding en heeft de man héél veel geld en ons de nodige anti-reclame bezorgd. Wat dat laatste gedeelte van je vraag betreft: we hebben verleden jaar een getekend ontwerp van Toonder Studio's ontvangen voor een mogelijk vervolg op de avonturen van Kapitein Rob. Dat was in balloenvorm en was zo volledig anders dan de oorspronkelijke Kapitein Rob dat we het hebben verworpen. Ook speelden nog wel sentimenten mee en tenslotte hebben we genoeg werk om opnieuw weer uit te geven.

Striphelden zijn onsterfelijk, in Amerika is het al lang gewoonte een suksesrijke strip voort te zetten en waarom ook niet? Als dat verantwoord gebeurt zie ik het juist als een eerbewijs aan de oorspronkelijke auteur. Mijns inziens verdienen zowel Kapitein Rob als Gerrit Stapel een eerlijke kans om dat met een kompleet nieuw verhaal aan te tonen, met alle respect voor jullie gevoelens overigens. Het zou dan eindelijk weer eens een goede oorspronkelijke Nederlandse dagbladstrip kunnen opleveren, een start van een Rob-revival wellicht met die tv-mogelijkheden achter de hand!

Jeannette daarover: 'Je kunt zo'n voorstel natuurlijk op verschillende manieren opvatten - als je koste wat het kost zo'n strip in leven wilt houden, dan is het een acceptabele zaak, maar als je zegt Kapitein Rob is een op zich zelf staande strip, er zit een bepaald soort fantasie achter en die hoort bij Pieter Kuhn, dan kun je beter als je een dergelijk verhaal met een dergelijke strekking wilt maken, daarvoor een nieuwe vorm met nieuwe figuren kiezen. Je kunt toch met die sf op historische basis ook met iets heel anders komen?
Frank lijkt een beetje aan mijn kant te staan, al spreekt hij dat niet uit. De verwezenlijking van het ontwerp blijkt een initiatief van Peter Houbolt (Skarabee) en Jaap Back (Toonder Studio's) te zijn geweest, toen de eerste serie herdrukken van de uitgeverij op zijn eind liep.

Mij sprak in de avonturen van Kapitein Rob vooral 'De rose Parels van Tamoa' aan met die spookachtige omstandigheden waarin Rob zijn broer Kees hervindt, wat had uw voorkeur mevrouw Kuhn?
Het verhaal van de Pinguins van Lupardi, wacht eens kijken heb ik het nog, ja, hier is het. . .

Ze laat me een plastic metselpinguinnetje zien van het soort dat boven de kachel of de centrale verwarming op de luchtstroom beweegt; het heeft een koperen antennetje op de kop!

Dat heb ik van Hans Frankfurther gekregen, die heeft dat antennetje er voor mij opgemaakt. Hij is nog stripgekker dan jij!

Op de volgende pagina's zult u achtereenvolgens aantreffen een tien stroken lange reclamestrip voor de Magneet-fietsen fabriek en het ontwerp (1976) dat Gerrit Stapel voor de Toonder Studio's maakte voor verdere avonturen van Kapitein Rob.

1. In de buurtschap Abbeveen is Frank Huystede met z'n veertien jaar al een populaire figuur. Het spreekt vanzelf, dat iedereen hem kent, want Abbeveen telt slechts enkele honderden gezinnen. Maar iedereen groet Frank extra hartelijk, wanneer hij op zijn fiets voorbij komt, omdat hij altijd in de weer is er iets bij te verdienen in zijn vrije tijd. Natuurlijk gaat hij nog op school en daarvoor heeft hij die fiets ook in de eerste plaats nodig, want de school staat in de naburige provinciestad, ongeveer vijf kilometer van Abbeveen. Het is maar een oud, opgelapt karretje, want Franks ouders hebben het niet al te breed en geld voor een nieuwe fiets kan er niet af. Maar dat deert Frank niet en na schooltijd helpt hij graag een expeditiefirma pakjes weg te brengen. Daardoor kent hij de omgeving van het dorp ook op een prik. Zijn moeder vraagt zich wel eens af of het voor Frank niet te vermoeiend is na schooltijd nog zulke afstanden te fietsen, maar Frank wuift al die bezwaren lachend weg: hij kan er best tegen!

2. Er gaan nog meer kinderen uit Abbeveen in de stad op school. De meesten gaan elke dag op de fiets heen en weer, maar sommigen maken gebruik van de autobus. Op een middag mist Elly Verkuyl, die ook in Abbeveen woont, de bus. Dat betekent een uur wachten of... lopen. Maar net komt Frank Huystede op zijn fiets langs. „Wil je met mij meerijden, Elly?" vraagt hij, „spring maar achterop, dan zet ik je voor je huis af." Natuurlijk neemt Elly dat vriendelijke aanbod graag aan, want haar moeder zal wel ongerust worden als ze haar zo meteen niet uit de bus ziet stappen. Frank volgt een andere weg dan de autobus, een smalle weg met verscheidene bruggetjes. Hij wil proberen nog vóór de autobus, die immers bij verscheidene halten moet stoppen, in het dorp te zijn en daarom rijdt hij veel harder dan gewoonlijk. Daar komt weer zo'n steile brug. „Hou je goed vast, Elly!" roept hij, „we gaan de bocht door."

3. Maar dát loopt verkeerd af! Frank heeft zo veel vaart, dat hij de bocht niet goed kan nemen, hij botst tegen de brugleuning en valt. Gelukkig hebben ze zich beiden nauwelijks bezeerd, maar Frank kijkt mistroostig naar de restanten van zijn fiets: het frame, de voorvork en het voorwiel zijn grondig vernield. Elly's vader, die bij de politie is, hoort het verhaal. „Nou, Frank," zegt hij, „je mag nog blij zijn, dat het zo goed is afgelopen; je zult in het vervolg wel voorzichtiger zijn, denk ik." Ja, dát wel, maar Frank zit met de brokstukken van zijn fiets, die hij niet kan missen. En geld voor een nieuwe fiets is er niet. Elly fluistert even met haar vader. En dan zegt meneer Verkuyl: „Nou ja, Frank, als je Elly niet achterop had gehad, had je natuurlijk ook niet zo hard gereden... Ik heb in de schuur nog een oude Magneetfiets staan. Die mag jij hebben. Er zitten geen banden op, maar die van jouw fiets zijn nog prima en..." Frank neemt de oude fiets stralend in ontvangst. Hij kan zelf de banden wel verwisselen en al is het een oud fietsje, een Magneet is een prima merk, dát weet Frank wel.

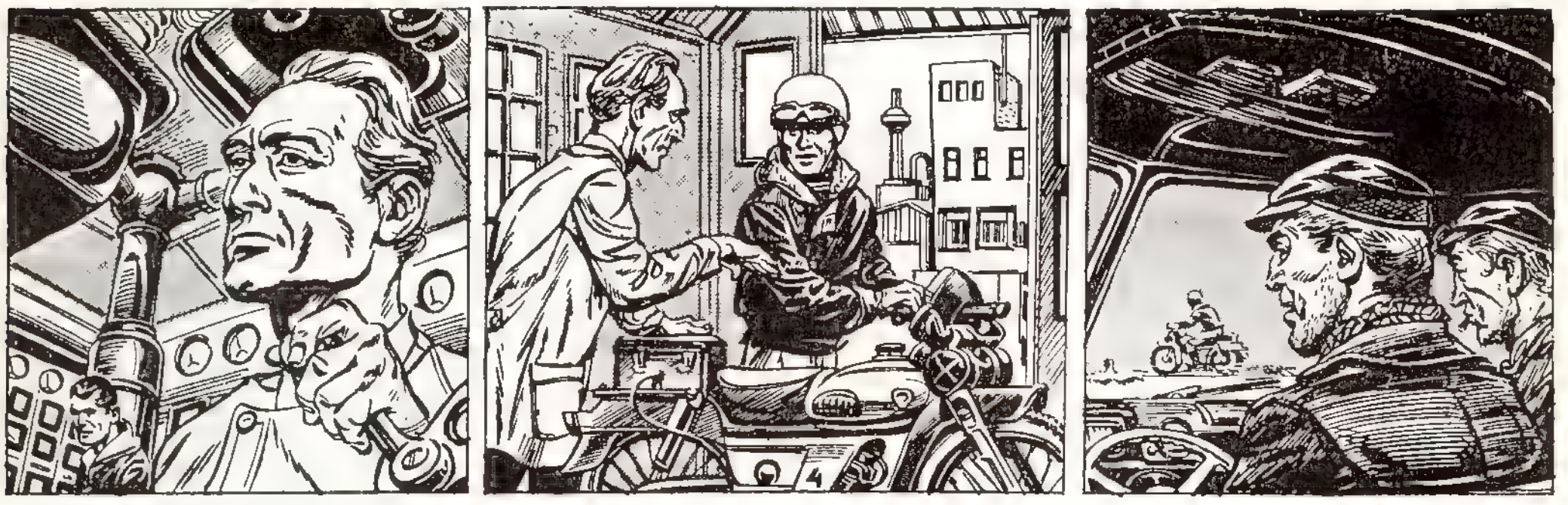

4. De bromfiets heeft de Nederlandse wegen al vele jaren veroverd, maar knappe ingenieurs zijn altijd bezig de bromfiets nog beter en vooral nog veiliger te maken. Ir. Stijger van de Magneetfabriek is al maandenlang bezig met een geheel nieuw model, waarbij het er deze keer vooral op aan komt de acceleratie nog te verbeteren. Het is nu zo ver, dat Ted, de testmonteur, het nieuwe model maar eens op de weg moet gaan proberen. De experimentele brommer is uitgerust met tal van instrumenten en Ted krijgt nauwkeurige instructies wat hij moet doen. Hij moet onder meer enkele malen met verschillende snelheden een route rijden over smalle en minder goede wegen. De resultaten van de proefrit zullen door al die instrumenten op en aan de brommer worden geregistreerd. — Wanneer Ted een uur later over de polderweggetjes in de buurt van Abbeveen snort schenkt hij geen aandacht aan een veewagen, die langs de kant van de weg geparkeerd staat. Maar de chauffeur en zijn bijrijder, beter bekend als Jantje Patat en Peukie-Piet houden Ted des te scherper in de gaten.

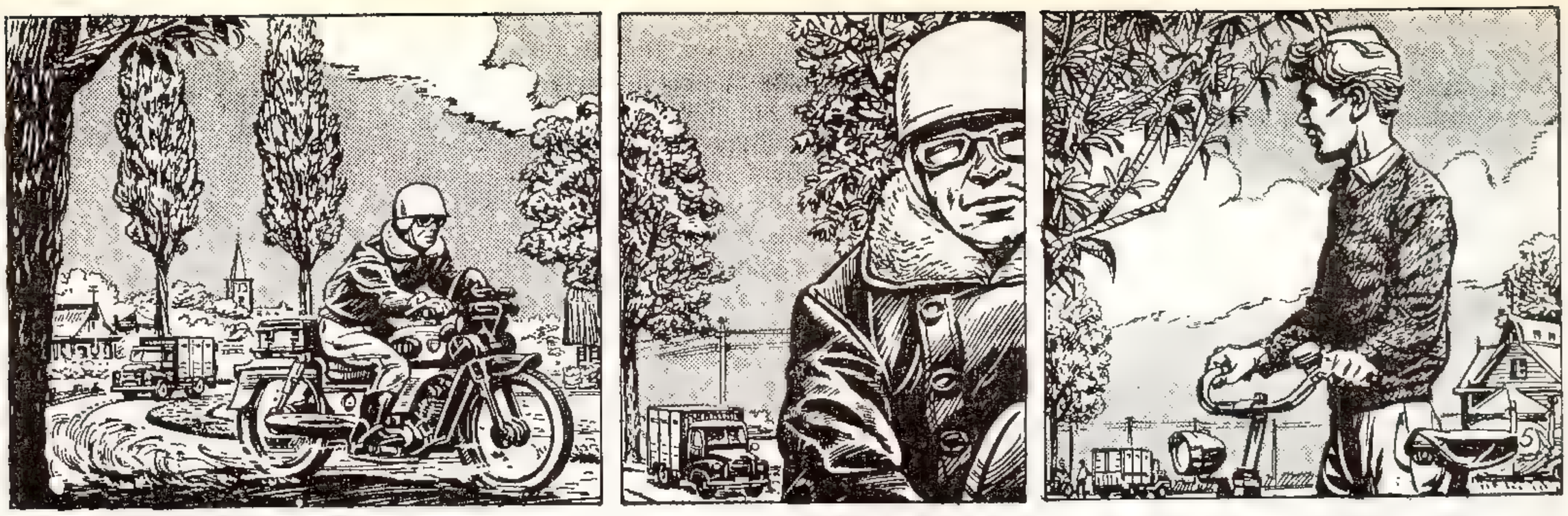

5. De veewagen volgt Ted op korte afstand. Jantje Patat en Peukie-Piet zijn twee beruchte figuren uit de onderwereld, die nu een fijn karweitje willen opknappen. Een buitenlandse rijwielfabriek, die erg geïnteresseerd is in de nieuwe Magneetbromfiets, zal er zeker een vijftien- à twintigduizend gulden voor over hebben, om dit experimentele model in handen te krijgen. Wekenlang hebben ze op de loer gelegen en nu is het eindelijk zo ver: de testmonteur gaat in zijn eentje die nieuwe brommer proberen! „Daarginds nemen we hem te grazen, Piet," zegt Jantje Patat, „hier wonen te veel mensen... Ik zet de wagen dwars over de weg, dan moet-ie wel stoppen... Nou, de rest is eenvoudig." Ted heeft niets in de gaten. De brommer doet het uitstekend en het is vooral fantastisch hoe dit model naar voren spuit bij het starten. Frank Huystede kijkt de bromfietser nieuwsgierig na. Hij heeft net een boodschap gedaan op z'n opgelapte Magneet. O, 't is een beste fiets, maar als hij nou 'es zo'n brommer zou hebben... Nou ja, hij is pas veertien en hij zou er niet eens op mogen rijden... Hé, wat is dat nou? Die vrachtauto stopt en de chauffeur zet de wagen dwars over de weg!

6. Ted, die niet weet, dat die twee mannen bij de veewagen het op hem en zijn bromfiets hebben gemunt, stopt en vraagt wat dit te betekenen heeft. „Dat zal je wel merken, meester," zegt Jantje Patat; „stap maar 'es af, dan mag je verder in deze auto meerijden. En voor je brommer hebben we ook nog wel plaats." Meteen grijpt hij de totaal overblufte Ted vast, die stevig gekneveld wordt en dan in de auto wordt geduwd. De bromfiets wordt ook in de veewagen geladen en dan stappen de twee overvallers snel in de cabine en de auto zet zich weer in beweging. Frank heeft de gebeurtenissen verbaasd gevolgd. Die kerels hebben hem gelukkig niet gezien, maar... Opeens schiet Frank iets te binnen. Wat er precies aan de hand is, weet hij ook niet, maar hij moet zien te voorkomen, dat die boeven er van door gaan! Die veewagen moet een omweg maken om op de hoofdweg te komen, maar er is een kortere weg door de weilanden..., maar daar kun je alleen met een fiets rijden. Frank bedenkt zich geen moment en springt op z'n Magneet.

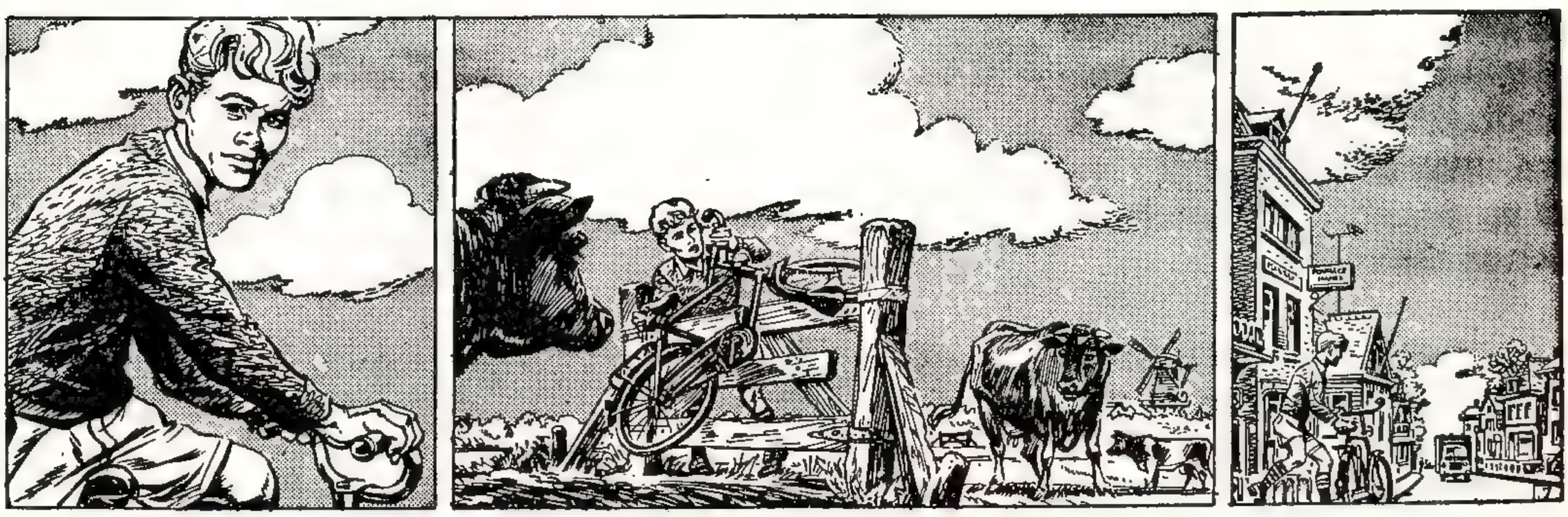

7. In de verte ziet Frank de veewagen wegrijden. Het zal een race tegen de tijd worden, want het pad door de weilanden is weliswaar belangrijk korter, maar er staan een paar hekken in de weg en hier en daar moet hij dwars door een weiland fietsen. Enfin, Frank heeft tenminste een fiets, die tegen een stootje kan. Die stomme koeien leveren hem nog de meeste moeilijkheden op, want die beesten storen zich niet aan een fietsbel. Een paar keer slipt hij in een modderige berm, maar hij houdt vol! Tijd om de hekken te openen gunt hij zich niet: hij gooit zijn fiets er over heen en klimt dan zelf over de hindernis. Maar het moét lukken die veewagen de pas af te snijden! Wat hij dan zal doen staat Frank nog niet precies voor ogen, maar dat zal dan wel blijken. De woeste rit door de weilanden duurt nauwelijks een kwartier, maar dan heeft Frank het dorp ook bereikt. Er is niemand op straat te zien. Is de veewagen dan toch al gepasseerd? Nee! De auto komt juist de hoek om. Frank springt van zijn fiets...

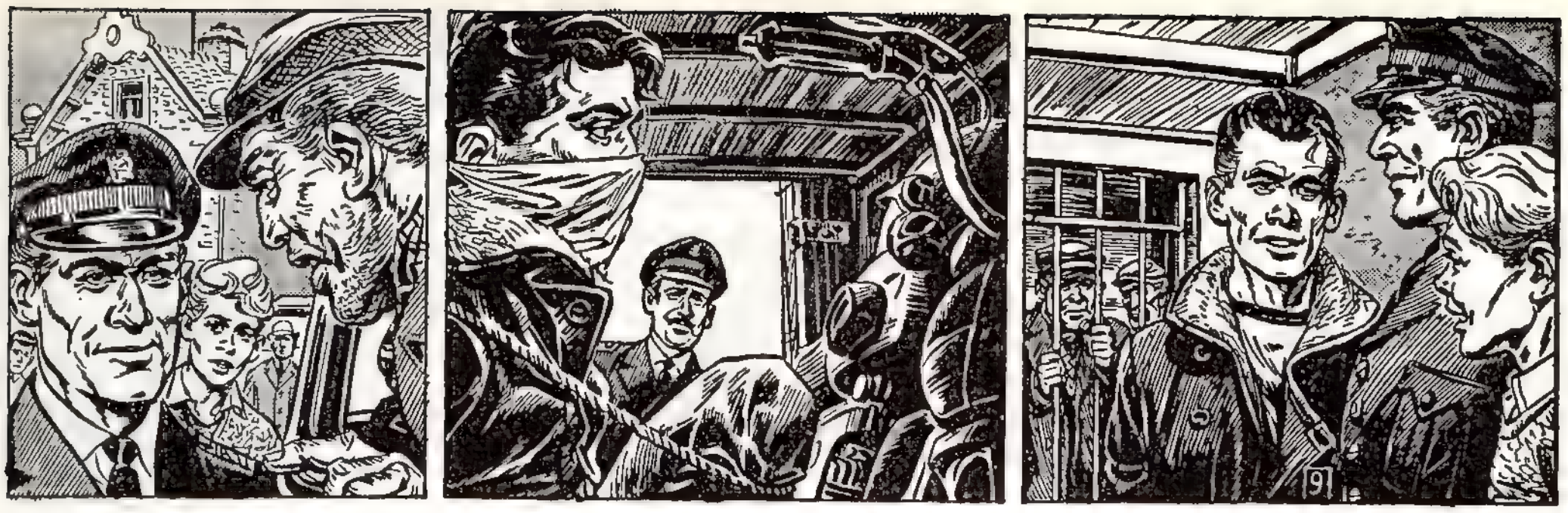

9. Jantje Patat doet nog een poging zich uit de benarde situatie te redden. „Die jongen daar," schreeuwt hij tegen opperwachtmeester Verkuyl, „heeft zijn fiets opzettelijk voor mijn auto gegooid. Zeg hem, dat-ie zelf die rotzooi maar moet opruimen, dan kunnen wij tenminste doorrijden. We hebben haast." Vóór de opperwachtmeester iets kan zeggen, schreeuwt Frank: „Laat ze niet doorrijden, meneer Verkuyl! Ze hebben iemand ontvoerd, een man met een bromfiets!" De opperwachtmeester kijkt een beetje ongelovig: een ontvoering op klaarlichte dag? Kom nou..! Frank fantaseert zeker maar een beetje. Enfin, dat is natuurlijk gauw te controleren. Maar Frank heeft niets gefantaseerd: wanneer de deur van de veewagen open zwaait blijkt dat zijn verhaal maar al te waar is! Binnen een minuut is Ted bevrijd en hij kan het relaas van Frank gauw aanvullen. Jantje Patat en Peukie-Piet zitten even later achter de tralies en Ted zegt opgelucht: „Nou, dat is op het nippertje geweest! Als die jongen er niet was geweest, hadden die kerels mij ontvoerd. Ze dachten natuurlijk flink geld te slaan uit die nieuwe bromfiets van ir. Stijger."

8. Zonder zich ook maar een seconde te bedenken gooit Frank zijn fiets voor de wielen van de veewagen. Jantje Patat, die achter het stuur zit, schrikt en probeert die hindernis te ontwijken. Vergeefse moeite: de fiets is onder de auto terecht gekomen en de hoop verwrongen staal wringt zich tussen het rechter voorwiel en het chassis. Jantje Patat voelt het stuur naar rechts trekken en is wel gedwongen te stoppen. En nu komen ook van alle kanten nieuwsgierigen toegesneld, gealarmeerd door het lawaai. „Dat deed die knul opzettelijk!" gromt Peukie-Piet. „Dan is-ie nog niet jarig," sist Jantje Patat, „wacht maar 'es... ik zal hem wel even leren, dat-ie zich niet met onze zaken heeft te bemoeien." Maar dan ziet hij tot zijn grote schrik, dat de auto vlak voor het politiebureau tot stilstand is gekomen. Opperwachtmeester Verkuyl is de eerste, die er bij is. Gelukkig, er ligt niemand onder de veewagen. Maar hoe komt die fiets dan zo verwrongen?

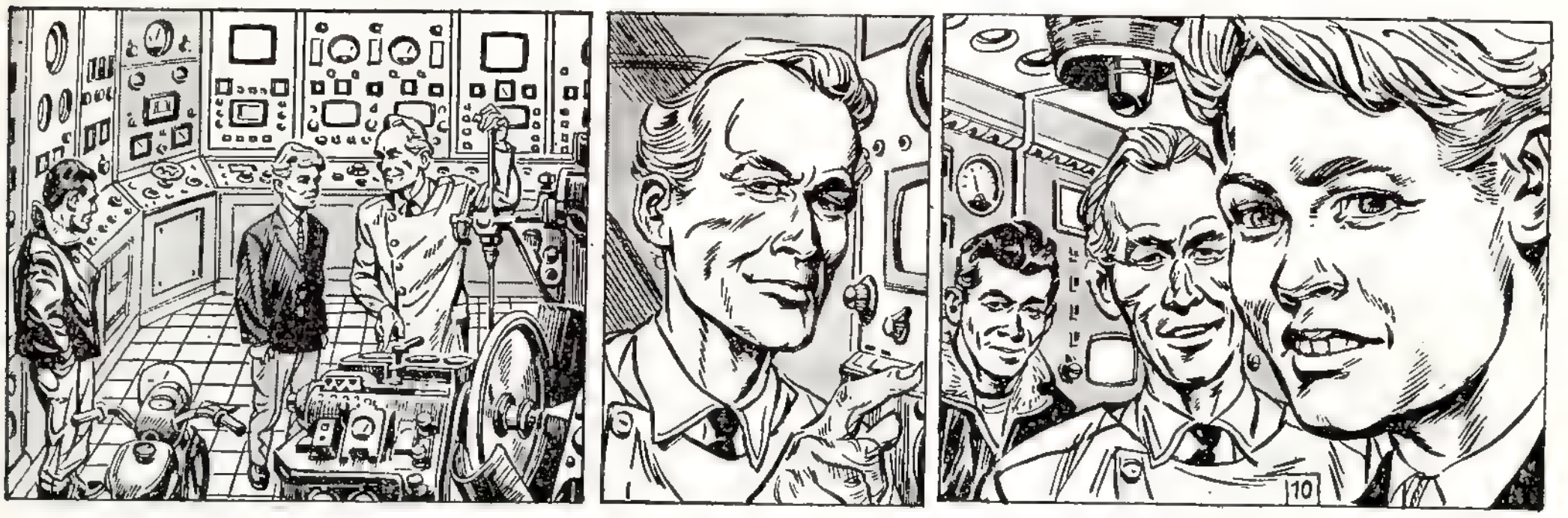

10. Een paar dagen later staat Frank Huystede in zijn beste pak in de experimentele werkplaats van de Magneetfabriek. Ted is er ook bij, wanneer ir. Stijger Frank uitlegt welke grote belangen door zijn kordaat optreden zijn gered. Vele fabrieken proberen de zogenaamde steigerstart in handen te krijgen. „Je begrijpt," zegt ir. Stijger, „dat de directie van de Magneetfabriek je erg dankbaar is en het spreekt van zelf, dat wij je graag een beloning zullen aanbieden. Je fiets is vernield..." „Ja," zegt Frank, „en 't was nog wel een Magneetfiets, al was het dan een oud model." „Daarom," vervolgt ir. Stijger, „krijg je van ons nu een splinternieuwe fiets van het laatste model. Hoe vind je dat?"

FRANK STRAALT!

Maar mijnheer Stijger is nog niet uitgesproken. Hij weet dat Frank over anderhalf jaa zestien jaar zal worden. „Dán mag je op een bromfiets rijden," zegt hij, „en je kunt er op rekenen, dat op je 16de verjaardag de nieuwste en mooiste bromfiets van de Magneetfabriek voor je klaar staat. Want jongens van jouw soort hebben recht op

HET NIEUWSTE, HET BESTE EN HET MOOISTE!"

GEEN TWIJFEL MOGELIJK...

1-1

DE "VRIJHEID" ...

VOLGENS VERWACHTING ...

PAPEETE!

DE "VRIJHEID" LOOPT BINNEN

1-2

ALTIJD WEER EEN RAAR GEVOEL, VASTE GROND

KAPITEIN ROB GAAT AAN WAL...

... OM INKOPEN TE DOEN

HIJ IS HET

VOOR ZIJN INKOPEN NEEMT ROB DE TIJD...

1-3

... EN KEERT TERUG NAAR ZIJN SCHIP

ER ZIT IEMAND OP MIJN BOOT!

WAT MOET DIE VENT AAN BOORD ?

1-4

GOED VOLK

FRITS DE BILT!

WAT DOE JIJ IN DIT DEEL VAN DE WERELD ?

OCH, IK MOET HIER WAT RONDHANGEN!

FRITS DE BILT, EEN EMINENTE WEERKUNDIGE, IS EEN OUDE VRIEND VAN KAPITEIN ROB

1-5

IK HEB ME LATEN VERTELLEN DAT JIJ DE KANT VAN KAAP HOORN OP GAAT

JA, DAT KLOPT WEL

KAN IK EEN EIND MET JE MEE ?

NATUURLIJK

DE VOLGENDE DAG, OP ZEE

ONDANKS JE VROLIJKE SHIRT GELOOF IK NIET DAT JE HIER VAKANTIE AAN HET HOUDEN BENT

WAS HET MAAR WAAR, WANT DAN ZOU IK WAT MEER ONTSPANNEN TEGEN DIT BOOTREISJE AANKIJKEN

1-6

JE GAAT ME TOCH NIET IN JE MOEILIJKHEDEN BETREKKEN, OUWE SCHURK!

DAT HEB IK EIGENLIJK AL GEDAAN DOOR OP JE BOOT TE STAPPEN, EN DAAR-OM ZAL IK JE UITLEGGEN WAAR HET ZO'N BEETJE OM GAAT. ER BESTAAT EEN INTERNATIONALE RESEARCHGROEP VOOR KLIMAATSBEÏNVLOEDING MET FYSISCH-CHEMISCHE METHODEN

DIT ZIJN TWEE LEDEN VAN DIE GROEP, TOMSON, EEN GELEERDE, EN VERNIER, EEN BELANGRIJKE TECHNISCHE MEDEWERKER

TOMSON EN VERNIER ZIJN SPOORLOOS VERDWENEN, EN MET HEN BELANGRIJKE GEHEIME GEGEVENS

IS DAT ERNSTIG ?

1-7

HEEL ERNSTIG. DE RESEARCHGROEP HEEFT OVER KLIMAATSBEÏNVLOEDING VERSTREKKENDE ONTDEKKINGEN GEDAAN

.... ALS TOMSON EN VERNIER DE ZAAK VERKOCHT HEBBEN AAN MENSEN MET MINDER GOEDE BEDOELINGEN....

.... KUNNEN ER WEL EENS HEEL RARE DINGEN MET HET WEER GAAN GEBEUREN!

MOET JIJ DIE TOMSON EN VERNIER GAAN ZOEKEN?

DAT IS NIET DIREKT MIJN OPDRACHT. DE RESULTATEN VAN HET ONDERZOEK, WAARVAN ZIJ DE GEGEVENS GESTOLEN HEBBEN, MOETEN VANELIJK NOG IN HET GROOT GETEST WORDEN

1-8

IK BEN EEN VAN DE WAAR-NEMERS, DIE OVER DE HELE AARDBOL GESTATIONEERD ZIJN OM ONGEWONE WEERSOMSTANDIGHEDEN TE SIGNALEREN. WANT DIE ZOUDEN ONS OP HET SPOOR KUNNEN BRENGEN VAN DE GESTOLEN GEGEVENS

MAAR DAT IS TOCH ZOEKEN NAAR EEN SPELD IN EEN HOOIBERG!

JAWEL, MAAR IK GELOOF DAT IK TOE VALLIG OP DIE SPELD BEN GAAN ZITTEN. VISSERS VAN DE TORONGA-EILANDEN, DIE AFGEDWAALD WAREN, HEBBEN IETS MEEGEMAAKT DAT NIETS ANDERS KAN ZIJN GEWEEST DAN EEN SNEEUWBUI!

EEN SNEEUWBUI? HIER?!

met dank aan Toonder Studio's - Red.

Striptekenaars sterven niet , they just fade away

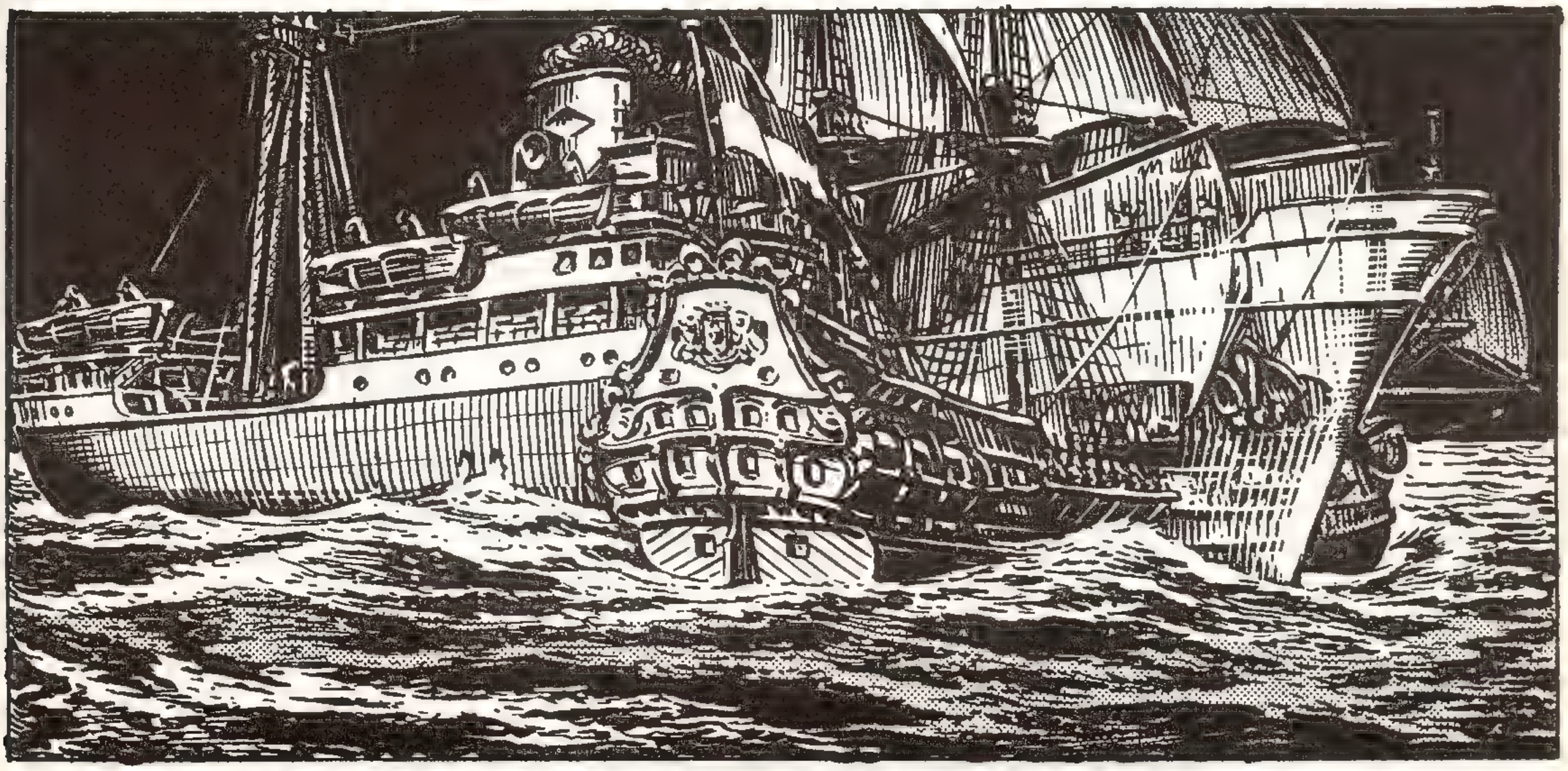

door Martin Lodewijk

Wat te zeggen van Kapitein Rob. . . eh. . . Pieter Kuhn, maar dat is natuurlijk hetzelfde. Pieter Kuhn was eens te meer zo'n striptekenaar bij wie de identificatie met zijn hoofdfiguur en sommige bijfiguren bijna compleet was (Denk voor andere voor de hand liggende voorbeelden maar aan Hergé, Toonder, Kresse, Hubinon, Charlier, etc.) en dat uitte zich ook in de vormgeving. Elementen die op mij als jong lezertje indruk maakten waren bijvoorbeeld de altijd zo knoestige handen die Kuhn - (of nee, voor mij is hij toch altijd QN geweest, die zo mysterieuze ondertekening die zijn strips nog net even een extra eigen toontje gaf) - QN dus tekende . . . echte zeemansbonken van klauwen met zware knoken en harde vierkante nagels. . . En die ogen, met die meestal droefgeestige Clark Cable-achtige schuin naar beneden aflopende oogleden. . . Was het de tijdgeest waarin dat type facie opgeld deed of is het de verre, door de einder starende zeemansblik. Ik hou 't op het laatste. Fascinerend was voor mij ook altijd het vergelijken van de twee Hollandse meesters Kresse en QN in hun uitbeelden van zeeoppervlakken, stormen etc. Kresse de impressionist die steeds meer met steeds minder gaat doen, maar voor wie de oceaan toch meer een 'begrip' is, dan iets wat hij om zich ziet en registreert. . .

Een vergelijking Kuhn-Kresse is trouwens toch wel interessant. In Kresse's Eric-epos is een heel duidelijke evolutie waarneembaar met voor mij als hoogtepunt 'De Romeinse Helm'. Een aantal verhalen later is het of Kresse zijn interesse in de tekeningen verliest en de verhalen de overhand nemen. De kwaliteit van de tekeningen keldert dan schrikbarend. Dat is de keerzijde van de evolutiemunt.
Bij QN gebeurt iets heel anders. De eerste drie (vooral het allereerste) avonturen is hij vrij academisch bezig. Met academisch bedoel ik: net als een 'gewone' tekenaar die toentertijd een 'gewone' opleiding gevolgd had en bv. een 'gewone' tekenleraar op de HBS was geworden of gewoon illustrator van tandpasta-advertenties maar dan niet briljant, en die door een krantenmagnaat werd gevraagd plaatjes te tekenen bij een verhaaltje voor jongens. En zoals hij de ene dag een stilleven van een Keulse pot met een koperen schep ernaast tekende, of een landschapje met koeien, zo kwijt hij zich gewetensvol van zijn taak. Gewetensvol en kapabel. Maar je krijgt niet het idee dat hij ooit van zijn leven een strip heeft gezien of gelezen, laat staan zelf getekend. (vergelijk hiermee het vroege pré-Eric werk van Kresse, de Tarzan-strip, 'de jeugdzonden').

Dan, voor mij bij '24.000 mijl Oceaanrace', wordt de striptekenaar in Kuhn wakker, of zo u wilt pas echt goed wakker. Vanaf dat moment tot ruim veertig avonturen later, in de buurt van 'Het Rijk der Duizend Eilanden', is hij kontinue op één nivo bezig. . ., een briljant nivo, zonder inzinkingen, maar ook zonder verrassingen.

Waar Kresse bijvoorbeeld overdonderde met een 'Heer der Heruli', of 'De Boog van Allard', of het Sombere 'Svitjold's Offer' en toch ook 'De Stem der Hooglanden', deed QN dat uitsluitend in losse beelden die uit zijn totale werk omhoogspringen.
Die je overrompelen door hun durf, hun bravour, hun totaal gebrek aan angst om iets met lijntjes op papier te zetten. De lef die je moet hebben om bv dat plaatje te tekenen waarop de achterkant van de maan zichtbaar wordt, en ze blijkt hol te zijn. . . of 'Het levende Eiland' dat langzaam uit de oceaan oprijst en nog geloofwaardig wordt ook. Dat in een produktie van één strook per dag, is van een orde die je buiten krisis-situaties van leven of dood, maar zelden tegenkomt. . . Het merkwaardige is dat die lef, die bravour, het meest voorkomt in de science-fiction elementen in de strip. De schepen, het water kende hij wel. . . Hij was erom geliefd, maar het was net of de strip daarin te veel thuis bleef. . . te geborgen, en op safe gespeeld werd. Behalve natuurlijk weer in de verhalen waarin duistere machten en magie verweven waren. Denk b.v. aan 'De Zwerftocht van de Vliegende Hollander' (De door elkaar heenvarende schepen, Van de Decken die op een veertje blaast om de storm op te roepen). Daar gooide hij de warme, van drogend wasgoed bezwangerde keuken mee open en de tocht van het onbekende streek langs de opgeschoren jongensnekjes!

Dan heeft Kuhn een instorting. Ruim een jaar lang tekent hij geen strips. Als hij weer terugkomt is vreemd genoeg zijn nivo gedaald, het is nog steeds knap en konstant wat hij maakt, maar het ziet er moe uit. De verhalen worden steeds meer 'gewoontjes'. De lef is eruit! En weer dat vreemde evolutieloze werk tot aan zijn dood. Enkele nivo's lager dan vroeger. Maar konstant. Géén opgang, géén neergang. Hoogstens een bijna onmerkbaar geleidelijk wegebben, zo schrijnend geïllustreerd in Stripschrift 24 en deel 26 van de Skarabee-reeks herdrukken. Oude striptekenaars sterven nooit, they just fade away. Ik moet bekennen dat m'n nekharen recht omhoog stonden toen ik die pagina's voor het eerst zag.

Betreft: foto's Almare

Een van de leukste ervaringen van de laatste tijd was voor mij het opsporen van de echte 'Vrijheid', de ware 'held' van de heer Maes, binnenkort ingezetene van Dordrecht stad van zovele striptekenaars, blijkt gebouwd te zijn in 1929. Na veel naspeuringen (je maakt een strip over een geheim agent of niet!) bereikten we de oorspronkelijke eigenaar, de heer Tj. Huese die zo vriendelijk was de eerste vier deeltjes van Kapitein Rob te vergelijken met zijn herinneringen. Zijn reactie was als volgt:

1

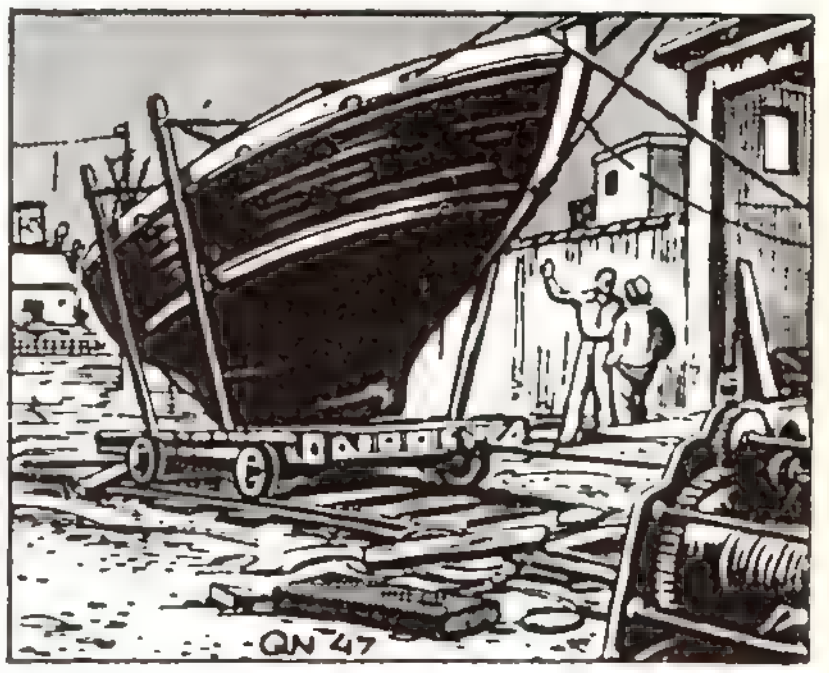

Geachte heer Lodewijk,

Met plezier heb ik het eerste deeltje over de 'Vrijheid' van kapitein Rob bekeken. Inderdaad kan ik aan een groot aantal details met vrijwel aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid vaststellen, dat onze oude 'Almare' voor dit schip model heeft gestaan.

Bijgaand zend ik u een drietal foto's. De foto op de helling is genomen kort voor de tewaterlating in 1929 op de werf van Kok in Huizen, die thans daar niet meer aanwezig is.

De andere foto's zijn van ruim na de oorlog. De Almare is naar een ontwerp van mijn vader ir. B.F.Huese gebouwd door de scheepswerf van Janus Kok in Huizen in de winter 1928/1929. Het is een z.g. Noorse jol resp. spitsgat met het roer aan de steven. Het ontwerp is geïnspireerd door de ontwerpen van Collin Archer.

Het ontwerp is vooral in de Scandinavische landen zeer populair. De rompvorm is beroemd om zijn zeer goede vaareigenschappen, vooral ook op zee.

De afmetingen waren 9.60 m lang over de stevens, 3.25 m breed met een diepgang van 1.45 m. Aanvankelijk werd een gaffeltuig gevoerd met een grootzeil van 45 m2 en een fok van 15 totaal 60 m2 aan de wind. Eén van de latere eigenaren heeft het tuig gewijzigd in een kottertuig met fok en kluiver, zoals op dè foto te zien en het zeiloppervlak teruggebracht naar ± 50 m2. In het schip stond destijds een Kromhout K1 ééncilinder 11 pk dieselmotor nadr ontwerp van mijn vader. Het is een zeer snel en zeewaardig schip.

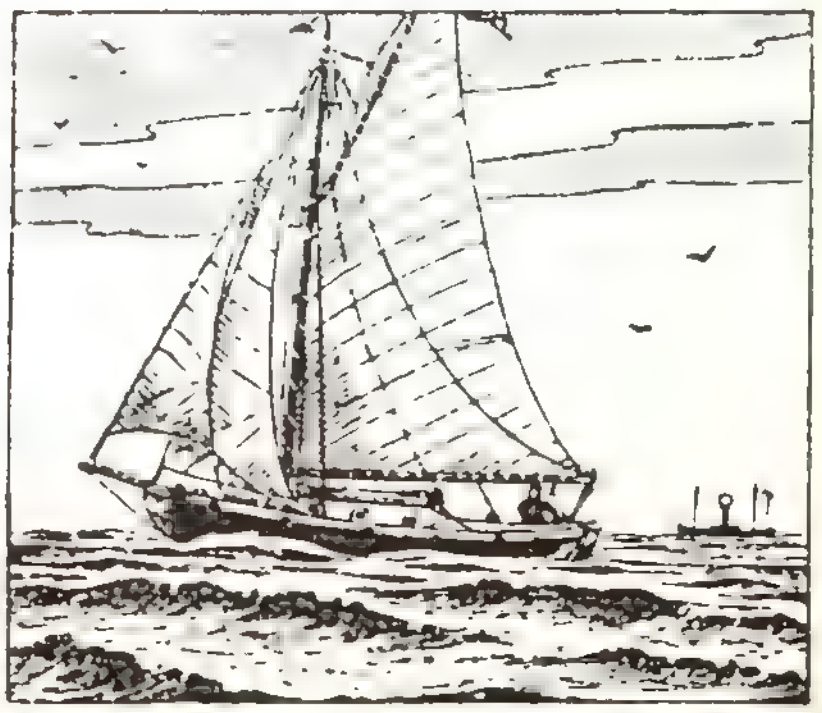

het zeilschip De Vrijheid

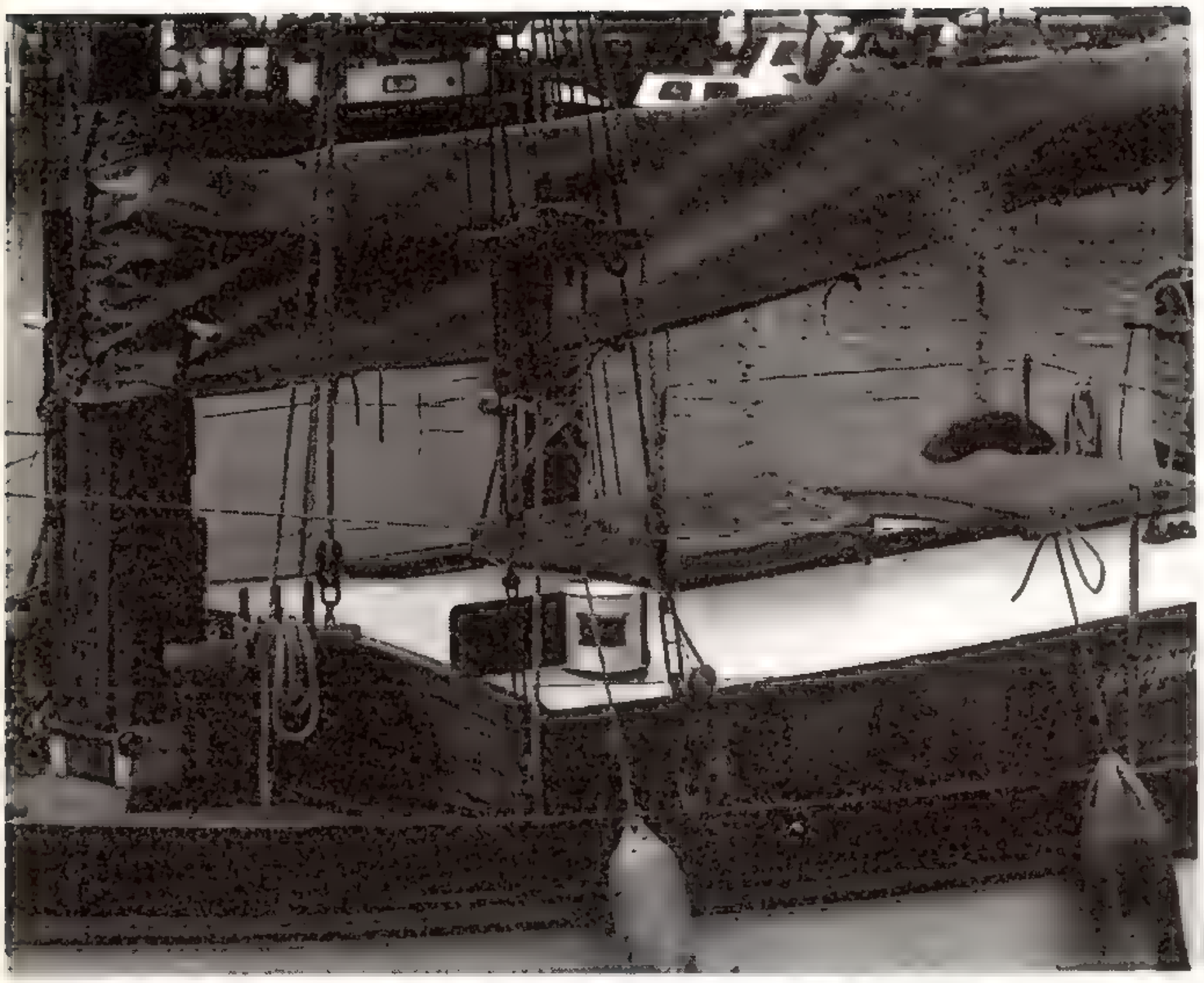

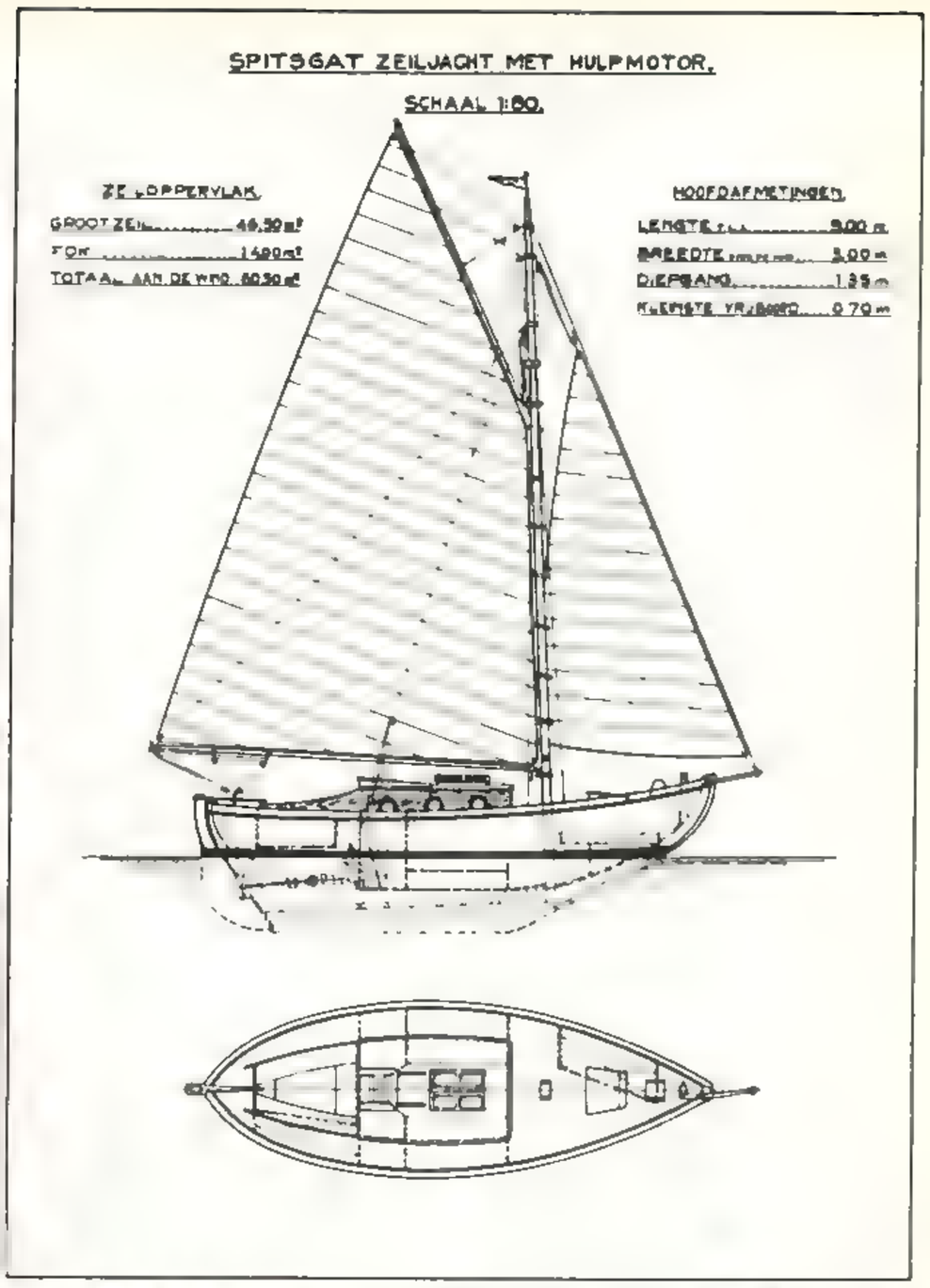

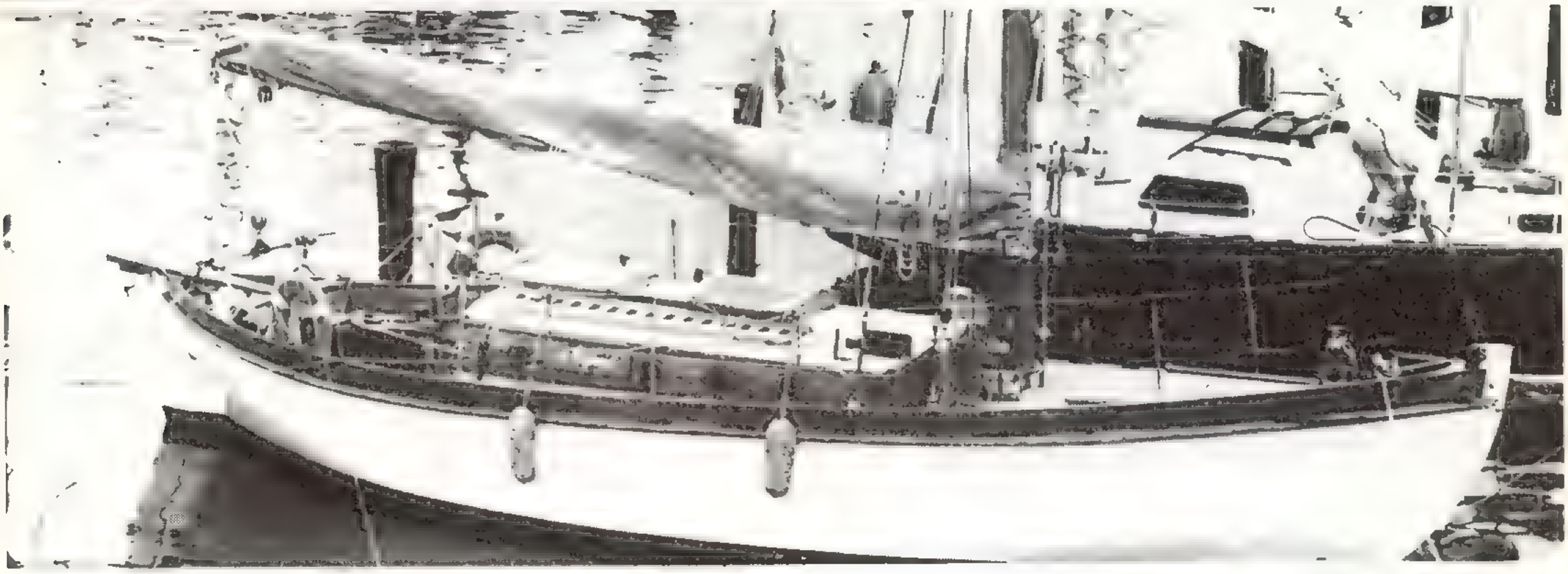

Kapitein Cees voor Pampus

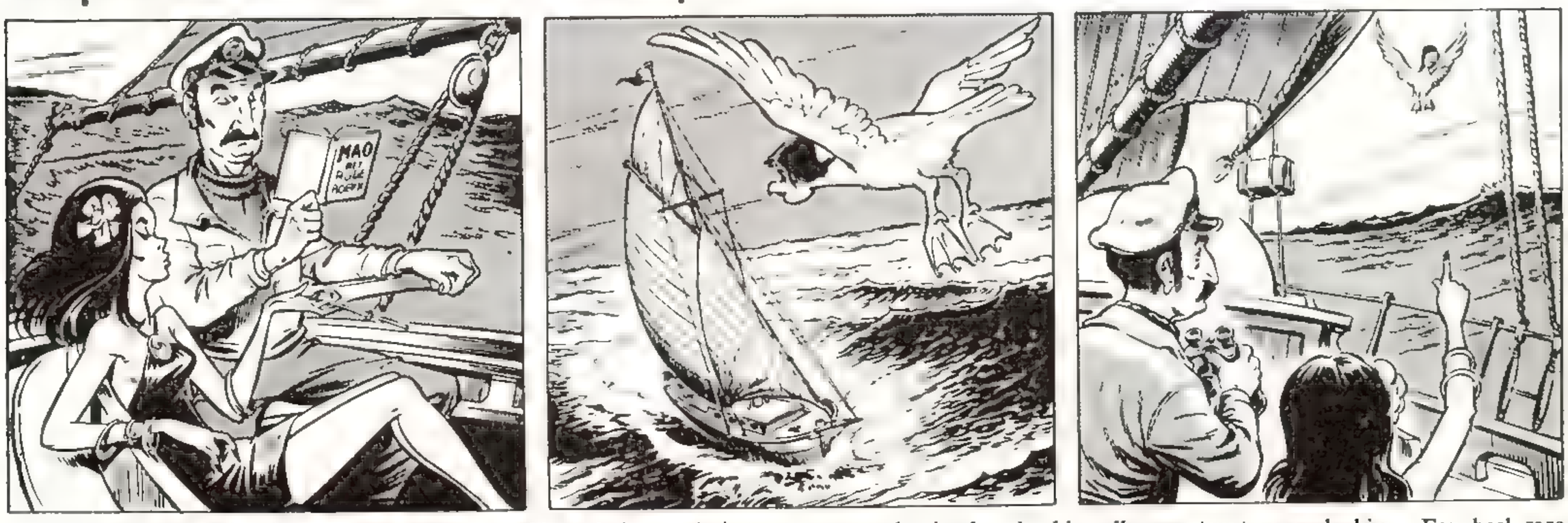

Fier richt de Hedonist zijn neus naar het oosten. Voor de boeg schuimt het witter dan witte sop met de remmende werking. Kapitein Cees, de helmstok in de linker- en het Rode boekje als vakantielectuur in de rechterhand, richt zich tot Loevende Lotus, zijn avontuurlijke metgezellin. „Het zal een harde dobber worden", verzucht hij.

In 80 dagen, heeft Kapitein Cees aangekondigd, vaart hij rond Pampus. Kruisend koerst hij tegen de oostenwind in, die het want van zijn Hedonist strak spant als de pantalon van zijn art-director. „Een rare vogel aan bakboord", fluistert Loevende Lotus hem in het oor.

Cees laat een stuk literatuur, dat hij net nieuw uit zijn voorraad in het vooronder heeft gehaald, vallen en tuurt naar de kim. „Een heel rare vogel", beaamt hij verontrust.

De vogel scheert naderbij. „Het is een Lambertus Makrotestes", roept Cees opgewonden. En dan zachter tegen Lotus: „Deze vogels hebben een natuurlijke radar. Er is door velen geëxperimenteerd om achter de golflengte te komen, waarop de radar te ontvangen zou zijn. Wie het lukt, beschikt over een geweldig apparaat om mee op onderzoek te gaan."

De LM, de lange poten wat slungelend achter het slanke lijf, blijft boven de Hedonist cirkelen.

(wordt vervolgd)

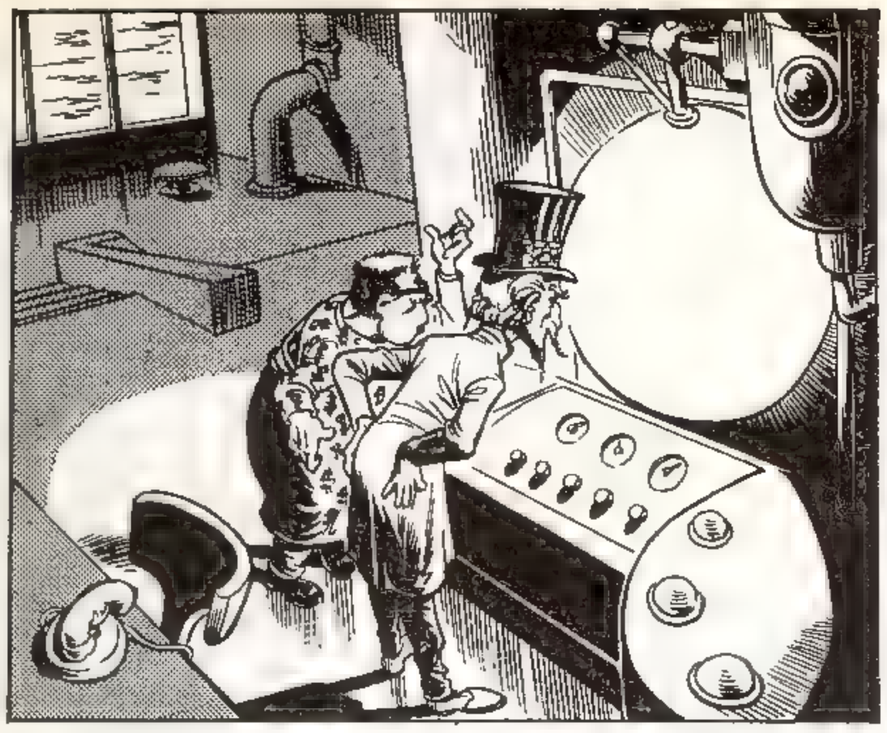

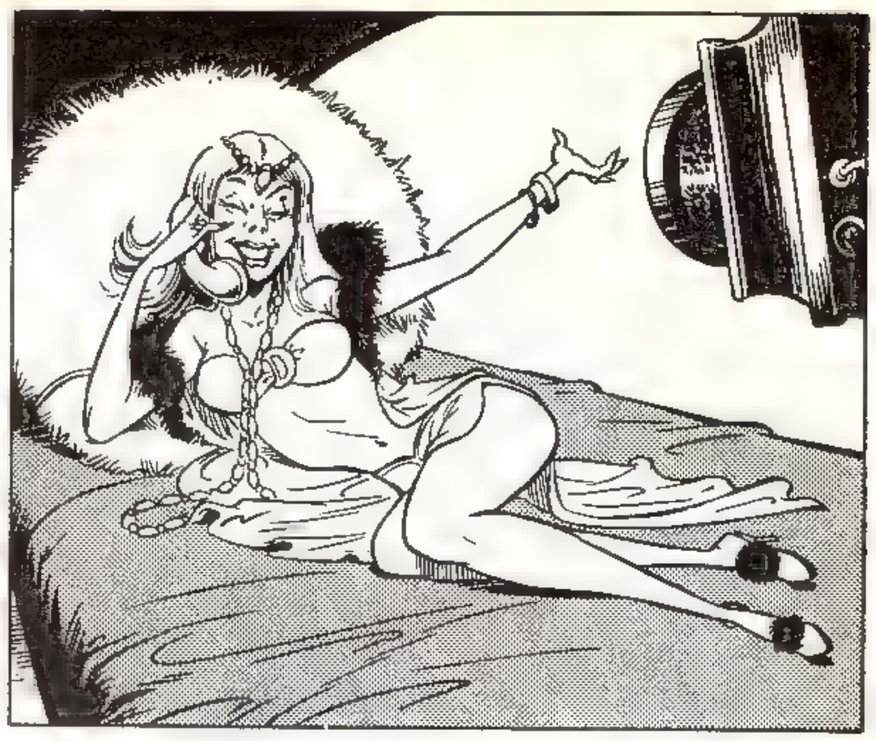

Op Pampus zitten intussen professor Rubico en zijn assistent Youngo ook niet stil. Ze richten hun eye-ball-machine op een punt, mijlen naar het westen. „Youngo, wat is dit wat ik zie? Dit is toch niet de Lambertus Makrotestes?"

De Japanner tuurt in de machine. Hij ziet sterretjes, pupillen en luvillen en molkron. Met wat draaien aan het Dash-board krijgt hij een veel witter beeld. Als het niet meer witter kan, stamelt hij: „Nee, dat is niet de LM, dat is de pont van Avignon". „Duivelsdreft en edwardbond," klinkt de snerpende stem van zijn meester.

„Youngo, bel onmiddellijk het Instituut voor Praktisch Moeilijkdoen", roept professor Rubico. „Vraag waarheen we moeten richten, we hebben geen voeling meer met het medium".

Professor Rubico probeert nu zelf of hij, zolang hij van Youngo nog niets gehoord heeft, de eye-ball-machine in de goede richting gesteld kan krijgen. Hij herinnert zich plots de woorden van zijn collega O'Gulvus: „Ik heb mijn eigen dogma en dat ontspringt aan observaties van het menselijk gedrag, zoals dit is geboekstaafd door dr. Gallup, dr. Starch en de postorder-experts."

Rubico rent naar de roepfoon en belt zijn eigen Dogma.

Met een onverwachte mildheid in zijn stem vraagt de professor aan Dogma, of ze hem weer voeling kan geven met het medium. Dogma, die net voor Pampus ligt, vraagt hem ook het kijkglas in te stellen. De professor ziet haar liggen. Ze zegt: „Rubi, zie je hoe je het medium weer in je vingers kan krijgen ?" „Ja, ik zie het", zegt de professor. „En als er

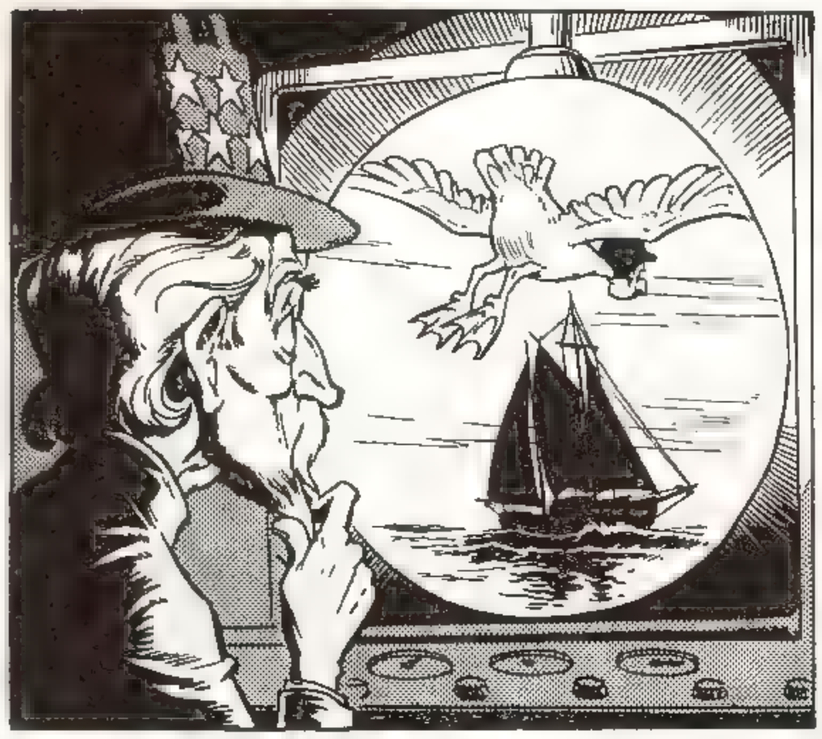

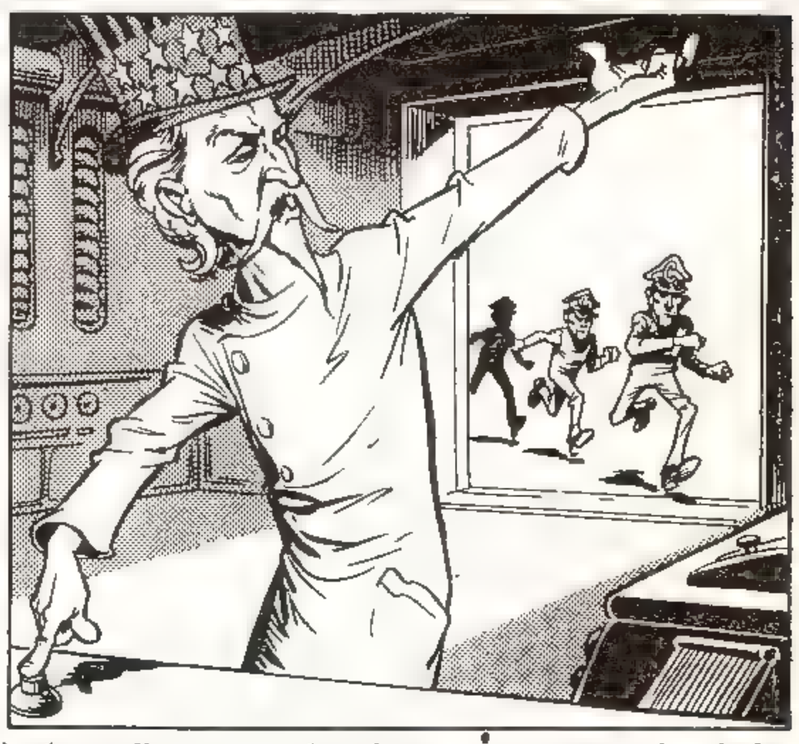

iets is waarmee ik LM kan pakken dan is het wel hiermee."

Professor Rubico zendt zijn Dogmatische beeld uit en meteen ziet hij het contact met de Lambertus Makrotestes hersteld. De vogel neemt alles op wat er op de Hedonist gebeurt. Langzaam vervloeit het Dogmatische beeld op de eye-ball-machine in dat van Loevende Lotus. Professor Rubico merkt dat de LM vooral haar nauwkeurig observeert. Hij ziet ook dat de Hedonist wat uit de koers is geraakt, omdat Cees op dat moment meer aandacht voor Lotus dan voor de helmstok heeft.

„Dat beest maakt me zenuwachtig", zegt Cees. Gebiologeerd volgt hij de vogel. Zijn schip verliest vaart. Loevende Lotus ligt aan lij en staart omhoog. De Kapitein legt zijn pet op het kompas en tuurt de einder af. Daar, ver weg, ligt Pampus, waar hij omheen moet varen. Hij ziet dat de boeg naar het eiland gewend is, maar heeft geen vrees. Met een masculine zwaai werpt hij het anker uit. Dan liggen hij en zij aan lij.

Voor Professor Rubico is het moment gekomen. „Youngo", roept hij. Maar Youngo zit net in een tachistoscopische analyse van de situatie, hem door het Instituut voor Praktisch Moeilijkdoen aan de hand gedaan.

Rubico rent dan zelf naar zijn laboratorium, zet zijn heetste alarmlijn aan en schreeuwt om zijn maritieme makkers: Jil Haspel, John Losbol en Dick Doerak.

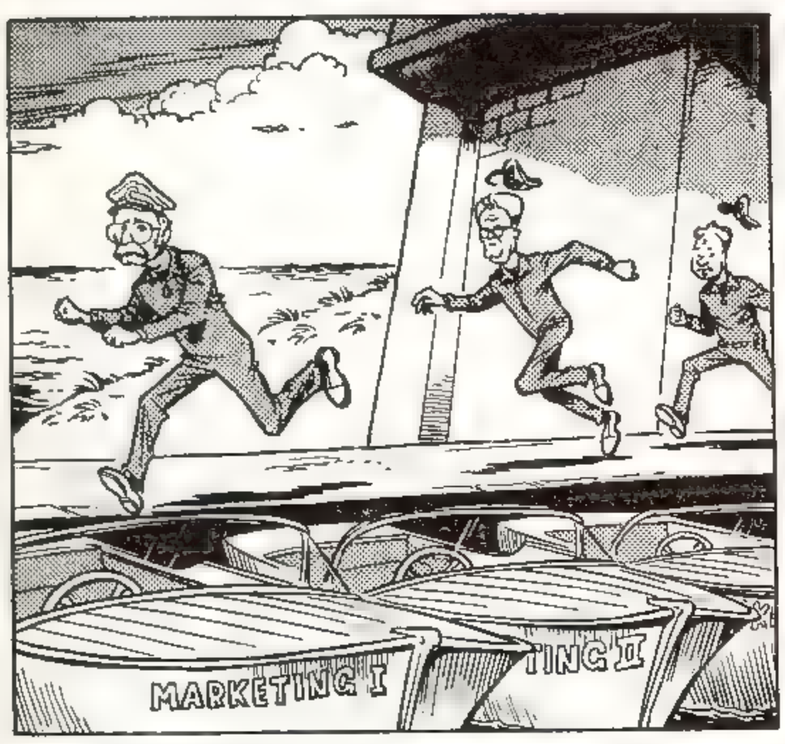

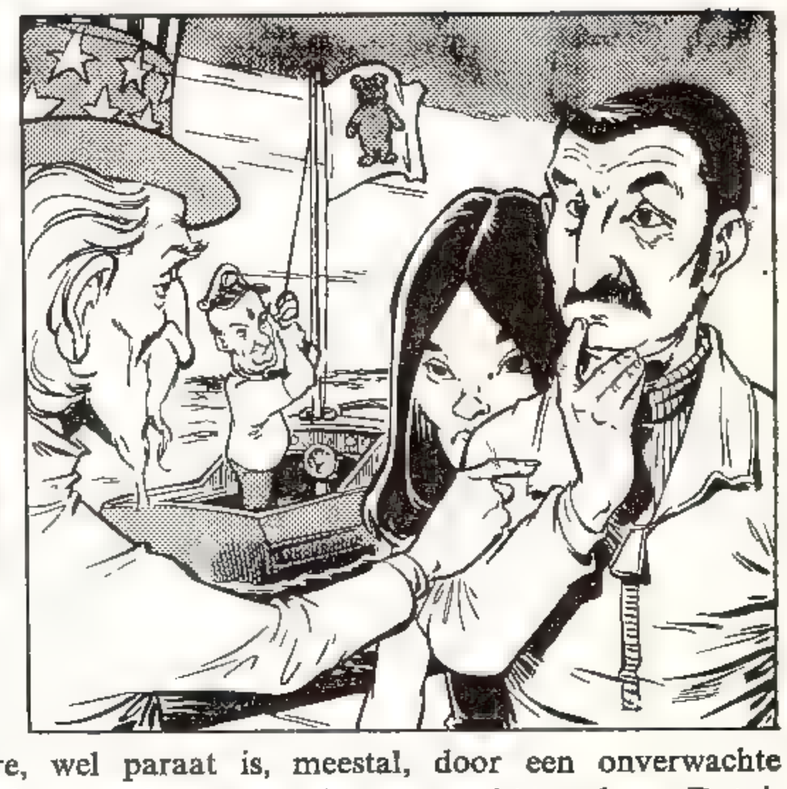

Met hun communicatiepetten op gaan ze aan boord. Hun schepen, de Marketing I, de Marketing II en de Marketing III, snellen naar de door professor Rubico opgegeven plaats. In de machinekamers zwoegen de assistent-ae's om de motoren op te jagen met de sro-stof, die de professor als brandstof heeft ontwikkeld.

„Jil, John, Dick- opdracht 1: bereik Hedonist. Opdracht 2: enter Hedonist. Opdracht 3: brengt hem op naar Pampus".

Loevende Lotus schrikt op. „Cees, kijk, aan stuurboord".

De zeerob zegt kalm: „Voorzitter Mao zei in mei 1938: „Overmacht zonder paraatheid is geen echte overmacht, en kan zelf niets ondernemen. Is het zich eenmaal van dit punt bewust, dan kan een leger dat, hoewel numeriek de mindere, wel paraat is, meestal, door een onverwachte aanval op de vijand te ondernemen, de overmacht verslaan. Dat is nummer 130".

Maar professor Rubico heeft zijn kennis beter gesegmenteerd. Hij communiceert levendig met Jil, John en Dick, die de Hedonist al snel op sleeptouw hebben. De vogel LM wijst de weg terug en de Hedonist wordt aangelegd op Pampus. Kapitein Cees ziet zijn belagers. Op de Grote Beer wordt de eigenaarsvlag gehesen. „Wij hebben je de poets gebakken", zegt Rubico. „Die 80 dagen op zee moet je maar vergeten. Je begint hier een reclamebureau: Pam, Pus & Partners. En hier is je eerste account: het parlement van Pampus".

Uit Ariadne. Ter gelegenheid van het G.V.R.congres 1-10-'70. Realisatie Toonder Studio's.

Overigens was natuurlijk de droom van vele Hollandse jongens in de jaren vijftig om Kapitein Rob te worden als ze groot waren. Mijn vriend Anton en ik waren zelfs enige tijd samen van plan Kapitein Rob te worden. Het was helaas maar weinigen gegeven die droom ook te realiseren. Eén van die weinigen is Kees van Staal reclameman van beroep, maar in werkelijkheid: Kapitein Rob! Op mijn verzoek schreef hij de volgende (ik kan het niet anders noemen) loyaliteitsverklaring. (M.L.)

Ik was Kapitein Rob

door Kees van Staal

Tussen de Canaries en de Kaap Verdische eilanden hebben we tien dagen in een volstrekte windstilte gelegen. Alleen de zeestroom duwde ons een mijl of dertig om de zuid in vier en twintig uur. De hitte was zo groot, dat de damp van de zee het in de middag onmogelijk maakte om een zonnetje te schieten. Er was dan nauwelijks een horizon. Olga en ik lagen meestal op de kuipbanken onder een over de grote giek gespannen zonnescherm. Urenlang staarden we door onze zonnebrillen over het water, dat de zon met miljoenen spiegels weerkaatste. Elk kabbeltje, elke beweging was een reflector.
De oceaan was levenloos. Geen plankton, geen vis. Grote delen van de oceaan zijn woestijnen van diepzwart water als je er loodrecht inkijkt.
Op de zesde dag zagen we ze, de wezens van Professor Lupardi.
Olga zag ze het eerst. Ze zat naar stuurboord te kijken en zei plotseling 'Kees'. Ze gebruikt mijn voornaam alleen als ze woedend is of als er iets buitengewoons gebeurt. Ze is een van die mensen, die met ja praten zonder een persoonlijke aanspraak.
Ze wees schuin naar voren, keek me even aan, draaide haar hoofd weer naar de zee en zei heel rustig: 'Er komen een aantal levende wezens aan. Als ze niet zwemmen, worden ze mechanisch voortbewogen.'
Ik keek in de richting, die ze mij aangaf. In rechte lijn vanaf de in de warmtenevel gehulde horizon kwamen v-vormige bewegingen van het water naar ons toe. Af en toe scheen er een donker, bolvormig lichaampje boven water uit te steken.
Ik ben op zee altijd op mijn hoede voor hallucinaties. Beelden uit het onderbewuste kunnen plotseling op je netvlies verschijnen als werkelijk onderdeel van de omgeving. Maar ik wist op dat moment zeker, dat er een kunstmatig eiland in de buurt was, waarop Lupardi waanzinnige uitvindingen had geïnstalleerd om er de wereld mee te beschermen. Yomoto had ons gezien via met de kromming van de aarde meebuigende radarstralen. Hij stuurde nu zijn afschuwelijke, bestuurde dieren op ons af. Ik bleef staren naar de onvermijdelijk, onweerstaanbaar naar ons toezwemmende wezens. Ik voelde dezelfde opwinding van angst, die ik had bij mijn eerste ontmoeting met een stel grote orcas.

Het waren zeeschildpadden, honderden reptielen op weg naar een onbekend strand achter ons, aan de Afrikaanse kust, om er hun eieren te leggen in het door de maan blauw verlichte zand. Ze werden gestuurd door een conditie die honderd miljoenen jaren ouder was dan die van Lupardi.

In die dagen was ik Kapitein Rob. Ik was eigenlijk allang Kapitein Rob al heet mijn schip Karin in plaats van Vrijheid, mijn hond Sancho en niet Skip, als droeg ik nooit een zeemanspet.

Als Amsterdammers lazen we thuis het Parool. Ik heb tot de laatste aflevering elke avond Rob gelezen, alleen onderbroken door mijn soldatentijd in Indonesië. Maar daar kreeg ik de boekjes toegestuurd. Ik las ze in Bandoeng, in Batavia, in Poerwakarta. Ik had er zelfs een paar in mijn barang als we op aktie gingen.
Kapitein Rob was mijn grote ontsnapping aan de werkelijkheid en tevens mijn projektie. Ik ben er altijd van overtuigd geweest, dat ik op een dag de grote oceanen zou bezeilen op mijn eigen schip met mijn eigen hond en met een enpassant ontmoete zeevrouw.
Ik was de enige niet. In de jaren vijftig en zestig, toen zeezeilen dat wil zeggen zeilen op het IJsselmeer, de Wadden en een stukje Noordzee, nog maar door een paar merkwaardige lieden werd bedreven, waren er een paar Vrijheden. Niet alleen heetten die scheepjes zo, ze hadden vaak Vrijheid-achtige lijnen. En we hadden allemaal een Kapitein Rob aan boord. De Sailor is nu nog altijd de meest populaire scheepsontvanger op jachten, maar toen had je de Sailor 46T. In een van de interieurtekeningen van de Vrijheid zagen we Kapitein Rob bij een ontvanger, die echt bleek te bestaan. Radio Holland, de grootste Nederlandse onderneming in scheepselectronica, verkocht hem. Technici van Radio Holland uit die dagen herinneren zich nog, dat dat type verkocht werd als Kapitein Rob Radio.

Die zeilers waren niet rijk, integendeel zelfs. Het waren gekken, zoals Appie Weyttenburg, Henk Takens, Ome Willem en ik. Mensen, die geen cent te makke hadden en via waanzinnige leningen lange speurtochten naar oude scheepjes in verre havens en opofferende zelfbouw aan hun boten kwamen. We ontmoetten elkaar in de havens van de west- of oostkust, die nog onbelemmerd door de schandelijke polders van Rijkswaterstaat, open lagen naar een meer dat naar de oude Zuiderzee rook. We waren dan vaak de enige schepen in de haven, waar de vissers ons kenden. Waar we een kwartje havengeld betaalden. Waar het leven zo stil was, dat je het suizen van de olielampen in onze roefjes kon horen vanaf de kade.

Die avonden, waaraan ik met een diepe nostalgie terugdenk, werd er over Rob gesproken. We kwamen samen op een van onze schepen, volgens een niet afgesproken toerbeurt. Een natuurlijke gang van zaken. We bakten de visjes, die we voor een handvol nikkel kochten op de afslag en aten de rode rijst van Appie, die hij altijd in een baal in het vooronder had liggen. En we wisten alles van schepen en alles van alle Vrijheden die ooit door Kapitein Rob bevaren waren. We kenden ze tot het laatste stukje van het gedetailleerd getekende tuig. We waren er ook altijd diep van overtuigd, dat we net als Rob grote oceaantochten zouden maken en dat hebben we gedaan met uitzondering van Ome Willem. Die mocht niet van zijn vrouw. Wij waren zeer tegen dat huwelijk, we hebben hem er ruim van tevoren voor gewaarschuwd. 'Ome Willem, de meeste vrouwen houden niet van schepen en niet van de zee. Weet wat je doet Ome Willem'. Ome Willem was gedoemd om een droom Rob te worden in plaats van een echte, zoals wij.

"Yomoto" En waarachtig, ik zag hem ook!

Met Appie heb ik een tocht gemaakt vanuit het hart van de Golf van Biscaje naar Amsterdam. Drie weken tegen een keiharde Noord Ooster op. Wij zeilen namelijk alleen maar naar plekken, waar de havens en de mensen nog zijn zoals ze in Kapitein Rob waren. Noorwegen, Bretagne, Noord Engeland waren zulke beste plekken.
Op een avond liepen we met veel moeite Guilvinec binnen, vlak bij het beruchte Raz de Sein, een ver in zee uitstekende rotsenstraat. We werden beschenen door de Pen'Mar, de vuurtoren waarvan ze zeggen dat hij zoveel vissers heeft zien ondergaan. In de getijhaven konden we tegen een Bretonse kotter aanliggen. Appie stelde voor op zoek te gaan naar een warme maaltijd. In een nauw, middeleeuws straatje, vonden we een kleine, gesloten gelagkamer. We hadden de brutaliteit van zeer hongerigen. We bonsden op de deur hoewel de avond al overging in de nacht. Na aanhoudend bonzen hoorden we geschuifel binnen en een onbestemde die om kalmte riep. De deur werd geopend, een kleine, brede gestalte stond gebogen achter een olielantaarn, waarmee onze gezichten beschenen werden. Appie fluisterde tegen mij 'Yomoto'. En waarachtig, ik zag hem ook staan. Een paar seconden lang bleven we stil, onze schouders tegen elkaar aangedrukt, in de vaste overtuiging aan de ingang van een afschuwelijk laboratorium te staan.
Toen onze breinen weer geloven konden wat onze ogen zagen, stond er een oud vrouwtje in een zwarte omslagdoek. Een kromme vissersweduwe, ongetwijfeld een heks in de middeleeuwen, maar nu een lief, eenzaam mens, dat na enige gewisselde woorden begreep dat we van zee kwamen en honger hadden. We kregen een emmer gekookte rivierkreeftjes met een saus, waarvan ik af en toe de smaak terugkrijg. Twee flessen wijn en een lang verhaal over de haven en de gruwelijke zee daarachter, daarbuiten. De maaltijd en haar gastvrijheid kostten een bedrag, dat we zo uit onze zakken konden halen. Ik zou nu voor hetzelfde avontuur een loon overhebben. Zo inflateert ons heimwee.

Met Henk Takens en zijn Rietje, een klein Amsterdams vrouwtje van zeer grote klasse, zo eentje waarvan elke Kapitein Rob droomt, zeilde ik van Bermuda naar de Azoren en vandaar naar Engeland.X-Q kwam van Brazilië en had met Henk op Bermuda afgesproken.
In die zomer waren er veel windstiltes en in het zuiden dreigden de orkanen, de wervelstormen die ontstaan als de hitte van de zee de sidderende, van waterdamp verzadigde lucht dwingt tot opstijgen. Zo hoog dat hij plotseling tot wolkenmassas afkoelt en verdicht om dan door de beweging van de planeet aan het draaien gebracht te worden. Vernietigende stormen zijn het met een oppervlakte van een hele landstreek soms. We dachten aan de ramp met de Pamir, die prachtige volmaster, die onderging in hetzelfde gebied in dezelfde tijd van het jaar.
We hadden onze koers ver naar het noorden gezet, een omweg op de kaart, maar de wind zou dat ruimschoots goed maken.
Op een dag werden we opgeroepen op de Sailor, nog steeds die oude Kapitein Rob Radio van me, door Bob van Vugt.
Bob was een timmerman, die naar Australië emigreerde, daar uit verlangen zijn schip bouwde en nu op weg was met vrouw en kinderen naar de stad, waar hij geboren werd.
Bob was driehonderd mijl naar het zuiden in de windstiltes terecht gekomen en begon tekort te krijgen aan allerlei zaken, die het leven op zee mogelijk maken. Henk en ik keken elkaar aan en zoals Kapitein Rob gedaan zou hebben, trokken we naar het zuiden, waar we na drie dagen het schip van Bob van Vugt vonden. Hoe we dat deden op die miljoenen vierkante kilometers water? Henk en ik bedachten het truukje om op gelijke horloges via de radio ontstane sextanthoeken te vergelijken met die van Bob. We ontmoetten onderweg naar hem toe een Italiaanse bananenboot. De kapitein riep na veel bon giorno's dat hij een doos met mooie 'carne' overboord zou zetten. En inderdaad werd er, verpakt in twee oude zwemvesten een gigantische diepgevroren cotelet van 25 kilo naar ons toegezonden. Bij het oppikken werd ik bijna door een haai verslonden, die eerst even geconcentreerd naar het vlees zwom als ik, maar van gedachten veranderde en mij kwam bekijken. Volgens Henk was het een zeer idioot gezicht om iemand met een stuk vlees boven zijn hoofd, regelmatig naar een haai in het wateroppervlak schreeuwend, op zijn hardst te zien zwemmen.
Die namiddag vonden we Bob en via een rubberbootje en een lijn tussen twee schepen werd een vleesfeest gehouden, dat geen enkel sterrenrestaurant in de wereld kan bieden, al had je er goud voor over.

Vlak voor de Azoren kwamen we in een storm terecht, geen orkaan, maar een van die zomerstormen, waar meer wind in zit dan zonneschijn. Op een hoog aandeinende zee werden we door een loeiende bakstagwind naar de door wolken onzichtbare eilandengroep gestuwd. Ik had een uur of vijf na donker nog een waterig zonnetje kunnen schieten, - tussen twee buien door -, we voeren precies op de zo verkregen positielijn.
Toen lagen er huizen in zee. Huizen op groene weiden, op die weiden liepen koeien. Weer dat gevoel van hallucinatie. Het was een fantastisch optisch effect. Aan de voet van de hoge vulkaan van Pico lagen de huizen, maar de rest van de berg verdween in dezelfde drijvende wolkenlucht die vlak boven onze mast hing. Die huizen kwamen zomaar uit een regenbui tevoorschijn als een luchtspiegeling in de woestijn.
Een uurtje later liepen we de haven binnen, waar 'cigaret Larry' op ons stond te wachten. Ik zweer het, hetzelfde snorretje, die scheve witte pet en dat magere, lange lichaam. Hij ving onze lijn op, maakte hem vast, keek ons met zeer zwarte, diepe ogen aan en zei 'bom dia Senores, welcome at the Azores'. Hij was de havenmeester.
Ik keek Henk aan en vroeg: 'Zie jij wie dat is? ' Henk antwoordde eenvoudig: 'Ja, Kapitein Rob, ik zie het'.

ZOJUIST VERSCHENEN!

NIEUWE OBERON-ALBUMS

de kleine Boze Wolf

DEEL 2

spitsboeven
speklappen
en
spelbrekers

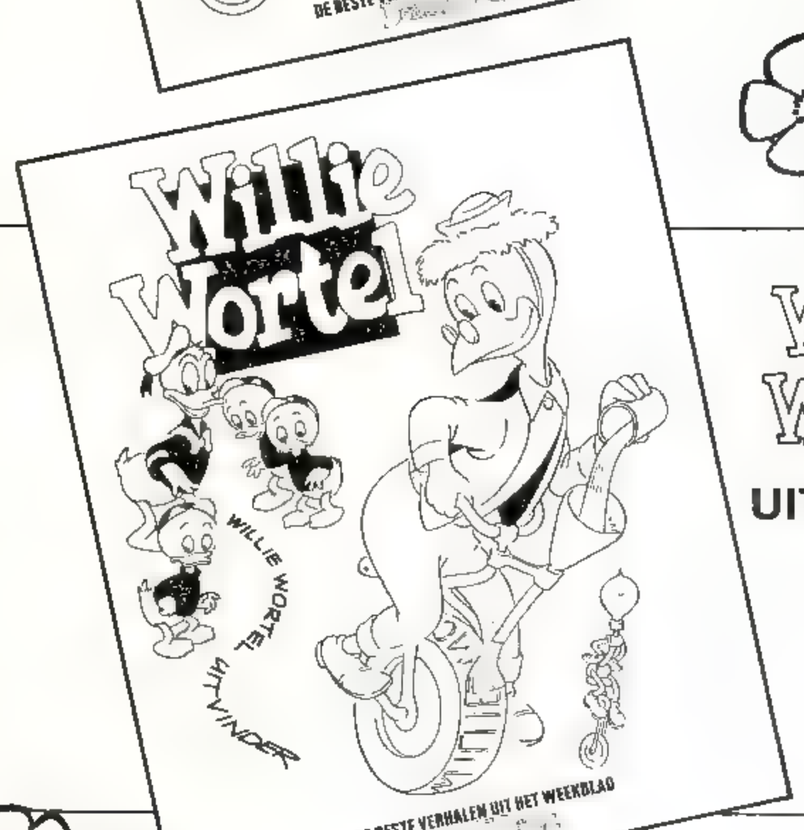

Willie Wortel

UITVINDER

DEEL 1

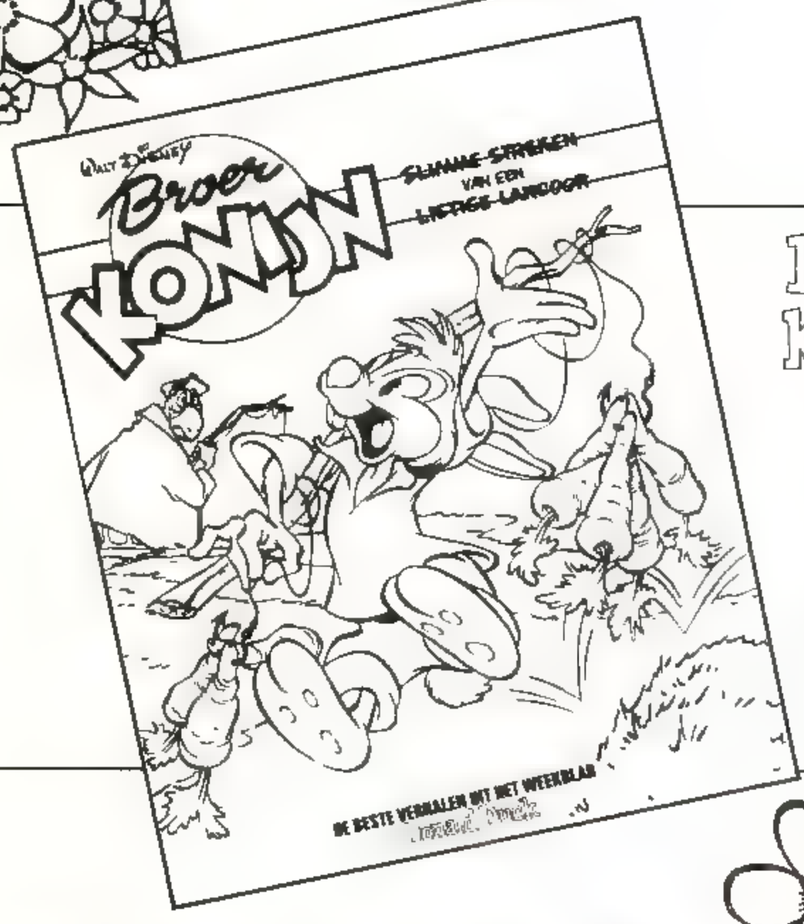

Broer Konijn

DEEL 1

slimme
streken
van een
listige
langoor

VERKRIJGBAAR BIJ DE BLADENMAN EN IN IEDERE BOEK- EN TIJDSCHRIFTENHANDEL

PRIJS f. 5,25 BELGIË 86 Bfr.

nederlands centrum voor belangstellenden in strips
POSTBUS 11335 AMSTERDAM

HET STRIPSCHAP

Na jaren moest het er eens van komen. De kontributie voor 1978 moet helaas worden verhoogd van f 12,50 tot f 17,50 voor diegenen onder u, die slechts kiezen voor het lidmaatschap van Het Stripschap.
Het lidmaatschap gekombineerd met een abonnement op Stripschrift kost u voor 1978 f 47,—.

SPECIALE AANBIEDINGEN

Medio december 1977 heeft de uitgeverij Oberon zijn zwart/wit serie gekontinueerd met een nieuwe uitgave. De delen 17 en 18 vormen tezamen één album.
Oberon achtte het beter het doorlopende verhaal van Theban, getekend door Bert Bus, niet in twee aparte delen doch als één deel uit te geven. Dit boek (in zwart en steunkleur) wordt uitgegeven met een hard cover en is 120 pagina's dik.
Verkoopprijs is f 14,95; leden van Het Stripschap genieten de gebruikelijke 10% korting.
Te verkrijgen door storting op postgiro 3291121 tnv Het Stripschap, Postbus 104 te Uithoorn

Johnny Goodbye deel 3 *De terugkeer van Al Capone* f 5,25

Douwe Dabbert deel 2 *Het verborgen dierenrijk* f 5,25.

Aangezien Het Stripschap de vorige delen van Johnny Goodbye en Douwe Dabbert in de Speciale Uitgaven heeft (gehad), zullen bovengenoemde delen eveneens worden opgenomen in de reeks aanbiedingen.
Leden van Het Stripschap genieten op bovengenoemde prijzen de gebruikelijke korting.

Te verkrijgen door storting op postgiro 3291121 t.n.v. Het Stripschap, Postbus 104, Uithoorn.

Redaktie en Uitgever van Stripschrift wensen u een zeer voorspoedig 1978. Zij wensen zichzelf heel veel enthousiasme, veel nieuwe abonnees en de optimale voortzetting van dezelfde loyale, gulle sympathie van lezers, tekenaars, scenaristen, vertalers, syndicaten, toptiensamenstellers, medewerkers, adverteerders, uitgeverijen, buitenlandse bladen, stripspeciaalzaken, antiquairs, persmedia en verwante redakties en Het Stripschap zoals die door de jaren heen al bestaat.

KAPITEIN ROB HAD HET TOCH MISGEHAD

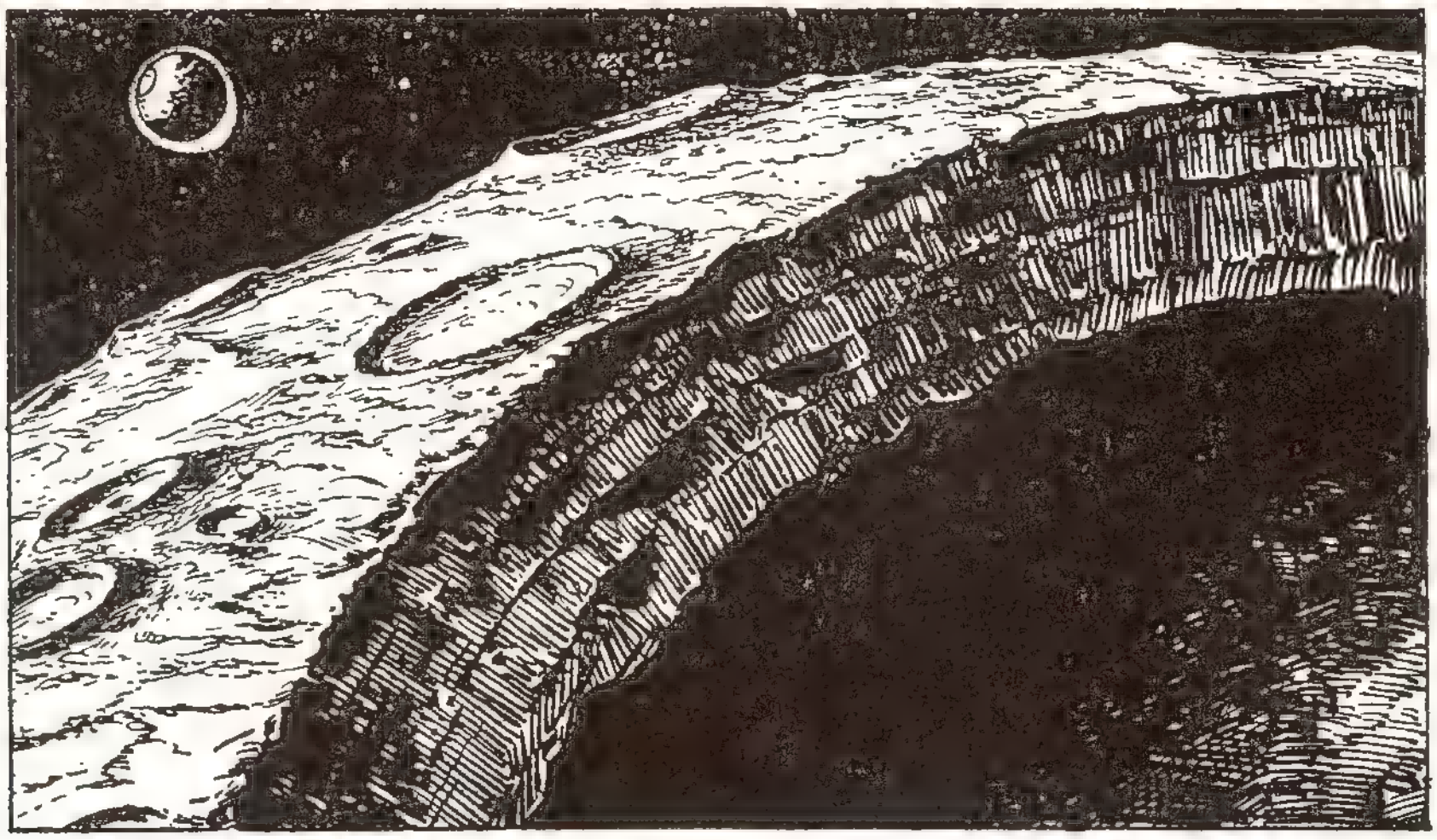

'Holle Maan'

Toen in 1959 een camera voor het eerst beelden van de achterkant van de maan doorzond naar de aarde, wachtte ik in spanning de berichten af. En toen de lunaire achterkant niet veel opwindender bleek uit te vallen dan de voorkant, heb ik een brokje weemoed met een ferm gezicht doorgeslikt. Pas toen heb ik me gerealiseerd hoezeer het geloof aan een holle maan met een gapend gat aan de achterkant, bevolkt door gloeiende lichtspiralen, in mijn hart verankerd had gelegen. 'Kapitein Rob' had het toch mis gehad.....

door Annemarie Kindt

Ongemerkt had Kuhn me, met zijn koene zeevaarder, vertrouwd gemaakt met een groot aantal sf-begrippen, en zo een basis gelegd voor een levenslange liefde. Want voor de vlaknaoorlogse generatie was er, tot in de zestiger jaren de uitgave van vertaalde sf-leesboeken en de import van buitenlandse sf een béétje op gang kwamen, maar weinig aan science fiction te genieten in Nederland. Kapitein Rob had, met nog een paar strips, vrijwel vrij spel. En Rob heeft daar m.i. het best gebruik van gemaakt. Kuhn sprak een eigentijdse taal, beter verstaanbaar dan de taal die de 19e-eeuwer Verne gebruikte en die te ver van de moderne mens af was gaan staan. De wat droge Europese stijl met haar wijdlopigheid en vormelijkheid was hem vreemd, de stijl die hij zijn verhalen in beeld meegaf was vlot, fantasierijk, en beslist niet kleinschalig. En de thema's die hij opbouwde zijn vaak verbazend oorspronkelijk te noemen. De holle maan (Het Levende eiland) is daar een voorbeeld van, evenals de ruimte-nomaden die er later (De Strijd om het Uraniumkwik) hun 'tenten' opslaan. En dan is er het miniaturiseren van dieren met het bijbehorend groeiproces (De Aanslag op de Vliegors) en de uit 2 halve bollen bestaande satelliet (idem). Het experimenteren van Lupardi met de natuur brengt ongelijksoortige partners bijeen als pinguins én dolfijnen die mechanisch-telepathisch bestuurd worden, condor-robots, tot vis omgebouwde mensen (om het voedsel-probleem op te lossen, merkt Lupardi trots op), en. . . een plastic ijsberg (om niet op te vallen); (Pinguineiland, De Condors v/h Andesgebergte, Het Oliemysterie). Ook moeten we niet de materie-zender vergeten waarvan de Geheimzinnige baron Himota zich bedient. Natuurlijk mogen we niet onwrikbaar stellen dat Kuhn deze thema's allemaal puur uit zijn eigen ideeënwereld heeft geput; er bestaan parallellen genoeg in de gevestigde science-fiction-literatuur , ook voor wat betreft de periode voor en in de oorlog, die overigens een weelde aan bizarre thema's te zien heeft gegeven die pas in de zeventiger jaren weer enigszins wordt geëvenaard. We zouden Kuhns toenmalige boekenkast en leesdieet moeten beschouwen als we exact zouden willen weten of hij mogelijkerwijs een grondthema ergens anders had opgepikt. Dat is echter helemaal niet belangrijk. Belangrijk is wel de uitwerking die een auteur (in dit geval een teken-auteur) aan zijn thema geeft, en die uitwerking is in alle gevallen origineel, eigen, en onderhoudend.

Dat kan ook gezegd worden van de thema's die wel tot de geijkte - zij het niet noodzakelijkerwijs versleten voorraad van de sf-auteur behoren. Daaronder vallen natuurlijk de ruimtevaart - hoewel een bewoonbare satelliet als ruimtebasis voor verkenningsvluchten wel wat ongewoon is (Het levende eiland), het tijdreizen, ook al gebeurt dat uitsluitend in de geest en blijft het lichaam van Rob in coma achter, de ondergrondse wereld (De Onderwereld van Prof. L.), de slavenmaatschappij (met heel aardig, radio-aktief draad in het haar van de slachtoffers), de 'machtige' radio-aktieve delfstof, de 'verloren vallei' met prehistorische dieren (De Vallei der Vergeten Wereld, Het Rijk v.d. Witte Mammouth), de invasie van vreedzame buitenaardsen (Het raadsel van Venus) en de robots. En uiteraard is Professor Lupardi zelf, met zijn onafscheidelijke Kra Kras van een Yoto een geijkte science-fiction figuur, maar daarover later.

. . . Giroraket. . . .

De behandeling die tekenaar Kuhn de robots, machinerieën en technische landschappen gaf is onberispelijk. Machines, wijdse zaken, kijkschermen met knoppen, vliegende schotels. . . alles in een aanspreekbare en overtuigende futuristische vormgeving. Leuke vondsten soms, zoals de 'eenpootsduikelaartjes' waarmee de slaven van Lupardi vliegenssnel door lange onderaardse gangen schieten (De Onderwereld van P.L.), en die bepaald aardige robot Brutus. Een voorlopen op de Daleks kan sommige machine-ontwerpen van Kuhn niet ontzegd worden, als ik me een kegelvormige robot met slangearmen uit de Vliehors-episode goed herinner. Degelijk, duur-

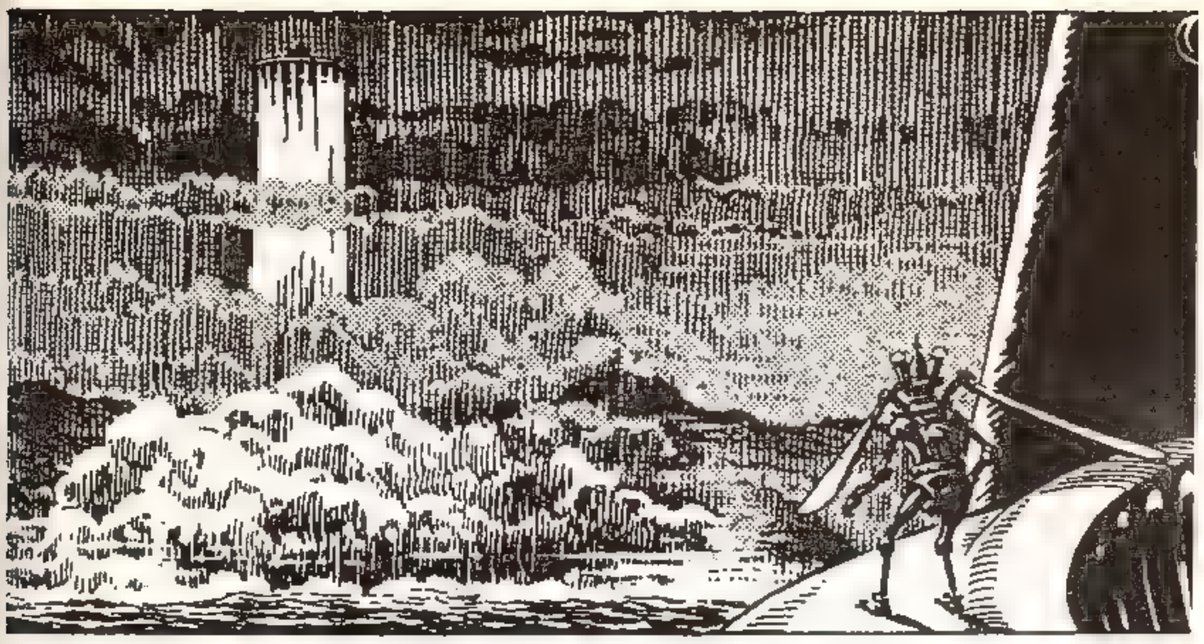

De robot schikt zich in zijn lot

zaam ontwerp schijnt voorop te hebben gestaan en daarbij voegde Kuhn een aandacht voor details die een kritisch sf-lezer/kijker bijzonder deugd doet. Ja, Kuhn beeldde even gedetailleerd de duivelse machinerieën van Lupardi uit als een volop dwarsgetuigde te lij en te loeverd overgehaalde brigantijn (of zoiets) die hij, ondanks de voortschrijdende schaarste van grote zeilschepen op de wereldzeeën, bij voortduring in zijn verhalen wist te halen.

Dat laatste, plus de vele excursies die hij, met Rob als toeschouwer/deelnemer, in het

kleedt hij machtig mooi aan, authentiek, zwierig als de zeilschepen bovengenoemd. Een verlangen naar de zwier en stijl en praal van echte oude zeilschepen en scheepsvolk, en officieren met pluimen op de hoed duidt toch op een wat romantische inslag bij een tekenaar die de romantische behoefte van zijn publiek zeker onderkend moet hebben. Maar ook de science-fiction liefhebber is een geheide romanticus!

Die schijnbare tegenstelling tussen oud en modern, tussen toekomst en verleden, zien we weerspiegeld in Robs ambiva-

Mad-scientist Lupardi

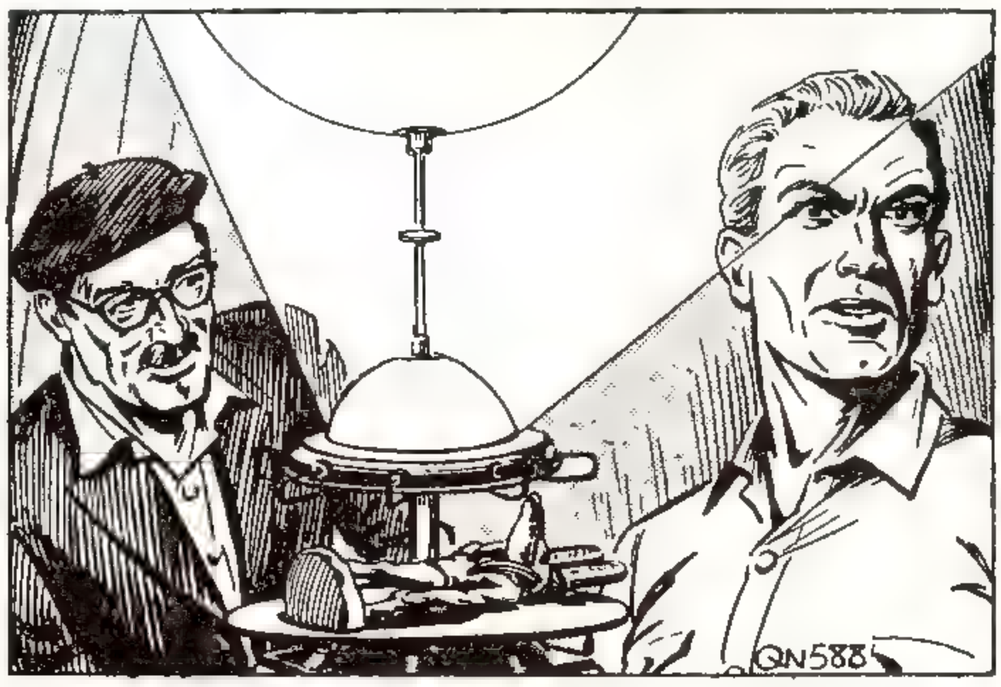

Excursies in het verleden. . .

verleden maakte, lijkt in tegenspraak met de natuurlijke aanleg die Kuhn voor de science fiction toonde. Of hij nu iemand met het gezicht van Rob mee laat spelen (Kaap Magelhaes) of Rob via een tijdmachine met een geheimzinnig kristal naar het verleden stuurt in de geest, dat verleden

lente houding tegenover Prof. Lupardi, de man van zeer onbekende herkomst! Naast de 'goede' Prudon vertegenwoordigt Lupardi niet automatisch het kwade. Hij is de geijkte 'mad scientist', de verdwaasde geleerde, die het l'art pour l'art toepast op de wetenschappelijke research, maar daarin is

feitelijk Prudon geen haar beter! Die onderzoekt óók om het onderzoeken (bepaald fatsoenlijk, dat gluren in het verleden dat hij doet), maar vermomt zich achter zijn keurige uiterlijk. Lupardi is eerlijker neergezet, en wordt na die eerste louterende val in de vulkaan (weer zo'n moment van herkenning, als bij Dr. No iemand in de kerncentrale duvelt) door Rob èn Kuhn niet meer tegemoet getreden als de erfvijand der mensheid. In Het Mysterie van het Zevengesternte (dat overigens toch een merkwaardig buitenbeentje is, als droom-verhaal) wordt Lupardi zelfs om raad gevraagd. De schurkenrol, onontbeerlijk in een goed romantisch verhaal, valt langzamerhand toe aan Yoto, die op een gegeven moment liever voor zichzelf begint.

Het is een vrijwel ondoenlijke zaak om de verhalen eruit te selecteren die speciaal sciencefiction te bieden hebben, daar

ben ik snel van teruggekomen. Overal schijnt wel een snufje sf in te zitten - het zoeken naar een radio-actieve delfstof, het varen op een straalboot, een tunnel onder de straat van Gibraltar, en ga zo maar door. Voor Kapitein Rob was de wereld nog een schatgroeve van mogelijkheden; rijkdommen en geheimen om elke hoek, erfgenamen en spookschepen, en verloren valleien, broederlijk naast een dwarse keeshond samengebracht in de strakke kaders van een krantendagstrip, die toch een verrassende continuïteit en innerlijke logica heeft weten te bewaren. Niet alle échte sf-verhalen van Kuhn waren even goed en oorspronkelijk, even fantasierijk uitgewerkt. Zijn science fiction echter was zuiver tot op de graat, bizar en wonderbaarlijk van idee, maar beheerst van uitwerking, waarmee hij een sf-strip schiep die begrijpelijk was voor kinderen, en voor volwassenen onderhoudend en verbeeldingprikkelend tegelijk.

Buitenaardse landschappen. . . .

Kapitein Rob in Amsterdam

Wie in Amsterdam geboren werd en er opgroeide zal altijd - hoe fraai zijn boerderij in de kop van Noord-Holland ook moge zijn - een zwak voor die waanzinnige stad, waar alles lijkt te kunnen, houden. Dat is zo en dat was zo!
Ook de Hilversummer Pieter Kuhn heeft dat in zijn werk aan de vele avonturen van Kapitein Rob in ruime mate bewezen.

Ondanks de gapende wonden die de Metro de stad toebracht, duiken in Kuhn's verhalen voor een ieder ook nu nog veel herkenbare punten op. Aan de ene kant betreft dat door Kuhn uiterst nauwkeurig - bijna fotografisch - weergegeven situaties, anderzijds gaat het om nieuwe composities van in zijn tijd bestaande elementen. En . . . dat alles gebeurde op het atelier van Kuhn in Hilversum!

Lex Ritman was ten tijde van de voorbereidingen voor dit Stripschrift bezig aan een vergelijkend onderzoekje m.b.t. 'strip en werkelijkheid' in de Kapitein Rob-verhalen en stond ons voor dit speciale Rob-nummer een gedeelte daarvan bereidwillig af.

Een gebrouilleerde layoutman, een broeierige fotograaf, een duffe redacteur èn een keurig heer togen op een vroege, vochtige, koude decemberochtend voor u het havenkwartier van Amsterdam in op reportage.
Kunt U zich het voor de geest halen, beste lezer, dat beeld van iemand die met een kapitein Rob-boekje in de hand studerend, schattend en vergelijkend, kortom: wereldvreemd, de rosse buurt van Amsterdam doorkruist? Nauwelijks? Dat beeld moet in grote trekken overeenkomen met de infantiele indruk die ik van mijzelf kreeg, |wanneer ik op mijn knieën tussen de akelig opengesperde fotovagina's en kolossale ribbelpenissen met griebelige handjes, vanuit een stapel gehavende Donald Ducks mijn verzameling kompleteerde. Het is me eigenlijk nooit precies duidelijk geworden waarom die blaadjes en nog wel onschuldiger als 'Barend de Beer' in sexshops te koop waren. Was het omdat pa dan voor zich, met 'Mie, ik ga wat Ducks halen voor de kinderen' een vrijbrief tekende die als toegangsbewijs gold voor een duik in het o, zo rijke leven van de sexfotomodellen, dat immers zo schril afstak tegen dat met 'Mie', met haar papillotjes in haar seksensemble 'Jolanda'?
Ik wist het toen niet en weet het eigenlijk nog niet, 'waren zij nu gek met hun waanzinnig opgeblazen flappers, of was ik het met mijn Duckies?
Het moet wel het laatste geweest zijn vrees ik, want ik verzamel nog steeds Ducks.

Hoe het ook moge zijn de lokroep van de dames van plezier en de schimpscheuten van de notoire hoerenlopers weerstonden we fier in dienst van de stripwetenschap. De blik verplaatsen van fraai geproportioneerde voorgevels omhoog naar werkelijke gevels kan toch een kleine moeite zijn!

Martin Wassington

Hoe dierbaar Amsterdam Pieter Kuhn ook later nog was blijkt vooral uit de Kapitein Rob avonturen: 'Het Geheim van de Bosplaat' (6), 'Avontuur op Pampus' (36), 'Mysterie van het Zevengesternte' (10) en 'De Goudschat van de Sheik' (39).
In onderstaand onderzoekje zijn naast de verhaalnummers, b.v. (16), de strooknummers geplaatst, b.v. (QN 4441).
De typisch Amsterdamse sfeer valt vooral uit de afbeeldingen van gevels, kerken, bruggen en oude bomen te proeven. Interessant is ook dat op (36) QN 2660 b.v. ingegaan wordt op de plannen voor een *IJtunnel* en dat ook van de *Zuiderzeewerken* (36) - QN 2692 wordt melding gemaakt.
Door dit alles te veronderstellen dat de Avonturen van Kapitein Rob alleen in Amsterdam op de realiteit geïnspireerd zijn is een grove misvatting; ook daarbuiten zijn voorbeelden te over van Kuhn's fotografisch geheugen en werken naar boeken en foto's.
Zo zijn bv. *De Brandaris* (6, 38) QN 4778, *De Willem Barentsz* (15) QN 1193, *De Dromedaris* (36) QN 2655, *Het Muiderslot* (36) QN 2682, de *Havens van New York* (32), *San Francisco* (32), *De sluizen van het Panamakanaal* (34), en *De gevangenis in Marokko* (8) terug te vinden.
Terug naar Amsterdam. Opmerkelijk is dat niet alleen het Amsterdam van de twintigste, maar ook dat van de zeventiende eeuw vrij nauwkeurig door Kuhn zijn weergegeven. *De Haringpakkerstoren* (23) QN 1777 en de zaak van de beroemde kaartentekenaar Blaeu (14) QN 1061.
N.B. Blaeustraat en Blaeu erf in het recente Amsterdam herinneren er nog aan.
Kuhn voert e.e.a. op in 'Het Geheim van de Vliegende Hollander' (14), waarin een voorvader van Kapitein Rob in Amsterdam verzeild raakt. Van het verleden naar het heden althans het heden in de tijd dat Kuhn zijn verhalen van Rob maakte, m.a.w. in hoeverre speelt het meer recente Amsterdam een rol in zijn werk?
Weinig moeite kost het in 'Mysterie van het Zevengesternte' (10) *Centraal Station* (QN 738), *Beurs* (QN 738) en *De Dam* (QN 791) terug te vinden. Het station is zowel van binnen als buiten getekend terwijl in (6/32) QN 428/2416 ook nog duidelijk de *St. Nicolaaskerk* is getekend. Bij de Dam zijn het PTT-gebouw, De Nieuwe Kerk en Het Paleis volkomen juist weergegeven (32).
De Schreierstoren (6) QN 428 is een interessant kernpunt omdat hij gelegen is tussen *het keldertje van Ome Jan Tijms*, handelaar in oude scheepsmaterialen en het kroegje *De juiste Koers* gesitueerd op de hoek van de Prins Hendrikkade (no. 93).
Het keldertje dat ter sprake komt in een interview dat gepubliceerd zal worden in een uitgebreid boek over de Kapitein Rob-strip en zijn achtergronden, komt voor in 'Het Geheim van de Bosplaat' (6, 36) QN 428/2662 en stemt tot in detail overeen met de werkelijkheid. Kuhn kocht er zijn materialen om zijn doorgaans wat oudere schepen te herstellen, zoals Kapitein Rob dat ook deed in de verhalen.
Ome Jan werd allengs Kuhn's vertrouwensfiguur, waarmee hij ook regelmatig in het kroegje op de hoek verscheen. De naam van het kroegje in de strip werd overigens door Ome Jan bedacht! Het keldertje is ondanks ingrijpende renovaties nog te herkennen (Gelderse kade 23). Taaie Toon, Peer den Schuymer, en Cigaret Larry bezoeken het (10) QN 797.
Dieper zoekwerk levert op dat ook het Oosterdok *De Pollux* (10) QN 802, *De Prins Hendrikkade* (36) QN 2675, Het Anker, Fantasio, De Kosmos en *Het Scheepvaarthuis* (36) QN 2661 en *Artis* (36) zijn terug te vinden.
Problemen waren er wel bij het terugvinden van het *eethuisje van Wang Hang* bij de hoek van de Duivelspootsteeg (10) QN 743 en 744, meest waarschijnlijk is dat model gestaan heeft het volkslogement *The Silver Dollar*, enkele huizen van de hoek van de Vredenburgerstraat op de Oudezijds Voorburgwal no. 11.
Enkele fraaie doorkijkjes zijn terug te vinden (10) QN 743 't verkeersbord op de hoek van de Lange Niezel en Oudezijds Voorburgwal. Ook ter hoogte van de Stoofsteeg is de doorkijk naar *de Oude Kerk* terug te vinden (36) QN 2664.
De wandeling van Rob en Paula uit 'Avontuur op Pampus' (36) QN 2664 eindigt bij een chinees restaurant Amoy op het Damrak, waar Lupardi violist blijkt te zijn. Waarschijnlijk is het restaurant: *Restaurant Hong-Kong* (36) QN 2664 ongeveer ter hoogte van de Cineac Damrak.
En tot slot van de wandeling de schipper Jaap Terwinde, vanuit de beurs gaat het langs het Damrak richting Centraal Station (39) QN 2869.
In een reeks artikelen in Striprofiel zal nog nader worden ingegaan op Kapitein Rob en Pieter Kuhn. Uiteindelijk zal in '78 een boek verschijnen met de achtergronden van de Kapitein Rob-strip en de persoon Pieter Kuhn.

Lex Ritman

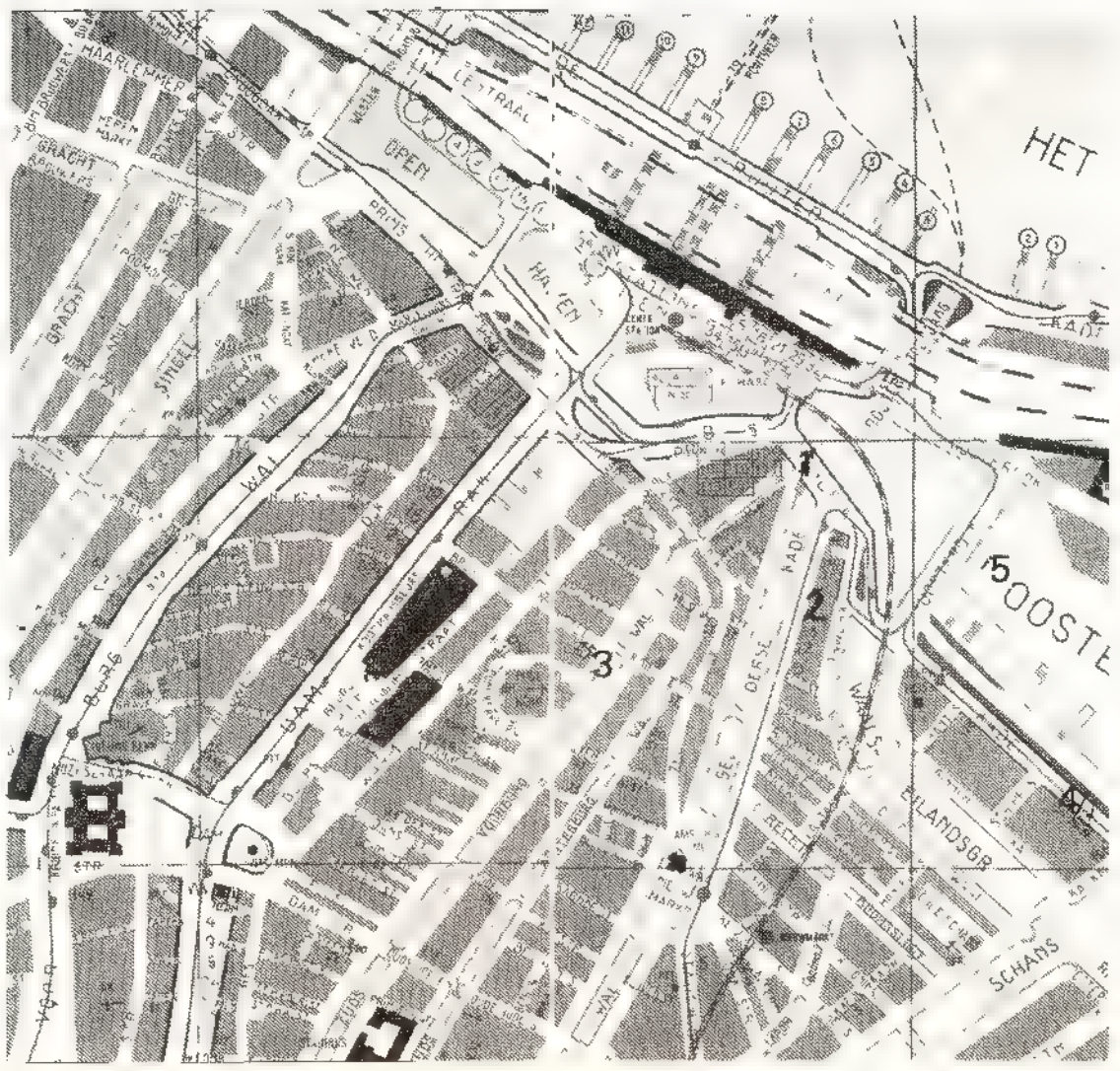

1

QN 428: *de Schreierstoren, het kroegje 'De juiste Koers' en de St. Nicolaaskerk.*

2

QN 428: *het keldertje van de tagrijn Ome Jan Tyms, Gelder-sekade no.23*

3

QN 743: *doorkijk Lange Niezel, Oudezijds Voorburg-wal, vanuit het eethuisje van Wang Hang (The Silver Dollar, Oudezijds Voorburgwal 11).*

4

QN 2675: *Prins Hendrikkade met (re) Het Anker, Fantasio, De Kosmos.*

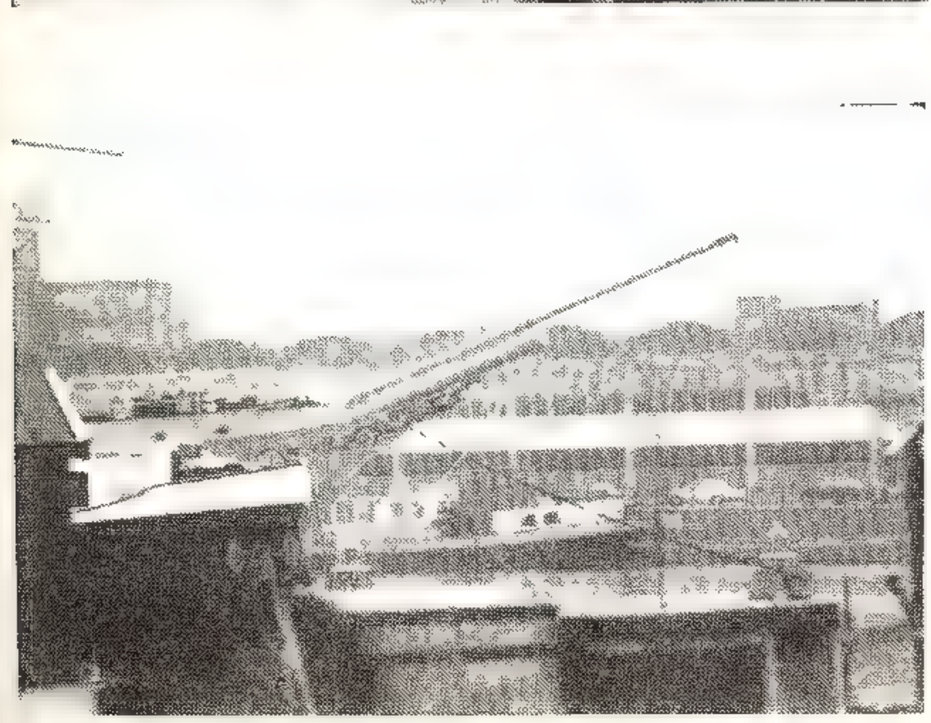

5

QN 802: *De Pollux in het Oosterdok vóór (re) en ná renovatie.*

DE EERLOZE KRIJG

Harek's hand gaat bijna automatisch naar de plaats waar zich gemeenlijk zijn zwaard bevindt. Maar met een binnensmondse verwensing bedenkt hij dat hij zijn wapens in het kamp achtergelaten heeft toen hij zo'n haast had achter Ingrid aan te gaan. En het enige wat hem nu nog over blijft is zijn spitse tong en scherpe geest, als tenminste Ingrid geen roet in het eten gooit. 'Dat is boffen! Wonen jullie hier? Hebben jullie misschien wat te eten voor ons.' De vragen zullen wij wel vertellen, vreemdeling,' zegt een der Britten terwijl hij behoedzaam naderbij komt. 'Waar komen jullie vandaan? Wie is deze vrouw? Wie ben jij? ' Harek likt zich de lippen en pijnigt zijn hersens voor een paar goede antwoorden. 'Een vreemd stel, naar het mij dunkt,' merkt een ander op.
Eerst vliegen ze elkaar haast in de haren, nu zijn ze zo eensgezind als wat. . . in het zwijgen. . . Kom mee,' gebiedt de aanvoerder der Britten. 'Onze hoofdman, Cuned, zal jullie wel aan het praten krijgen.' En er zit voor Harek en het meisje niets anders op dan gedwee mee te gaan. De Britten voeren hen langs een klein pad, het dichte struikgewas in, en opeens ziet Harek een diep ravijn voor zich, kennelijk een droge rivierbedding, waar een groepje Britten kamp heeft gemaakt. Zwijgend brengt de ene Brit hen naar een smalle rotsspleet. 'Onze aanvoerder Cuned is nog niet in het kamp,' zegt hij, 'Jullie zullen hier op hem moeten wachten.' Wanneer Harek en Ingrid naar binnen zijn stelt zich een wachter voor hun kerker op, terwijl de overige Britten, alsof er verder niets aan de hand is, op hun gemak naar het kamp toeslenteren. Loerend neemt Harek de situatie in zich op en er kruipt een gemeen lachje langs zijn mond, als hij de schildwacht na enkele uren ziet plaatsnemen op een der rotsblokken aan de ingang van de kloof. . . Nog enkele uren later zit de man te knikkebollen en geruisloos rijst de Noor overeind.

Met grote ogen van angst ziet Ingrid haar onvrijwillige lotgenoot overeind komen en langzaam in de richting van de soezende schildwacht sluipen. Zou Harek willen proberen er vandoor te gaan? En zij dan? Als de Noor haar hier achter laat. . . Ja, wat dan nòg eigenlijk? Deze Britten maken een heel wat menselijker indruk, dan Camlech en zijn Picten, en zelfs, dan het merendeel van Erwins mannen. Maar als zij er achter zouden komen, wie zij is. . . de vrouw van de aanvoerder van Camlech's Noorse bondgenoten. . . Op dat moment ziet ze - bijkans versteend van schrik - Harek de schildwacht van achteren bespringen. De hand van de Noor trekt het hoofd van de Brit achterover tegen de rotswand, zodat de man verdoofd in elkaar zakt. Fluks sleept de Noor zijn slachtoffer naar binnen en maakt hem met zijn eigen wapens onschadelijk. Met een rilling hoort het meisje de Noor grinniken. Voorzichtig loert hij naar het kampement waar geen der slapende Britten zich verroerd heeft, dan komt de Noor geruisloos op haar toe. 'Mee meisjelief,' gromt hij , 'Harek heeft de weg vrij gemaakt, hi, hi, hi.' Vol afgrijzen deinst ze achteruit. Ze beseft maar al te goed, dat ze op Camlechs burcht terecht zal komen, als ze met Harek meegaat - 'terug,' bijt ze hem toe, 'terug, of ik schreeuw het hele kamp wakker.'

Harek schrikt even van Ingrid's plotselinge felheid maar zijn onzekerheid duurt niet lang. . . En terwijl Ingrid reeds meent, dat haar dreigement indruk heeft gemaakt, springt hij opeens met een grauw op haar toe. . . Een uithaal van Harek's ruwe knuist en het meisje zakt bewusteloos ineen. . . 'Zo, kleine feeks,' gromt de schurk, 'Als je me wilt dwarsbomen zul je er van lusten. . . eigen schuld.' Hij kijkt voor alle zekerheid nog eventjes naar het Brittenkamp en knikt dan tevreden. Alles is rustig gebleven. 'Stomme Britten daar,' prevelt hij, 'één enkele Noor is ze allen de baas. . . heheheh. . . Hij rukt Ingrid weinig zachtzinnig overeind en hijst haar op zijn schouder. Dan glipt hij als een schaduw de rotsspleet uit. In de schaduw van de rotswand sluipt hij behoedzaam voort, het zwaard van de ongelukkige schildwacht in de hand. . . Er zit voor hem niets anders op dat dezelfde weg, die hij gekomen is, weer terug te gaan, want om nu, dat iedere minuut telt, op zoek te gaan naar een andere weg naar boven, is hem te riskant. . . Maar dan zal hij de rivierbedding moeten oversteken en dat is ook lang niet ongevaarlijk. . . Zo lang mogelijk blijft hij in de beschutting van de hoge rotsen; dan, na nog geruime tijd het Brittenkamp in het oog gehouden te hebben, gaat hij op een holletje naar de overkant, ieder moment verwachtend een luide alarmkreet te zullen horen. . . Maar het blijft stil en hijgend van het lopen met zijn zware last verdwijnt Harek in het duister van het kronkelend pad naar boven. . . Ziezo, prevelt hij grijnzend, tegen de tijd dat dat slome stel beneden wakker wordt zit ik hoog en breed op Camlechs burcht. . .

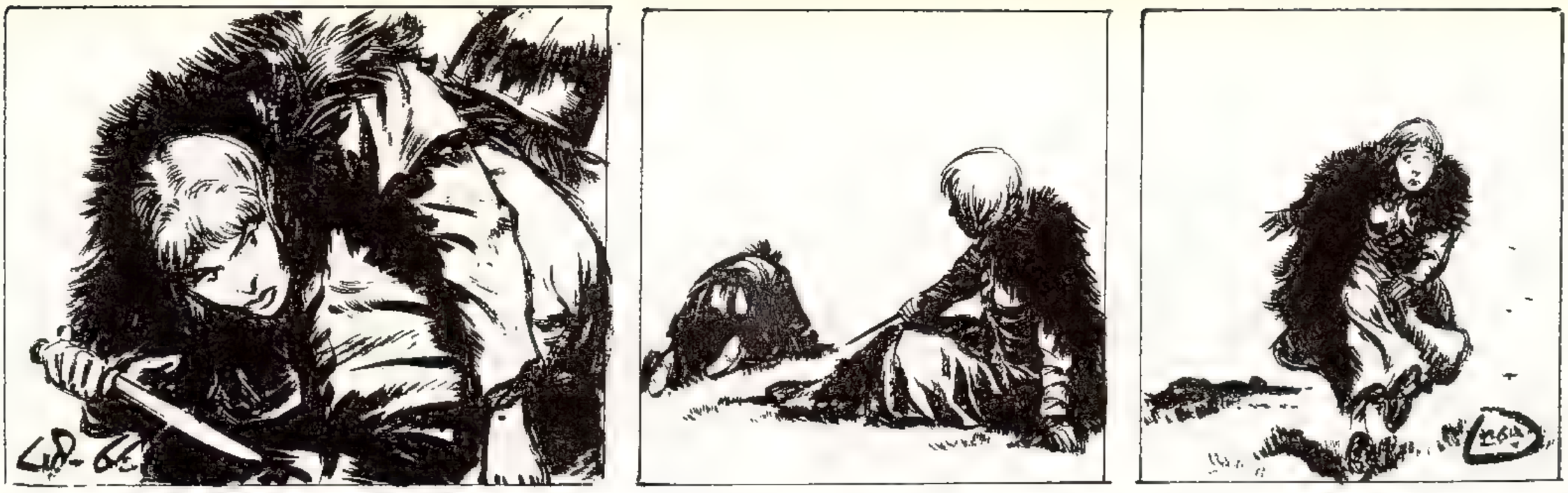

Terwijl Harek onvermoeibaar voortsjokt, komt Ingrid langzaam bij uit haar verdoving en het duurt even, voor zij beseft, wat er gaande is. . . en als dat eenmaal goed tot haar doorgedrongen is, krijgt zij van schrik en wanhoop bijna een tweede flauwte. . . Radeloos zoekt zij naar een redmiddel. . . en opeens herinnert zij zich de dolk, die Erwin haar eens, lang geleden gegeven heeft. . . / 'Draag dit altijd bij je', had hij ernstig gezegd. 'Als de nood aan de man komt, aarzel dan niet, er gebruik van te maken. . .' Ze had hem uitgelachen. Zij, Ingrid, een wapen gebruiken? Nooit! . . . Maar nu, nu is het zover. . . Wat kan zij beginnen tegen de sterke Harek, die haar regelrecht naar Camlechs burcht draagt. . .? Ze rilt bij de gedachte en haalt met trillende vingers de kleine vlijmscherpe dolk van onder haar kleed te voorschijn. . . Dan, blindelings, steekt ze toe. . . een maal, twee maal. . . Op hetzelfde ogenblik verslapt Harek's greep en zij tuimelt voorover. . . Met grote ogen van afgrijzen, om haar eigen daad, ziet zij de Noor nog enkele wankele passen doen, dan zonder een geluid, in elkaar zakken. . . Ze staart als verdwaasd naar de kleine dolk in haar hand. Met een wee gevoel slingert zij het ding van zich. . . en bevangen door een verstikkende, panische angst rent zij blindelings weg. . . het duister in.

Snikkend holt Ingrid voort door de duisternis, als wil ze zó het beeld van de in elkaar zakkende Harek ontlopen. Haar wanhoopsdaad vervult haar zó met afgrijzen en ontzetting dat ze nauwelijks nog denken kan. Maar gaandeweg komt ze weer wat tot zichzelf en dan rijst er meteen een ander schrikbeeld voor haar op. Wat moet ze beginnen, hier moederziel alleen op de oneindige hoogvlakten? Waar moet ze heen? Naar Erwin's krijgers terugkeren is uitgesloten. Camlech loert op haar en zal zich zeker niet door een paar honderd Noorse krijgers laten dwarsbomen. Camlech. . . alleen al de gedachte aan de sinistere Pictenvorst doet haar bijna bezwijmen. Huiverend kijkt ze om zich heen, zijn er geen Picten in de buurt? Of zitten de Britse krijgers haar misschien al op de hielen. Ze is misschien nog het beste af bij de Britten, maar. . . ze is de vrouw van Camlech's bondgenoot, en als de Britten dat aan de weet komen. . . Terwijl Ingrid zó, verscheurd door twijfel, en de wanhoop nabij, doelloos over de onherbergzame vlakte dwaalt, krabbelt, ver naar het Noorden, op hetzelfde moment een gedaante moeizaam overeind en kijkt wezenloos over het verlaten slagveld. Het is Erwin, meer dood dan levend, Iemand sprak tegen mij, mompelde hij, of. . . heb ik gedroomd. . . Nee, het was duidelijk de stem van die kleine Pict, hij sprak over Harek, zijn stem stokt, en hij staart naar de gestalte aan zijn voeten. Dat is hem, zijn kleine Pictenkrijger. Het moeten zijn laatste woorden geweest zijn, want hij is dood. Kreunend gaat Erwin op z'n benen staan, en er gloeit een moordend vuur in zijn ogen. Harek, die schurk, mompel hij schor. Harek wilde me doden, dat zei de kleine Pict. Wankelend scharrelt Erwin over het slagveld, en slechts zijn ijzeren wil houdt hem overeind. Als een slaapwandelaar strompelt hij voort, hoelang. . . hij heeft er geen besef meer van. Tot hij eensklaps een kreet hoort, daar over de vlakte nadert een mens zwaaiend op zijn benen als hij zelf. Hulp, schreeuwt de ander, wie je ook bent, sta mij bij, en een vlammend waas verduistert Erwin's blik, die stem. . . het is de stem van Harek. . .

'Harek', schreeuwt Erwin schor van woede, 'bijstaan zal ik je schurk, ik zal je helpen, naar de andere wereld' en de Prins stevend met een vaart op zijn doodsvijand toe, alsof ineens alle uitputting van hem af gevallen is. Harek staat te sidderen op zijn benen en kan geen stap meer verzetten, maar dan ziet hij dat Erwin slechts gewapend is met een kleine dolk en hij grijnst zelfverzekerd. 'Ja, kom maar op mooie Prins', snauwt hij, 'dan kan ik mijn werk afmaken'. Hij heft het Britse zwaard, maar deze inspanning is hem zelfs te veel en met een machteloos gebaar, valt zijn arm slap langs zijn zijde. Als twee beschonkenen waggelen de mannen stapje voor stapje op elkaar toe. Ondanks zijn zwaard koestert Harek vrees voor Erwin. Zelfs nu, terwijl het toch duidelijk is, dat iedere beweging de Prins moeite kost. Weer heft Harek zijn zwaard, nu met beide handen. 'Je lot is beslist, ellendige bastaard,' hijgt hij, 'dat was het al op het moment dat Camlech je vrouw ontmoette.' Hij grinnikt voldaan als hij de blik in Erwins ogen ziet. 'Ja ja, zo is het, om wille van Ingrid wil Camlech je uit de weg ruimen. . .' Dat is het laatste wat Erwin hoort. Alles deint en golft voor zijn ogen en terwijl het mes hem ontglipt, zakt hij voor zijn tegenstander in elkaar. . .

Hoofdschuddend staren de twee Britten, die Hareks spoor gevolgd hebben neer op de roerloze lichamen van Erwin en Harek. 'Daar is die kerel die met de jonge vrouw in ons kamp was,' wijst een van hen, 'maar die andere waar komt die nou weer vandaan.' 'Wat scheelt het jou,' mompelt zijn metgezel, 'ze zijn dood, allebei, ze hebben elkaar gedood; misschien om die vrouw, wie zal het zeggen en wat doet het er toe. Keren wij liever terug, voor we een stel Picten tegen het lijf lopen, het is hier niet pluis.' 'Mogelijk zijn ze van die grote vloot afkomstig, die we kortgeleden op zee gezien hebben,' mompelt de eerste onderdaan. 'Picten zijn het niet, dat is zeker.' 'Kom nou maar,' houdt zijn makker aan. 'Te paard en terug. Vermoedelijk hebben de anderen de vrouw al te pakken en wat je weten wilt kan zij je ongetwijfeld vertellen'. Zo, met een laatste blik op de twee doodsvijanden, die zo broederlijk naast elkaar liggen, stijgen de Britten weer te paard, maar nauwelijks honderd meter verder, houdt de een de teugel in. 'Wacht eens', roept hij, 'ik hoorde een stem... Nee kijk toch. .,. die ene beweegt... hij leeft nog...

Haastig keren de Britse krijgers naar de plaats waar de twee roerloze gedaanten liggen, terug. 'Waarachtig,' mompelt de een, terwijl hij zich over Erwin heenbuigt en deze op de rug wentelt. 'Hij leeft nog.' Zacht schudt hij de Noorse prins dooreen en kreunend slaat Erwin de ogen op. Hij schrikt merkbaar, wanneer hij de donkere krijgshaftige gestalte zo vlak voor zich ziet. 'Goed volk, vreemdeling,' spreekt de Brit hem geruststellend toe. 'Mannen van Artor, als je dat iets zegt. . .' Dat zegt Erwin maar al te veel en verschrikt sluit hij de ogen weer. Wie weet is Artor inmiddels ook in Brittannië teruggekeerd. Wie weet zijn de krijgers op de hoogte van alles wat er tussen hem en Artor voorgevallen is in Noorwegen. . .
Deze gedachten verontrusten Erwin zo, dat hij de ogen weer opslaat om de Brit nog eens goed te bekijken. Nee, de man knikt hem vriendelijk toe. 'Wat voor landsman ben je,' zegt hij zacht, 'hoe kom je hier verzeild?' Heer Erwin zucht wanhopig en omdat hij niet zo gauw weet hoe antwoord te geven op deze vragen, zonder zichzelf te verraden, sluit hij schielijk weer de ogen. 'Flauw gevallen', mompelt een der Britten. 'Schiet dan ook op, help hem voor mij in het zadel, inplaats al deze kluchtpraatjes te verkopen.' Erwin voelt hoe hij behoedzaam opgetild wordt en even later zitten de twee Britten met hun gewonde last te paard. 'Zo en nu haastig hier vandaan,' hoort hij nog een stem mompelen. 'voor dat de Picten ons te pakken krijgen. . .'

Als Erwin bijkomt is het donker om hem heen en verbaast staart hij naar het tafereel van krijgers om het laag brandende kampvuur, tot de betekenis hiervan ineens tot hem doordringt. 'Britten! ' Hij is in handen van Britten gevallen. Wild tollen zijn gedachten dooreen, terwijl hij krampachtig poogt overeind tekomen. . . maar zijn spieren lijken wel verstijfd en iedere beweging doet hem ondragelijk pijn. 'Ik moet hier vandaan,' mompelt hij koortsachtig. 'Ik moet Ingrid redden. . . Camlech, de schurk. . .' Wantrouwig klemt hij de lippen opeen als hij ziet, dat een der Britse krijgers van zijn plaats bij het vuurtje opstaat en langzaam op hem toeslentert. De man buigt zich wat naar hem toe. 'Ah, hij komt bij,' roept hij dan naar de anderen. Zwijgend staren de Noor en de Brit elkaar even aan, maar tot een gesprek komt het niet, want op dat moment klinkt een schril fluitje en ogenblikkelijk ontstaat er beweging rond het kampvuur. Even later verschijnt een troepje krijgers binnen de lichtcirkel en gemelijk slaat Erwin de begroeting tussen de mannen gade. . . tot opeens een gil klinkt en een ranke gestalte zich uit de troep losmaakt. . . Vol ongeloof richt de gewonde zich half op, en dan zijn alle pijn en verschrikking ineens vergeten, want het is Ingrid, die daar op hem toesnelt. . .

De Britse krijger wendt zich bescheiden af en verwijdert zich een eindje, wanneer Ingrid haar gewonde Noor in de armen sluit. 'De goden zij gedankt,' prevelt Erwin keer op keer, want andere dingen schieten hem op dit moment niet te binnen en ook Ingrid weet het niet verder te brengen dan telkens Erwins naam te herhalen. Een kuchje van de Britse krijger brengt hen echter tot de werkelijkheid terug. . . en die is waarlijk nog niet zo rooskleurig. Met een zijdelingse blik op de Brit, wiens nieuwsgierigheid het allengs wint van zijn bescheidenheid, poogt Ingrid een min of meer samenhangend relaas te geven van wat haar allemaal overkomen is en als Erwin dit hoort, komt er even iets van de oude gloed in zijn ogen. 'Hela,' laat de Brit zich dan horen, 'ik zie dat je geen moeite meer hebt met babbelen vreemdeling. . . tja, waarde dame, vergeef me de inmenging, maar wat er te praten valt, willen wij zeker ook horen. Wij leven in een gevaarlijke tijd, zo is het nu eenmaal en het is zaak dat onze aanvoerder Cuned weet met wie hij te maken heeft. . . en als het is zoals hij denkt, dan staat het er met jullie niet best voor. . .

Geholpen door Ingrid gaat Erwin iets overeind zitten, als de aanvoerder Cuned, een oude maar nog kaarsrechte krijger, met een streng gelaat op hen toetreedt. Hij knikt de jonge vrouw toe, kijkt Erwin even onderzoekend aan en gaat dan bedaard tegenover hen zitten. "Zijn jullie schipbreukelingen?" is zijn eerste vraag, en de verbazing op Ingrids gezicht ziende, glimlacht hij tevreden. 'Dat zijn jullie dus niet,' prevelt hij. 'Met de vloot die hier enige tijd geleden langs de kust kwam hebben jullie dus niets te maken. . .' Hij verzinkt in gepeins maar houdt intussen scherp Erwins gezicht in het oog. 'Op de vraag wie je bent, kun je antwoorden wat je wilt,' mompelt hij dan, als in gedachten. 'Wij kunnen dat toch niet nagaan. . . maar zeker weten we dit: De vorst der Picten had een bondgenootschap met een machtig edeling in Noorwegen, mijn mannen zijn enige tijd geleden in gevecht geweest met krijgers die geen Picten waren. De krijger die wij samen met deze jonge vrouw gevangen namen, vluchtte naar het Noorden. . . waar de Picten woonden. . .' Er komt een grimmige trek op Cuneds gezicht. 'Heb ik het mis wanneer ik zeg, dat jij een Noorse krijger bent in dienst van Camlech de Pict. . .? '

Beseffende het gevaar waarin hij en Ingrid verkeren, werken Erwins hersens koortsachtig. In een flits van helderheid ziet hij een uitweg. 'Een Noorse krijger ben ik,' antwoordt hij dan rustig, met een zijdelingse blik op Ingrid, die bleek en angstig ineengedoken zit. 'Erwin, Prins der Noren is mijn naam! ' Dit heeft de uitwerking die hij er van verwachtte. 'Ge meent, ge zijt de zoon van de grote koning Eric, die een vriend van onze Artor was,' stoot Cuned uit, 'maar hoe ter wereld zijt gij dan hier terecht gekomen, edele Prins? ' 'Dat zal ik u zeggen,' antwoordt Erwin met een stalen gezicht. 'Gij sprak toch over een geheim bondgenootschap, dat Camlech de Pict met één onzer machtige edelen gesloten had? Welnu, in verband daarmee ben ik hier, om aan de weet te komen. . .'
'Erwin,' klinkt op dat moment Ingrids stem schril. 'Erwin, je liegt. . . lieg niet als een lafaard! ' Het meisje dwingt met moeite haar tranen terug. 'Wees een man, Erwin, geen kronkelende angstige lafaard, zeg de waarheid'. Ze barst in snikken uit en in een mengeling van woede en wanhoop kijkt Erwin haar aan. 'Mooie boel', grauwt Cuned, terwijl hij opspringt. 'Nu zeg dan de waarheid schaamteloze. Die machtige edeling die de bondgenoot werd van Camlech. . . die machtige edeling zijt gij zelf is het niet. . . .' De Brit lacht spottend. 'Ge was het, bedoel ik', snauwt hij dan. 'Ellendige, het liefst reeg ik u aan mijn zwaard, wat zou me tegen de borst stuiten zelfs een weerloze rat te doden. Wat voor een man zijt gij, dat ge deze vrouw mede in het ongeluk gestort hebt? ' Vol minachting spuugt de Brit op de grond. 'Dit zaakje is mij te vies om op te knappen, hoewel ik wel zou weten wat ik met u doen moest, maar ik zal u uitleveren aan uw eigen volk, aan uw eigen vader. . .'

NIEUWS

Nieuwsredactie: M.v.d.Hoff, M.Wassington, Postbus 9494

OBERON BV

Het programma van deze uitgeverij ziet er voor het eerste kwartaal als volgt uit:

wk 4 Franka dl 1 'Het misdaadmuseum'
wk 4 Groot verhalenboek
wk 5 Julie Wood dl 4 'Julie krijgt het niet voor niets
wk 6 Agent 327 dl 2 'Dossier Zondagskind'
wk 6 Beste verhalen D. Duck Boze Wolf nr. 2
wk 7 Blueberry dl 5 'Vogelvrij verklaard'
wk 7 Beste verhalen D. Duck Willie Wortel nr. 1
wk 8 Trigië dl. 6 'In de greep van het kwaad'
wk 8 Eppo dl. 1 'Eppo in de puree'
wk 9 Beste verhalen D. Duck Dagobert nr. 2
wk 10 Bob Morane dl 3 'Het zwaard van Paladijn'
wk 11 De Generaal dl 3 'Allemachtig'
wk 11 Tom Poes 'Tom Poes en de nachtmerrie nr. 9'
wk 12 Johnny Goodbye dl 4 'De Straatvechter'
wk 12 Beste verhalen D. Duck 'Donals als Nachtwaker nr. 8'
wk 13 Olivier Blunder dl 4 'Onweerstaanbaar niet te stuiten'
wk 15 Lowietje dl 3 'Het komplot'
wk 15 Flippie Flink deel 1
wk 16 Tangy en Laverdure dl 3 'De vleugels van de vampier'
wk 16 Beste verhalen D. Duck 'Hiawatha nr.2'
wk 17 Fam. Achterop deel 2
wk 18 Roel Dijkstra dl 3 'Obstructie'
wk 19 J. Cartland dl 2'De geest van Wak-Kee'
wk 19 Beste verhalen D. Duck 'Rakker nr 2'
wk 20 Stef Ardoba dl 3 'Gevaar uit het onderaardse'
wk 20 Douwe Dabbert 'Douwe Dabbert en de valse heelmeesters nr. 3'
wk 21 Asterix dl 24 'Asterix en de Belgen'
wk 21 Beste verhalen D. Duck 'Dombo nr. 1'

STRIPCENTRUM DRIESEN

Stripcentrumhouder Karel Driesen blijft ook in 1978 moedig doorgaan met het organiseren van *Stripruilbeurzen*. Onder voorbehoud ziet het programma er als volgt uit:

36e zat. 25 maart 1978
37e zat. 29 april 1978
38e zat. 27 mei 1978
39e zat. 24 juni 1978
40e zat. 29 juli 1978
41e zat. 26 aug. 1978
42e zat. 23 sept. 1978
43e zat. 21 okt. 1978
44e zat. 18 nov. 1978
45e zat. 16 dec. 1978

Plaats: Billiard Palace, Koningin Astridplein, Antwerpen. Aanvangstijden 14.00 uur.

SPOED

Kees en Evelien Kousemaker, die in opdracht van Het Stripschap bezig zijn met een herziene uitgave van Strip voor Strip, hebben dringend enige mensen met vrije tijd nodig. Mensen die willen assisteren met het uitzoeken van gegevens, illustraties of die eventueel voor informatie bij striptekenaars langs willen gaan, dienen zich met SPOED te melden: telefonisch 02159-19706 of schriftelijk: redactie Strip-Lexicon, Regentesselaan 1, Bussum.

VADER EN ZOON

Van de beroepsmelancholicus Peter van Straaten is bij uitgeverij Van Gennep het 7e deeltje in de Vader & Zoon reeks verschenen. 'Kakelverse avonturen van het onverwoestbare tweetal, met als bijlage "Boek en Televisie" waarin zij hun licht laten schijnen over deze zo verschillende cultuuruitingen'.
Voorbeeld (nu eens geen illustratie): Een vader zit met zijn zoon op de bank voor de televisie. Zegt de vader: 'Vroeger hoefde je nooit een boek te lezen. Je wachtte gewoon tot het verfilmd werd. Tegenwoordig hoef je ook niet meer naar de film, je wacht gewoon tot-ie op de televisie komt.' Zegt de zoon: 'Binnenkort hoef je ook niet meer televisie te kijken. Je wacht gewoon tot al dat vreselijke bij je thuis gebeurt.' U ziet dat ondanks de sterke tekst, de tekeningen node gemist worden en dat verwacht je niet omdat er in de tekeningen eigenlijk niets gebeurt. De strips van Van Straaten zijn net als de moppen van een droogkomiek. Een optimaal effect krijg je alleen als je z'n uitgestreken gezicht erbij ziet. Deeltje 7, ofwel 'Vader en Zoon houden vol' is één van de beste bundels tot nu toe. Prijs f 6,90.

Dezelfde Peter van Straaten die met zoveel succes het politieke gezelschapsboek 'Bij ons in het dorp' publiceerde (momenteel aan z'n 10e druk, d.w.z. zo'n 75.000 exemplaren), is momenteel bezig met een vervolg in afleveringen in Het Parool. Vermakelijke en milde speldeprikken in de reeds lekke luchtballon van onze vaderlandse politiek! (KdB).

KLASSIEKE AMERIKANEN

Woody Gelman, de uitgever van Nostaliga Press, die momenteel ernstig ziek is heeft een groot deel van het door zijn uitgeverij verzamelde materiaal overgedaan aan The Hyperion Library of Classic American Comic Strips. Deze uitgeverij doet het gekregen materiaal en Woody Gelman eer aan door in een hoog tempo 22 titels op de markt te brengen van de zeldzaamste en oudste krantestrips uit de Amerikaanse stripgeschiedenis. De boeken worden zowel gebonden als in paperback uitgegeven. De leiding van het project is in handen van Bill Blackbeard van de San Francisco Academy of Comic Art, die ook veel werk voor Nostalgia Press verricht heeft. Hieronder een lijst van een aantal reeds verschenen strips plus een aantal binnenkort te verschijnen strips:
Skippy (1925-26). Percy L. Crosby. 160 pp. $7.95, paperback / $16,95 gebonden.
Barney Google (1919-20). Billy de Beck. 128 pp. $6,95, paperback / $15.95 gebonden.
School Days (1923-24). Clare V. Dwiggins. 160 pp. verschenen. $6.95, paperback / $14,95 gebonden.
A. Mutt (1907-08). Bud Fisher. 160 pp. $7.95 paperback / $16,95 gebonden.
Connie (1929-30). Frank Godwin. 176 pp. Verschenen. $6.95 paperback / $15.95 gebonden.
Baron Bean (1916-17). George Herriman. 112 pp. $5.95 paperback / $14,50 gebonden.
The Family Upstairs. Introducing **Krazy Kat** (1910-12). George Herriman. 224 pp. Verschenen. $8.95 paperback / $17,95 gebonden.
Abie the Agent (1914-15). Harry Hershfield. 112 pp. $5,95 paperback / $14,50 gebonden.
Dauntless Durham of the U.S.A. (1913-14). Harry Hershfield. 128 pp. $6,50 paperback / $14.95 gebonnden.
Napoleon (1932-33). Clifford McBride. 112 pp. $5.95 paperback / $14,50 gebonden.
Winsor McCay's Dream Days (1903-14). Winsor McCay. 192 pp. $8,95 paperback / $17.95 gebonden.
Bringing Up Father (1913-14). George McManus. 176 pp. $8.95 paperback / $17.95 gebonden.
Sherlocko the Monk (1910-12). Gus Mager. 228 pp. Verschenen. $8.95 paperback / $17.95 gebonden.
Jim Hardy (1936-37). Dick Moores. 112 pp. $ 5.95 paperback / $ 14.50 gebonden.
Happy Hooligan (1904-05). Frederick Burr Opper. 128 pp. $ 6.50 paperback / $14.95 gebonden.
Buster Brown (1906). Richard F. Outcault. 128 pp. $ 6.50 paperback / $ 14.95 gebonden.
Thimble Theatre. Introducing **Popeye** (1928-30). Elzie C. Segar. 192 pp. Verschenen. $ 8.95 paperback / $ 17,95 gebonden.
Polly and her Pals (1912-13). Cliff Sterrett. 144 pp. $ 6.95 paperback / $ 15.95 gebonden.
Bobby Thatcher. Together with **Phil Hardy** (1925-27). George Storm. 192 pp. $7.95 paperback / $16.95 gebonden.
The Bungle Family (1928). Harry J. Tuthill. 144 pp. Verschenen. $6.50 paperback / $14.95 gebonden.
Minute Movies (1927-28). Ed Wheelan. 176 pp. Verschenen. $6,96 paperback / $15.95 gebonden.

Hyperion Press, Inc. / 45 Riverside Avenue / Westport Connecticut 06880 U.S.A.

De paperbacks (formaat 21,5 x 28 cm of 17,5 x 25,5 cm) van $8.95 zijn in Nederland te koop voor f 31,95 bij importeur Real Free Press, Oude Nieuwstraat 10 te Amsterdam. Duur maar erg mooi! (KdB)

DE GOUDEN CIRKEL

Van stripspeciaalblad *De Gouden Cirkel* is alweer het derde nummer verschenen. Het geheel aan S & W gewijde blad is een uitgave van *Stichting Particulier Museum voor Conservering van Suske en Wiskeverhalen* en staat boordevol allerhande informatie, indexen, nieuwtjes, kranteknipsels etc. over voornoemde striphelden.

MvdH

stripboekenwinkel

CALVO

grote keuze antiquariaat stripboeken

geopend:
woensdag 12.00-17.30 uur
vrijdag 12.00-18.00 uur
zaterdag 10.00-17.00 uur

Telefoon 010 - 84 06 36

Sandelingplein 2
Rotterdam-Zuid

STRIPLIEFHEBBERS GEESTELIJK GEZOND

Dat lachen gezond is, is niet alleen de slagzin van de amusementsindustrie maar ook artsen vinden dat zo.
In het november-nummer van het Amerikaanse Science Digest staat een rapport waarin artsen verklaren dat lachen gunstige lichamelijke en geestelijke resultaten kan hebben. Een hartelijke lach 'is goed voor de longen en frist de ademhalingsorganen op, is een gezonde emotionele uitingsmogelijkheid, doet iemand afkomen van een teveel aan energie, is een goed strijdmiddel tegen verveling en verzacht sociale druk'.
Door onderzoekers van de medische faculteit van de universiteit van Yale is vastgesteld dat mensen die met plezier geestige rubrieken en komische stripverhalen lezen als regel geestelijk goed gezond zijn.
Zij die humor en lachen meden, 'zijn vaak beangst voor de mogelijkheid, dat zij zichzelf in een bepaalde toestand niet meer in de hand hebben', aldus het rapport.
uit: De Limburger 29-11-1977 (ingezonden door F.Roelofs)

HET GELE GEVAAR IN ARNHEM

5 november j.l. werd onder enorme belangstelling van alle prominenten uit de Nederlandse stripwereld te Arnhem de eerste stripwinkel in de regio geopend (klopt dat wel?) voluit geheten: 'Stripboekenspeciaalzaak Het Gele Gevaar'.
De eigenaars: Ben Jansen (Tekenaar Omelet, Popzamelwerk en sinds zeer kort ook TLP) en Mayke Heessels (poppenkastspeelster te Arnhem en zeer wijde omgeving, belt u eens?) zullen hun best doen de zaak sfeerrijk aan te pakken en de sortering zo uitgebreid mogelijk te houden. Het adres is: Rozendaalsestraat 77. Tel. 085/421906.

K. Com

HANEPOOT

C.F. van Veen mag dan wel in *Stripschrift* 98 (1977) blz. 13 het direkte verband tussen volks- en kinderprenten (centsprenten e.d.) ontkend hebben, in hetzelfde artikeltje draagt hij via een achterdeur juist weer stof aan voor een mogelijk verband door rechtstreekse beïnvloeding van Töpffer door dit genre als een mogelijkheid te zien. Hoe dat ook zit, opmerkingen over een mogelijk verband zullen in klassikaal verband wel weer rijzen door een zojuist verschenen deeltje in de serie *Klassieken van de Nederlandse Letterkunde*, getiteld *Hanepoot. Prentenboek voor zijn zoontje Julius Willem*, getekend en van onderschriften voorzien door Willem Bilderdijk (1756-1831). Het door Dr.J.Bosch verzorgde uitgaafje bevat een mooi facsimile van deze reeks kinderprenten, die op ca. 1807 te dateren zijn. *Hanepoot* is uitgegeven door Tjeenk Willink/Noorduijn in Culemborg. Omvang 48 blzz., prijs f 9,75.

(H.B.)

9e CONVENTION DE LA BANDE DESSINEE

Parijs wordt vaak geprezen door haar prachtige herfstweer, maar op de eerste dag van de manifestatie druilde het nat ellendig naar beneden. Eigenlijk zou je die manifestatie van het beeldverhaal een boekenbeurs moeten noemen. Espace Pierre Cardin, Théatre des Ambassadeurs aan de Avenue Gabriëlle 9 was nl. gelijkvloers voorzien van pakweg 7 uitgevers. Dargaud, Editions Glenat, Futuro, Les Humanoides Associés, Larousse, Casterman en Deligne herkenden we bijvoorbeeld.

Programma

Hoewel het al de negende keer bleek te zijn dat in Parijs de Convention de la Bande Dessinée werd georganiseerd, waren beide dagen niet gevat in een programma, of thema zodat er wat organisatie betreft wel eens zou kunnen worden gekeken naar het werk van ons eigen Stripschap zoals dat zich in Amsterdam op 15 oktober j.l. manifesteerde. En dat terwijl een land als Frankrijk met zijn stripkultuur en elegance beslist tot betere dingen in staat moet zijn. Ook een behoorlijk aantal aangekondigde tekenaars verscheen niet. Van Paul Cuvelier (Corentin, Dientje e.a.) werd bekend dat hij ernstig ziek is, zo ziek zelfs dat op dat moment voor zijn leven werd gevreesd. We spraken hem op 10 september jl. bij Innovation te Brussel in blakende gezondheid over zijn werkstuk 'Epoxy' een erotisch werkstuk in album dat in een oplage van 200 stuks werd herdrukt (zie SS 109) wat hier, vlak voor de ingang, lag te pronken. Ook Druillet was verhinderd. Vrienden wisten te vertellen dat hij nog immer is aangeslagen door het overlijden van zijn vrouw. Zijn voortreffelijke sf-werk zagen we al eerder in Stripschrift 55/56 van juli/augustus 1973.
Ook de aangekondigde Charles M. Schulz (Peanuts), Marcel Gotlib (Gai-Luron: Lobbes/Waanzin/Waanzuit in Pep o.a.), Claire Bretécher (schitterend album Les Frustrees; verschijnt nu vertaald in Gummi), Michel Regnier (GREG) kwamen niet.
Kort na de opening kregen we eerst het gespannen haastige neuzen bij elkaar te zien, zoals dat bij iedere boekenbeurs gaat. De toegang bedroeg 3 francs en zou in de middag Ffr. 5 gaan kosten. Dino Attanasio was als eerste aanwezig. We maakten met hem een praatje en met zijn vrouw, die vloeiend nederlands spreekt. Op zaterdagmiddag en zondag verschenen dan nog: *J.C. Mezières* (Valerian, ravian) *Blanc Dumont* (Jon. Cartland), *Tibet* (Chick Bill), *Hugo Pratt* (Corto Maltese), *Fred Othon Aristidès* (Philémon) en *Robert de Moor* (Barelli o.a.).

Op de momenten dat zij signeerden was het/gebouw zo stampvol en de temperatuur zo drukkend dat er nauwelijks ruimte en lucht was om adem te halen. *Hugo Pratt* kwam niet aan signeren toe want die viel bijna geruisloos ten prooi aan de aanwezige journalisten (o.a. Stripschrift) en verdween daarmee uit het zicht. Van zijn hand lag wel een prachtige, genummerde en gesigneerde zeefdrukuitvoering van Captain Cormorant. Zo kwam je dus toch niet weg zonder een aankoop. Het viel ons toch wel op, dat hoewel we een flink aantal verzamelaars kennen in ons land, zich bijna niemand laat zien op dergelijke manifestaties.

Delegaties van Het Stripschap en haar zusterorganisaties in Europa en Amerika ontmoeten elkaar natuurlijk wel op congressen (Lucca, Angoulême) maar deze Salon werd ons bekend via vrienden uit Brussel (u leest uw vakblad niet! zie SS 102/103. Red.).
Er werden dus tussen elf uur 's morgens en zes uur 's avonds trouwe klanten en nieuwsjagers binnengelaten in een manifestatie die het in de verste verte niet haalde bij het 10-jarig bestaan van Het Stripschap in Amsterdam waar de verdeling in verschillende gebouwen beslist geslaagd kon worden genoemd en waar de boekverkoop werd gescheiden van de ruilbeurs. Op een forum zit weliswaar niet iedereen te wachten, toch maken dergelijke onderdelen tesamen het geheel voor het publiek stukken aantrekkelijker. Overigens moet ons van het hart dat we steeds meer op hard-commerciële lieden gaan stuiten. De prijzen op de salon waren nog van dien aard dat de Belgen er een treinreis voor over hadden om daar massaal Franstalige curiositeiten in te kopen. Dat scheelde soms twee-derde in prijs wisten ze te vertellen.

Aad Sprong en Bram Uil

STRIPGIDSPRIJS

Enige tijd geleden alweer, op 7 oktober 1977 werd in Turnhout onder aanwezigheid van o.m. een kleine delegatie Nederlanders in Turnhout, 'stedeke schone' (België) de eerste Stripgidsprijs uitgereikt. Het doel van de prijs is de kwaliteit van het Vlaamse beeldverhaal te benadrukken en te bevorderen. Winnaars zijn dus Belgen.
Met bekenden als uitgever Cees Coenders, Ton Koninckx, Olaf Stoop en Kees Kousemaker konden de aanwezigen het glas heffen op de eerste winnaars. Dat bleken Daniël (tekst) en Leemans (tek.) van de realistische strip Blakelandt te zijn. Zij zullen voor Vlaanderen het stripvaandel over moeten nemen nu het voorheen zo talentrijke België het ook wat dat betreft moeilijk heeft. De man die eigenlijk nu zelf snel een prijs behoort te krijgen, voor zijn belangeloze werk aan de waardering van het beeldverhaal, hoofdredakteur Jan Smet, is wellicht ook dik tevreden met een aantal nieuwe abonnees.
Uw kaartje naar uitgeverij Brabantia Nostra, Vogelenzanglaan 3, Breda kan dat voor hem regelen.

MW.

SMAAKMAKER

Wellicht toch bedoeld als eerbewijs aan de onlangs overleden René Goscinny verscheen in 'Le nouvel Observateur' bijgaande kartoen met de tekst:
'De laatste vondst van een humorist, ach zò weten wij er ook nog wel een: 'Goscinny laat zich kisten'.

WAM

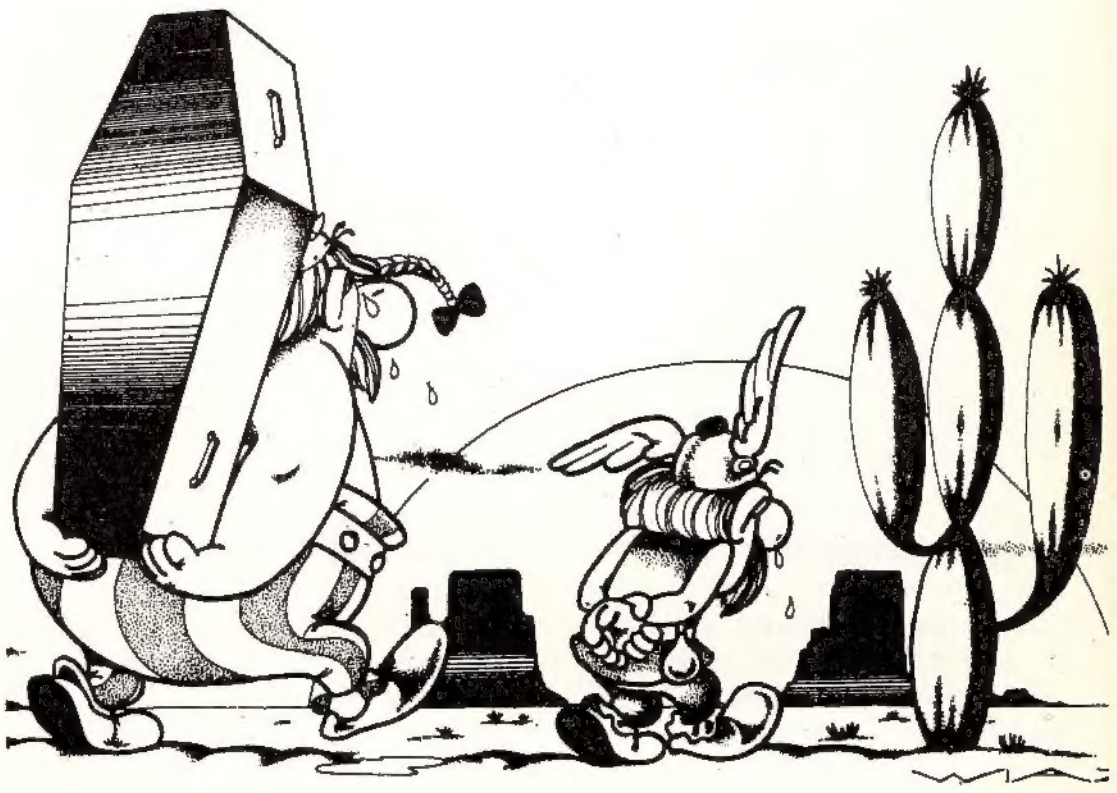

TAALSTRIJD

Het is slechts een kwestie van tijd, maar dat pedagogen, taalzuiveraars of de minister van onderwijs eerdaags in opstand komen tegen het door Oberon uitgegeven blad De Stripkoerier is zeker. Als argument zal, niet geheel ten onrechte, worden aangevoerd dat het stripblad op onaanvaardbare wijze meehelpt aan de taalverarming onder de jeugd. Wie De Stripkoerier eens doorbladert zal zien dat de vertalers van de strips het basisonderwijs te snel hebben verwisseld voor een 'dynamische werkkring'. Een kleine greep uit nummer 8 van het 14-daags verschijnende blad: 'Ik vin*dt* dit spelletje leuker' (i.p.v. vind); 'Vlug, voordat hij dood bloe*d*' (i.p.v. bloedt); 'Wie is *die* uilskuiken? (i.p.v. dat); 'Het is één van de meeste opwindende baantjes' (i.p.v. meest). Verder staan er nog kromme zinnen als 'Dit kan *geen uitstel vergen* Tom' en 'Nu *verbreek* ik de *touwtjes*.' Ook de andere Stripkoeriers zijn met hetzelfde, schrijnende gebrek aan zorgvuldigheid vertaald. Dan heb ik het nog over de teksten die vertaald zijn, want de lege (niet ingeletterde) balloons zijn legio. In eerste instantie enorme blunders van de vertalers. In tweede instantie een gebrek aan zorgvuldigheid bij de eindredactie van De Stripkoerier.
In derde instantie verregaande achteloosheid van de inletteraar al wordt hij niet betaald om de verantwoordelijkheid van de eindredacteur over te nemen. Tijdnood, onzorgvuldigheid of een kwestie van bezuinigen op de verkeerde plaats? Ik weet het niet, maar het is duidelijk dat je De Stripkoerier niet al te letterlijk moet nemen. De reklameleus van het blad luidt: 'De Amerikanen komen'. Dit had waarschijnlijk moeten zijn: 'De Belgen komen.' En dat is niet beledigend bedoeld. (KdB).

FOTOMONTEUR HEARTFIELD

John Heartfield (pseudoniem van Helmut Herzfeld), 'de uitvinder van de fotomontage' heeft tijdens zijn leven met zijn fotomontages heel wat pennen in beroering gebracht. Maar sinds zijn dood in 1968 is hij langzamerhand uitgegroeid tot een legende. Er is een film over zijn leven en werk in roulatie, exposities van zijn werk worden gehouden in o.a. Hamburg, Zûrich, Frankfurt, Londen, Kassel, Parijs en Oslo terwijl geprobeerd wordt ook in Nederland een tentoonstelling te organiseren. De in 1975, door Van Gennep gepubliceerde, catalogus van de Heartfield--tentoonstelling in het van Abbe Museum is inmiddels geruime tijd uitverkocht. In samenwerking met de Elefanten Press Galerie in West-Berlijn heeft dezelfde uitgeverij nu een sterk uitgebreide versie van de catalogus uitgegeven, onder de titel: 'Montage: John Heartfield, vom Club Dada zur Arbeiter Illustrierten Zeitung'. Het boek is geschreven door kunsthistoricus Eckhard Siepmann en geeft een uitmuntend beeld van de man die in 1919 samen met de vlijmscherpe karikaturist George Grosz het tijdschrift 'Dada 3' oprichtte, waarin zij fotocollages publiceerden. Behalve een analyse van Heartfields werk en de technieken van de fotomontage die hij gebruikte bij het ontwerpen van affiches en illustraties voor tijdschriften en weekbladen, geeft historicus Siepmann ook een grondig tijdsbeeld van de jaren '20 en '30 waarin Heartfields kunst kans kreeg zich te ontwikkelen. Omdat de politiek bezeten Heartfield al snel genoeg kreeg van het voor hem veel te vrijblijvende dadaïsme begon hij voor zijn uitgevers boekomslagen te ontwerpen. In 1927 belandde hij bij de Illustrierte Zeitung, op één na het grootste tijdschrift in Duitsland waarin hij fanatiek van leer trok tegen fascisten en sociaal-

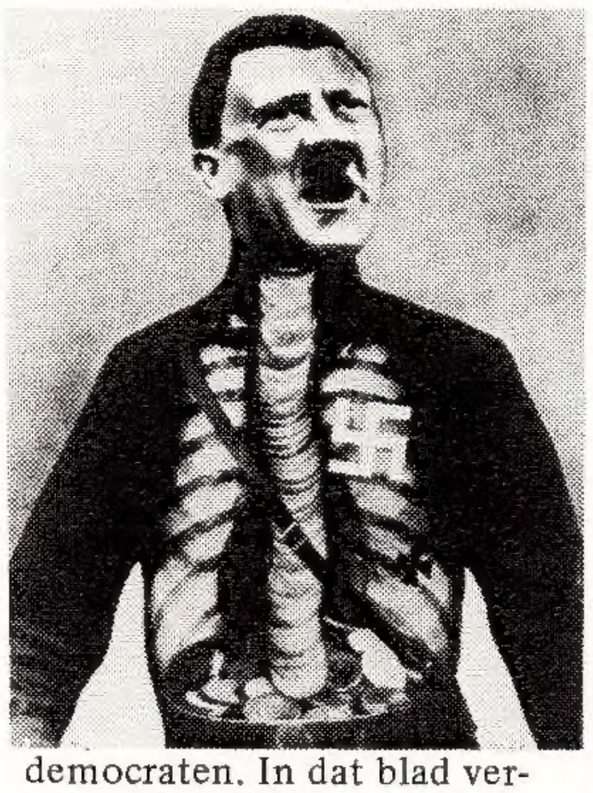

democraten. In dat blad verscheen ook de fotomontage waarmee hij het bekendste is geworden: Hitler met een doorschijnende borstkas, de maag en slokdarm gevuld met geldstukken en een hakenkruis op de plaats van zijn hart. Venijnig maar door de tijd van zijn scherpste kantjes ontdaan, en gereduceerd tot een historisch standbeeld.
Dat neemt niet weg dat Heartfields werk nog genoeg andere kanten heeft om ons nu nog versteld te laten staan. Zijn techniek had een onwaarschijnlijk hoge perfectiegraad die men tegenwoordig maar zelden bereikt. In het boek zijn ook teksten en interviews opgenomen met George Grosz, Louis Aragon, Raoul Hausmann, Gertrud Heartfield, Rosa Luxemburg en Erwin Piscator. Prijs van de groot formaat paperback (24 x 31 cm), 304 blz. is f 24,50. Niet duur voor zo'n monumentaal werk. (KdB).

ANGOULEME 5

In weerwil van alle tegenstrijdige berichtgeving gaat het congres van Angoulême 1978 wel door. Het wordt gehouden van 20 t/m 22 januari en loopt dus aanmerkelijk korter dan vorige jaren, daarvoor is een nieuw gemeentebestuur verantwoordelijk. Organisator *Francis Groux* is er met veel moeite in geslaagd de zaak er door te krijgen, al zullen vooral financiële beperkingen zijn ambities in de weg staan. Als altijd zal het congres dat dit jaar onder het motto *Is het beeldverhaal kultuurgoed of consumptieprodukt?* toch weer veel interessants omvatten: lezingen, tentoonstellingen, prijsuitreikingen, ruilbeurzen, uitgeversbeurzen, films, tac-au-tac tekeningen, interviews etc.

LUCCA 1977. Soortgelijke moeilijkheden als die zich rond Angoulême afspeelden waren er de oorzaak van dat ook *het* Europese stripcongres in 1977 geen doorgang kon vinden, ook daar stak nl. een nieuw gemeentebestuur een spaak in de wielen, door de fondsen voor een dergelijk evenement drastisch in te krimpen. Het ziet er naar uit dat Lucca voortaan tweejaarlijks gehouden zal worden (najaar), en Angoulême de fakkel overneemt.(voorjaar) Gelukkig heeft het Schap nog niets met gemeentebesturen uit staande of zou dat juist een idee zijn zo'n vaste stripstad met subsidies e.d.? M.W.

Professor Pi en Simpelman

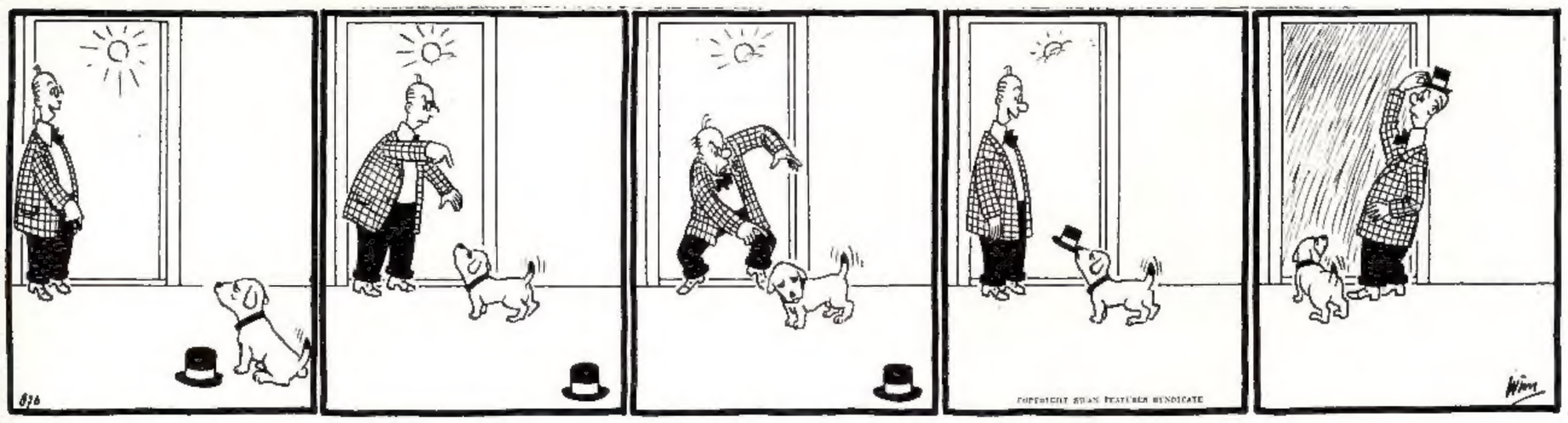

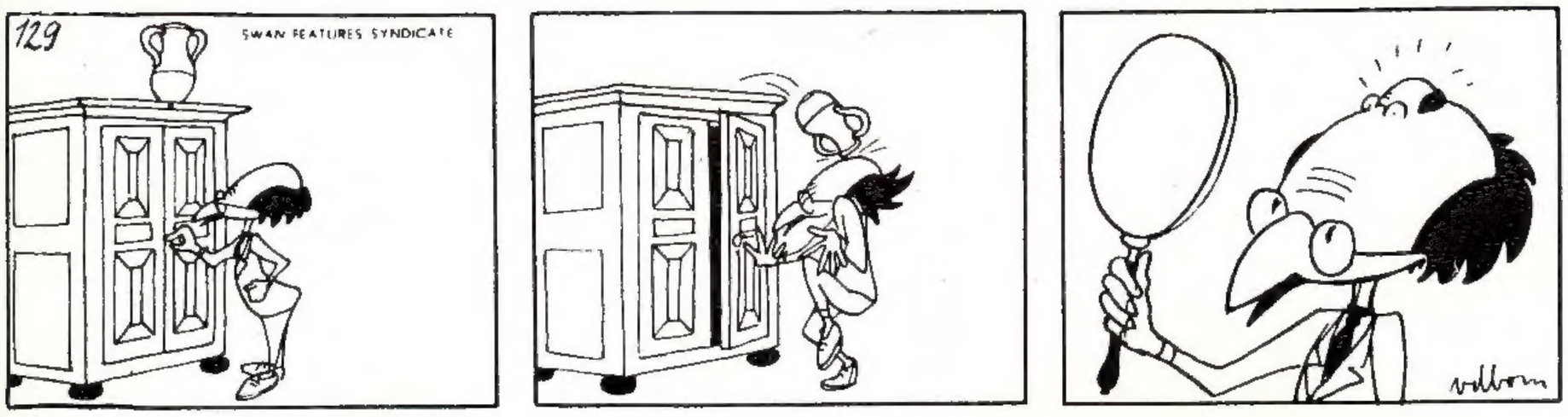

INHOUD Nr. 108

Stripschrift no. 108 verschijnt de eerste week van maart 1978 met aandacht voor:
- **HET STRIPBLAD EPPO**
  D.M.V. ARTIKELEN
- **en INTERVIEWS MET:**
- **FOLLET**
- **HENK KUIJPERS**
- **TOON**
- **BERT BUS**
- **NIEUWS, HERDRUKKEN ETC. ETC.**

UITGEVERIJ OBERON:

DE NIEUWSTE STRIPALBUMS

Roodbaard deel 15
„De gevangene"
verschijnt: 13-1-'78

Franka deel 1
„Het Misdaadmuseum"
verschijnt: 20-1-'78

Julie Wood deel 4
„Julie krijgt het niet voor niets"
verschijnt: 28-1-'78

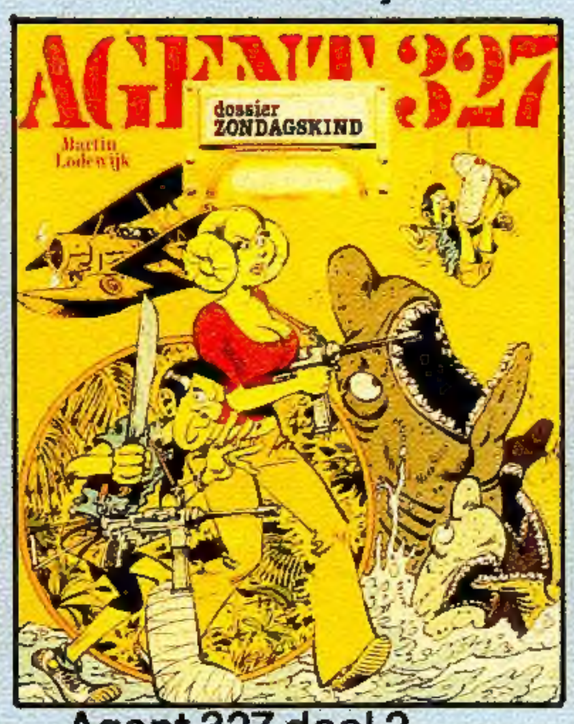

Agent 327 deel 2
„Dossier Zondagskind"
verschijnt: 4-2-'78

Blueberry deel 5
„Vogelvrij verklaard"
verschijnt: 11-2-'78

Trigië deel 6
„In de greep van het kwaad"
verschijnt: 18-2-'78

PRIJS PER ALBUM

5,25

Eppo deel 1
„Eppo in de puree"
verschijnt: 25-2'78

Bob Morane deel 3
„Het zwaard van de Paladijn"
verschijnt: 3-3-'78

De Generaal deel 3
„Allemachtig!.."
verschijnt: 10-3-'78

OVERAL VERKRIJGBAAR